

БҮРЯАДАЙ ГҮРЭНЭЙ

Бүгэдэ арадай сонин

1921 оной декабрийн 21-нээ гарага

2000
февралийн
10

Хабарай эхин
шара бар
харын
5
гарагай 5
ЧЕТВЕРГ
№ 15 (20220)

№ 5 (151)

Сагаалган-2000

«ТҮМЭН ЖЭЛНҮҮДЭЙ ДАБААН ДЭЭРЭ»

гэжэ нэрлэгдэһэн найр нааданай февралийн 6-да, үдэрэй 13 сагта Буряадай Гүрэнэй оперо болон баледэй тайзан дээрэ харуулагдахын урда тээ Буряад Республикын Президент Д.В.Потапов, Арадай Хуралай Түрүүлэгшэ М.И.Семёнов, Улаан-Үдэ хотын мэр Г.А.Айдаев, ВАРК-ын Президент Д.Н.Д.Дугаров, нютаг нютагуудай эблэлүүдэй түрүүлэгшэнэр Сагаан харын амаршалга зал соо нуугаашадта хүргэжэ, булганда амжалта, аза жаргал, эб найрамдал, найн найханниэ хүсэхэн байна.

Найр нааданай эхигдэ олондо мэдээжэ болоһон «Бадма сэсэг» гэхэн хатарай мэргэжэлтэ театрай бүлэг хүхэ номин хадаг барин, амаршалгын хатар гүйсэдхэжэ, буряад арадайнгаа утгамжын найхан ёшо заншал гаруулба. Харин удаа дараалан араһан «Сэлэнгэ» ансамблиин басагад сагаан эдэс - һүн далай салгидуулан харуулан хатар олоной анхаралда дурадхаа. Урданай «Заян заяа зануулай» гэхэн дууе найхан хоолойтой Бадма-Ханда Аюшеева уянгатуулан дуулаба. Энэ найр нааданда хонгёо хоолойтой, огсом хатартай «Забаван», олон хабаадагшадтай «Тоонто» ансамблынууд бэлгээ харуулба. Гүн сэдхэлэйнгээ гүиизыһөө гараһан найхан дуунуудаа республикын арадай артистка

Хажидма Аюржанаева, соёлой габыяата хүдэлмэрилэгшэ Ешин-Хорло Гомбоин гэгшэд амаршалга болгон зориулба. Буряадай үндэһэн циркын хүнгэн, солбон хүбүүд, басагад уран бэлгитгээ таниасуулжа, халуун альга ташалгаар үдэшгдөө. Эвенк арадай хатар «Бадма сэсэгэйхид» хэсэ, хэнгэрэг сохин, шубуудай абяа жажаалдан байжа хатарба.

Эндэ ажаһуудар бүхы арадуудаймнай эб найрамдал харуулан ехэ зохид наада Сагаалгандаа зориулаабди, - гэжэ тайзан дээрэхи найр нааданай гэрэй эздэ болоһон, айлшадаа зохидоор угтаһан Россин габыяата артист Майдари Жапхагдасев, «Тоонто» ансамблиин хүтэлбэрилэгшэ

Цыпилама Батулова хэлээ һэн. Бэе бсэтгээ нягта холбоотой, гүн удхатай помернуудые нэгэ бүхэли Сагаан харые угтамжын, баярай найр болгон тааруулан, эрилтэ ехэтэй монгол режиссёр Бямбажавын Борхуугай оруулан хубита эндэ ехэ гэжэ тэмдэглэхээр. Хүхэ номин, эбхэрмэ долгинуудтай Байгалай дэргэдэхи дүхэригэй ёохороор түгэсхэн концерт эб нэгэн, хёморолгүй байхыемнай уряалба.

«Түрэл арадайнгаа хүр хүдэе, хии мориние саашадаа бүри дээшэнэ үргэжэ, ажалдаа амжалтатай, ажабайдалдаа жаргалтай ябахамнай болтогой» гэхэн үрээлээ «Бадма сэсэг» ансамблиин дуушан Ешин-Хорло Будаевна Гомбоин булганда хүргөө. «Алхана» эблэлэй түрүүлэгшын орлогшо Владимир Батуевич Дашиевтай уулзахадамни, Илалтын 55 жэлэй ойдо ветерануудтаа, үндэр наһатандаа гүйсэд анхаралаа хандуула гол зорилгогойбди гэжэ тэмдэглээ һэн.

Шэнэ 2000 ондо Сагаалганай найдэр саг үедэ мандаха, арад, зониймнай эб нэгэдэл, ажаһуудал саашадаашье һалбарха, найжарха бэээ гэжэ найдаха дуран хүрэнэ.

Зал соо хүн зоний шэг шарай найхан, сэдхэл соонь эгигэл пайдалай ошон, артистнуудай амаршалга бүхэн соонь наран бадаржа байхадал шэнги үзэгдөө һэн. Түмэн жэлүүдэй дабаан дээрэ түрэл арадаймнай түүхэ домог, найр наадан, баяр жаргал саашадаа үргэлжэлхэнэ болтогой!

Бэлигма ОРБОДОЕВА.

ШЭНЭН ХОЁРМО САГААЛГАН...

Бүгэдэ буряадай үндэһэн соёлой эблэлэй болон республиканска Сагаалганай эмхидхэлэй комитедэй тааралдуулан түсэбэй ёһоор Улаан-Үдэ хотодо айл аймагуудай, нютаг нугануудай Сагаан харын найр нааданууд эхилбэ.

Шэнын хоёрто Буряадай оперо болон баледэй театрай ордон соо Ага болон Шэнэхээн нютагуудай уг гарбалтан эбтэй эсэргээр сугларжа, бэе бсэтгээ золгобо. Мүн концерт-наадаар хужарлаба. Гоё найхан концертын урдахана ВАРК-ын түрүүлэгшэ, агынхидай аха захатан Даша-Нима Дугаровта үгэ үргтөө. Уг унгяараа Ушарбайн Даша-Нима Дугарович ВАРК-ынгаа хэжэ байһан ажал, саашанхи гол хараа зорилгонууд дээрэ тогтожо, үгэ хэлэһэн байна. Удаань Буряадтахи Агын округой бүрин эрхэтэ түлөөлэлгэтэ эмхини хүтэлбэрилэгшэ, «Ага» бизнес-түбэй директор Баир Аюшеев 1999 онойнгоо ажалаар тоосоо хээ.

Баир Дашидондоковичой эдэбхи үүсхэл гээшэ ехэжолын хараатай гэжэ олон зон тоолодог болонхой. Илангаяа буряад арадай ёшо заншал хэргээхэ, олон түмэниэ эблэрүүлэхэ хэрэгын дэмбэрэлтэй юм. Тиихэдэ Агын округой хүр хүдэ үргэхэ гэхэ гү, али социаль-экономическа, политическэ ажаябуулгада горитой хубитаяа Агын түлөөлэлгэтэ эмхи оруулжа эхилэнхэй.

Энэ Сагаалганай үдэшэ 30 гаран нютагаархинаа агынхид хүндэрлэн байна. Тэрэ 30 гаран хүнэй тоодо - 1999 ондо үндэр нэрэ зэргэдэ, гүрэн түрын хайра шагналда хүртэһэн зон ороо бшуу. Тэднэй тоодо Анандаева Х.Д. - РФ-гэй Уласхоорондын Дэлхэйн жасын Алтан медальар шагнагдаһан байгаа. Тон түрүүшын иимэ медальда хамба-лама Жамбал-Доржо Гомбоев хүртэһэн түүхэтэй. Тиихэдэ энэл медальар матъ Тереза шагнагдаһан юм, Базарсадаев К.И. - РФ-гэй Хүндэрлэлэй орденор, Дашининаев Б.С. - Уласхоорондын классай спортын мастерай нэрэ зэргэдэ энэ жэл хүртэһэн байна.

Б.ГЫНДЫНЦЫРЕНОВ.

Авторай фото.

АРАДАЙ ХУРАЛАЙ ШАНГУУД

«Эрхим дүнгүүдые харуулан, илалтануудые туйлаһан спортсменүүдтэ Буряад Республикын Арадай Хуралай Түрүүлэгшын болон Арадай Хуралай зүгһөө мүнгэн шан барюулха тухай» гэхэн Тоггоолтой зохилдуулан, Арадай Хуралай Түрүүлэгшэ М.И.Семёнов жэлэй эрхим спортсменүүдтэ мүнгэн шангуудые барюулба.

Энэ жэл тус спортсменүүдэй тоодо Александр Бахтин (бокс), Константин Хангалов (дүрэ буяалдалгын барилдаан), Сергей Федотов (хүнгэн атлетикэ) гэгшэд орожо, Арадай Хуралай Түрүүлэгшын гарһаа 500 түхэриг шанда хүртэһэн байна. Мүн тиихэдэ үшөө 7 спортсмен тусхай шангуудта хүртөө.

Манай республика Росси дотор эгээн түрүүн «Спорт тухай Хуули» баталан абаһан гэжэ уншагшадтаа хануулая. Тиигээдэнэ хуулийн яһала бэелүүлэгдэдэг байһанинь найшаалтай. Энэл хуулийн ёһоор, Олимпиин наадануудта илалта туйлаһан спортсмен 75 мянган доллар шанда хүртэхэ юм. Харин хоёрдохой, гурбадахи нуури эзэлэгшэд тус тустаяа 50 болон 30 мянган доллар шанда хүртэхэ аргатай.

Лопсон ГЕРГЕНОВ.

ПРЕЗЕНТЫ ОТ ПРЕЗИДЕНТА

В канун главного буддийского праздника Сагаалган Традиционную Сангху России поздравил исполняющий обязанности Президента страны Владимир Путин.

Наилучшие пожелания сопровождался ценными подарками - серебряным сервизом 19 века работы русских мастеров и именными часами швейцарской марки «Бречет». Эти ценности паидиро хамбо-ламе Дамбе Аюшееву вручил начальник УФСБ по Бурятии Валерий Халанов.

Знаки внимания первого лица страны к буддийскому региону, лично к главе буддийской конфессии не случайны. И дело тут не только в совместной поездке в зону конфликта, или предстоящих выборах. Сегодня, когда в России идет война, необходимо консолидировать все прогрессивные силы, духовенство в том числе, в решении важнейших государственных проблем. Владимир Путин отлично понимает все это. Современная геополитика немалым без процесса объединения, примирения.

В адрес Традиционной Сангхи поступили также поздравления от Правительства России в лице Валентины Матвиенко и Президента Тывы Шеригол Ооржака.

Доржи СОДНОМПИЛОВ.
Фото Алексея ЖИЛИНА.

Ассоциация «Алхана» поздравляет земляков с праздником Белого месяца – Сагаан нараар!

Ассоциация «Алхана» в 10 часов 13-го февраля в школе №56 (41 квартал) проводит Зимнюю культурно-спортивную спартакиаду «Сагаалган-2000».

Приглашаем принять участие в спартакиаде земляков-агинчан.

Совет ассоциации «Алхана».

АМАРШАЛНАБДИ

Буряад Республикын Арагай Хуралай болон нютагай өөһэдгын хүтэлбэриин зургаануудай ажал ябуулгыг эгэбхитэйгээр олондо мэдээсэһэнэйнь түлөө Буряад Республикын Арагай Хурал «Буряад үнэн» газетын редакциин политикийн болон экономикын таһагай корреспондент

ДАМБАЕВА Эльвира Ендоновнае Хүндэлэлэй грамотаар шагнаба.

Фоторепортаж

«САГААЛГАН, САГААЛГАН-САРЮУН НАРАМНАЙ, САГААЛГАН, САГААЛГАН-САГАЙЛ НАРАМНАЙ...»

Сагаан Түмэр Луу жэл угталгын жабхаланта һайндэр Улаан-Үдэ хотын зохидоор шэмэглэгдэһэн Советүүдэй талмай дээрэ үглөөнэй 11 сагнаа эхилжэ, Улаан-Үдэмнай захиргаанай духовой оркестрэй хүгжэмшэдэй огсом дорюун аялга Сагаалгание угтамжын баяр ёһололдо хүн зоние уриба. 12 сагта гоё буряад хубсаһатай найрые хүтэлэгшэд - Россия габьяата артист Дамба-Дугар Бочиктоев, «Тоонто» гэнэн фольклорно ансамблиин хүтэлбэрилэгшэ Цыпилма Батурова гэгшэд гаража, Сагаан харын халуун амаршалга буряад хэлэн дээрэ хүргэбэ.

эндэ сугларагшадта хүргэбэ:

«Гаража ерэнэн Шэнэ жэлдэ Г а з а р Д э л х э й м н а й ү р э ж э л т э й б а й г л э !

У д а а н ь х у у р а й н г а а хүбшэргэе татаң, с э д ь х э л у я р у у л м а х ү г ж э м г а р г а ж а , т ү б э н г и н х о о л о й г о о р т ү ү р э э н д у у л а б а . «Тоонтынхид» хүхиюу зугаатай «Хундагын дуу», шэнэ Сагаалганай А у у е ханхиуулаа.

Буряад орондо а ж а һ у д а г эбтэй,зетэй арадууд тухай шүлэгэй мүнүүдэ эдэлжэ, огсом дуутай «Семейские янтари», «Забавы», Дымбрыловтэнэй ансамбльнуудхайхан дуунуудаа дуулажа, Сагаан харын бэлэг болгобо. Бүрэгэй абяан бии болобо.

«Хурмастын оройгоор Хуржаган байдаг Хубилгаан дүрсэтэй Луу жэлнай Лужаганаһаар наашаа яараба.

Уран гоё үгөөроо, Угалзата наадаараа Урмашан угтаал! Шэнэ жэлээр» гэдэн, Луу жэлээ (Зоригто Будув) угтажа, Туулай жэл хүхэ найхан хадагаа Луу жэлдэ золгон үрээл үгэтэйгөөр барюулба. Тиихэдэнь харюудань баясан хэлэбэ:

Шэмэгтэ найхан ордондоо Шэнэ жэлээ бултаараа

Шэнхинэсэ дуулан угтаал!

Сагаалганай найрые хүтэлэгшэ баһал баяраа мэдүүлэн, бүхы зоние ёохортоо уриба: Сагаалгану каждый рад Все люди - и стари млад! Веселей, дружнее, весь народ!

Приглашаем всех на ёхор-хоровод!

Баһал Сагаалган тухай дуун түгэсхэлэй баяр боложо, эндэ сугларагшадта амжалта, Сагаан харын үрээлүүдэ хүргэгдэбэ. Ёохорой дүхэригтэ хүн зон олоороо хатаржа, баясан сэнгэбэ:

Сагаалган, сагаалган - сарюун харамнай, Сагаалган, сагаалган - сагай харамнай!

Наратай найхан үдэр үнгэргэгдэһэн энэ һайндэр хүн бүхэнэй сэдхэлдэ баяр бадаруулаа, ерээдүйдэ найхан найдал түрүүлээ.

Бэлигма ОРБОДОЕВА. Радна-Нима БАЗАРОВАЙ фото.

ДАЙШАЛХЫ ЗАМАА НАНАН ДУРСАЖА...

Улаан-Үдэ хотын Советскэ районной захиргаанай байшанда Сталинград хото шадар болоһон байлдаануудта хабаадаһан сэргэшэдэй баяр ёһолол үнгэргэгдэбэ. Фашис дайсадта хүрээлэгдэһэн Сталинградта дайнай гал дүлэн соогуур эрэлхэгээр тэмсэл ябуулжа, энэ хотые сүлөөлэлсэһэн эхэнэрүүд энэ хэмжээ ябуулгада мүн лэ уригдаһан байна.

Советскэ райондо Сталинград хотые дайсаднаа сүлөөлэлсэһэн 30 ветеранууд ажаһууна. Тэдэнэй дунда А.А.Богданов, А.К. Яковлев, С.М.Дугаров, Г.И.Москвитин

гэгшэдые нэрлэмээр. Тэдэнид манай захиргаанай зүгһөө анхарал ходо хандуулагдажа байдаг, - гэжэ Советскэ районной социальна талаар хамгаалгын таһагые дагшя Нина Степановна Олейникова хэлээ.

Энэшые удаа захиргаанай хүдэлмэрилэгшэдэй үүсхэдээр ветеранууд сугларжа, дайшалхы замаа нанан дурсажа, сэдхэлэй хөөрэлдөө дэлгээжэ, хүхижэ тараһан байна.

Эльвира ДАМБАЕВА. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: баяр ёһолоһон үедэ. Г.САМБЯЛОВАЙ фото.

АТТЕСТАЦИ ҮНГЭРГЭГДЭНЭ

Республикын гүйсэдхэхы засагай болон нютагай өөһэдгын хүтэлбэриин зургаануудай гүрэнэй ба муниципальна алба хаагшадтай аттестациин дүнгүүдэ согсологдобо.

Республикын гүйсэдхэхы засагай зургаануудта 619 хүн аттестаци гараба. Тэдэнэй дундаһаа 604 хүндэ «эзэлжэ байһан тушаалдаа зохино» гэнэн сэргэлтэ үгтөө. Тусхай комиссиин заабари зүбэллүүдые дүүргэд байһан 10 алба хаагшад жэл боложо дахинаа аттестаци гараба. Табан хүн эзэлжэ байһан тушаалдаа тааранагүй гэжэ тобишологдоо. 1861 муниципальна алба хаагшадтай дундаһаа 1508-ниинь эзэлжэ байһан тушаалдаа зохино гэжэ шалгалта элэрүүлбэ. Муниципальна алба хаагшадтай 109-ниинь хойто жэл дахинаа шалгалта гараха болобо. Муниципальна алба хаагшадтай 29-ниинь эзэлжэ байһан тушаалдаа зохинодоогүй гэжэ тодорбо. Бэһэнниинь саашаааа хүдэлжэ эрхэтэй болоо.

Финансын болон Экономикын министрствүүдтэ, Кабанскын, Мухар-Шэбэрэй аймагуудта, Бурядай нийслэл хотын захиргаанда алба хаагшадтай шалгалта һайнаар эмхидхэгдэдэг байна гэжэ тэмдэглэгдээ.

ШЭНЭ ГУРИМААР

2000 оной июль нараһаа Буряадта хубинн тоо бүридхэлэй мэдээнүүдтэ үндэһэлэн пенси тоолон гаргагдадаг болон тэрээн дээрэ шэнэ нэмэлтэнүүд хэгдээг болохонь.

Бурядай Правительство зөөринн бүхы түхэлэй предпритинуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ Пенсионно жасын отделенидэ үгтэдэг хүдэлмэринн стаж, ажалай салин болон страховой түлбэриинүүд тухай үнэн бодото мэдээнүүдые үгэжэ байхын түлөө харюусалга даалгагдаа. Хүнгэлэлтэтэйгөөр пенсээр хангагдаха эрхэ олгодог хүдэлмэринн һууринуудтай предпритинуудые энэ хэрэгтэ илангаа анхаралтайгаар хандахыень уялгалба. 2000 ондо РФ-гэй РФ-дэхи Пенсионно жасын отделени Советскэ райондо хубинн (персонифицированна, тоо бүридхэл хэжэ, пенси тооложо үгэжэ дүй дүршлөө үргэлжэлүүлэхэ юм. Тэрэйлэй дүнгүүд социальн-ажалай харилсаануудые гуримшуулаг республиканска гурбан талын комиссиин заседанида зүбнэл хэлсэгдэжэ байна. Хубинн мэдээнүүдые предпритинуудай үгэжэ байха тодо болзор Пенсионно жасын отделени тогтооһон байна. 1998 оной - мартын 1 болотор, 1999 оной - 2000 оной апрелин 1 хүртэр.

Бурядай Президент Леонид Потапов нютагай өөһэдгын хүтэлбэриин толгойлогшонорто заагдаһан болзорнуудые сахиха хэрэг хубинн хингалта доро абахыень даалгаба. Тэрэйшэлэн нютаг нютагуудта хубинн тоо бүридхэлэй гурин пэбтэрүүлгээр хүдэлмэринн бүлэгүүдэй ажал эдэбхижүүлэгдэхэ юм.

Буряад Республикын Президентын болон Правительствын хэблэлэй албан.

АНАЛИЗЫ-В КРАТЧАЙШИЕ СРОКИ

В республике сохраняется высокий уровень заболеваемости населения болезнями, передаваемыми половым путем.

По показателям заболеваемости в республике за 1999 год зарегистрировано 3034 случая сифилиса, в т.ч. в г.Улаан-Удэ 1576 случаев. Есть случаи врожденного сифилиса - 6. Зарегистрировано 1799 случая гонорей.

Наибольший процент заболевших составляет молодежь в возрасте от 20-29 лет; заражение у большинства произошло после случайных половых связей, в

состоянии алкогольного опьянения.

Многие болезни, передаваемые половым путем имеют печальные последствия в виде бесплодия, если больной человек не лечится или занимается самолечением.

Как же избежать заражения? Меры профилактики просты, действительны и эффективны: не вступать в случайные половые связи, пользоваться изделием №1 - презервативом.

Если вдруг у Вас возникнут проблемы со здоровьем, не стоит отчаиваться.

Врачи республиканского кожно-венерологического диспансера помогут Вам. Анонимное обследование и лечение болезней, передающихся половым путем проводится ежедневно, кроме воскресенья с 8-00 до 17-00, в субботу до 15-00 часов по адресу ул.Коммунистическая, 5, ул. Смолина, 69, а также проводится профилактический осмотр населения.

Цена умеренные, анализы - в кратчайшие сроки, доброжелательное отношение. Берегите свое здоровье.

С.Д.ТАРНУЕВА, главный врач РКВД.

ХЭРЭНДЭ ХҮЛГӨӨТЭЙ

Сагаан түмэр Луу жэлэй түрүүшын үдэрнүүдтэ Түнхэнэй аймагай Хэрэн нууринда Сагаан нарада зориулагдаһан найр наадаан үнгэргэбэ. Сагаан харын эгээл

түрүүшын үдэр ёһо заншал мэдэхэ, буряад эдэе хоол б э л д э х э мурьсөөнүүд болоо. Энэ удаа «Абдарай оёор», «Абдар нээлгэ», «Шэнэ гэртэ оролго», «Үхибүү үүбэйдэ (үлгыдэ) оруулга», «Сагаалганай найр наадаан» гэхэ мэтэ у р д а н а й заншалнуудые сугларагшад мэдэжэ абаа.

Сагаан харын хоёрдохи үдэр «Эдир Дангина», «Эдир Гэсэр», «Гэсэр», «Дангина» ба «Хатан» гэнэн мурьсөөнүүд болоһон

байна. Тооро нууриной 7 наһатай Туяна Даргаева, Жэмнэг нууриной 12 наһатай Галина Молохоева хоёр «Эдир Дангина» гэжэ нэрлэгдэе. Галба нууриной Дима Баторов «Эдир Гэсэрнүүдэй» дунда шалгарба. Аршаанай гуманитарно-экологическа лицейн 11-дэхи классай нурагша Майя Балданова «Дангина» гэнэн нэрэ зэргэдэ хүртөө. Виктор Дылыков, Трофим Аюшеев гэгшэд Гэсэрнүүдэй мурьсөөндэ илаһан байна. Аршаанһаа ерэнэн Дарима Галсанова найр наадаанай «Хатан» болоо.

Борис БАЛДАНОВ. Авторай фото.

Писатель Ардан Ангархаев ударился в науку. И знаете, весьма успешно. Его поиски отличаются и научной основательностью, и исследовательской догадливостью, и художественной фантазией, и глубиной воображения, и верностью интуиции. Читаешь во всяком случае его статьи и эссе с огромным удовольствием, о многом узнаешь из них.

Из этого синтеза науки и художественной фантазии рождается нечто новое, увлекательное и познавательное одновременно, жанр которого я, право, затрудняюсь определить. Но бог с ним, с жанром, понятием, заглавием в определенных канонах. Назовем его просто полетом мысли просвещенного человека. Я вижу в этом полете проявления тех перемен, которые произошли у нас за последнее время. А именно: освобождение от идеологических шор партийной науки, от страха перед диктатом тоталитарного режима, от указки невежественного функционера, охраняющего узконопартийную эстетику. И вот свободный мыслящий человек, писатель и ученый начал творить. Я не удивлюсь, если эти статьи когда-нибудь со временем превратятся в романы или повести, в драмы или поэмы, словом, в чисто художественные полотна, созданные силой воображения творца.

Автор смело полемизирует с авторитетами. Например, Банзаров, занимаясь этимологией слова «монгол», рассуждал: «...Г-н Шмидт, следуя Сананг Сэцзю, думал, что оно дано монголам самим Чингис-ханом и произведено от корня монг, «строгий», «дерзкий», а мусульманские историки производят его от мунг, «слабый», «печальный». Что бы ни значило слово монг или мунг, по свойству самого языка монголов не могло их имя произойти от этого корня: без всякой натяжки оно разлагается на мон-гол, «река Мона». И дальше утверждал, что реки Мон на картах нет, а есть только гора Мона, которая зовется еще Мона-хан, возвышающаяся в Южной Монголии над Желтой рекой против области Ордос и полагал, что у этой горы монголы получили свое название. А профессор Санжеев утверждал, что «нет ни реки Мон, ни горы Мона». Действительно на картах нигде не найдены названия «Мон». В этом правы и Банзаров, и Санжеев. Но Ангархаев утверждает, что есть такая гора... даже не одна. Одна стоит на границе с Монголией в Тупкинском районе у с.Моиды. Другая высится на правом берегу реки Зул-Морин у одноименного села. Ангархаев вполне логично полагает, что «наличие двух гор в одном и том же районе наводит на мысль: «Мон» не нарицательное ли понятие - вообще «гора»? Известно, что «гол» по-монгольски и по-бурятски не только река, но и долина, улуус, территория определенного племени, страна. Основываясь на этих фактах, Ангархаев весьма ловко и филологически квалифицированно строит свою версию. Ему на помощь приходят и местная топонимика, и исторические выкладки. Он работает на стыке трех наук:

филологии, истории и географии. Но в выводах своих он не категоричен. Сознает, что в современном монголоведении до сих пор остается неизвестным происхождение этнонимов монгол, хори, бурят и ойрат. Все же изыскания и рассуждения Ангархаева весьма интересны и плодотворны, они дают повод для дальнейших исследований специалистов. Очень убедительны и филологически, географически выверены рассуждения

ведь, все же особо следует принять во внимание, что она не что иное, как легенда, услышанная Зувэйи от «надежного монгола».

Когда в 1206 году после подавления Ван хана Чингис хан второй раз был провозглашен большим ханом всей Монголии, в наших первоисточниках не появилось записи о таком высказывании Тэб Тэнгри.

Когда в первый раз объявили Темучина ханом «всех монголов», об этом периоде в «Сокровенном сказании» (параграф 123) говорится, что в словесном состязании вырвали слово, пазвали Темучина «Чингис ханом» и сделали ханом. Это

монголист Козин. Затем бурят-монгольский ученый Доржи Банзаров и многие современные ученые стали говорить то же самое. В-третьих, утверждают, что из словосочетания «тэнгис далай» (океан море) тюркско-монгольского языка слово «тэнгис» или «тенгис» видоизменилось и стало произноситься «Чингис». Так появилась «Далай хап» (Хан-океан или Великий хан). Впервые, видимо, стал утверждать это французский ученый востоковед Палу Пеллиот (1878-1945). Затем стали утверждать то же самое такие ученые, как монгольский академик Ц.Дамдинсурэн.

смотри в «Кратком толковом словаре монгольского языка», составленном Цэвэлэм. Фантазия художника наиболее ярко видна в главе или статье «Жар холодных числ и дар божественных видений». Тут все смешано: и мифология, и философия, и национальные традиции монголов, филология, и религия, и математика, и астрология, и даже социология. В результате вырастает весьма любопытная закодированная философия, закрепленная авторитетом средневекового персидского ученого Рашид-ад-Дина. Логика десятичной системы счисления приводит к разумной организации общества, устройства войск, и к той мысли, что кочевники, живя среди различных оседлых культур, являясь связующим звеном между ними, вбирают для себя нужные их достижения. Такое еще никто не утверждал! Традиционно считалось, что кочевники отстали темный народ, ничего, кроме скотины, не знающий.

Да, кочевники азиаты действительно знали «и жар холодных числ, и дар божественных видений», чуяли, видели и земли темные покровы, и неба ясные просторы. Такие же обширные познания в области топонимов, этнонимов, гидронимов демонстрирует автор в поисках определения названий Байкал, Саяны, Эрхүү (Иркут), в поисках этимологии названия «Бурхан Халдун». Помнится, в свое время о названии «Байкал» писал кандидат географических наук Бальжан Ринчинович Буянтуев, но я не помню, где он опубликовал свою статью. Возвращаясь к Ангархаеву, скажу, что его поиски исторически обоснованы, географически, филологически выверены.

В главе «Эпосы не рождаются на пустом месте» автор строит гипотезы о рождении эпоса вообще, «Гэсэра» в частности. Суть его рассуждений в том, что эпос-это памятник языковой и духовной, поэтической культуры, а не археологии, архитектуры, т.е. материальной культуры, памятник «живого слова, фантазии и философии, неутомляющей души человека», в котором нашли отражение события не локального, а глобального масштаба. И доводы, доказывающие реальную вероятность его гипотезы, вычисленные в разных широтах в связующем единстве историко-географических реалий с текстом самого эпоса «Гэсэр» представляются убедительными и плодотворными. Так же плодотворна и идея, что фабула эпоса рождалась на разных языках и он приобрел у разных народов в разные времена разные формы - стихотворную или прозаическую, устную или письменную. Верно и то, что стихотворная и устная форма сохранилась дольше и лучше, потому что стихи - это дополнительное закодирование памяти, тогда как письменное переложение сразу уменьшает необходимость держать в памяти фабулу и «текст». Потому, возможно, бурятские версии «Гэсэра» являются на сегодняшний день самыми ценными, самыми настоящими. В них сохранилась и древность, и масштабность событий, что дает возможность рассматривать прошлое народа в перелетении исторических судеб народов Европы и Азии. Оригинальная плодотворная мысль!

Если все это подытожить, то можно утверждать, что перед нами труд весьма оригинальный, свободного, не традиционного, свободного от оков идеологически заданного мышления ученого, за который не стыдно было бы присудить ученому степени кандидата исторических или географических наук.

Норпо ОЧИРОВ,
писатель.

г.Москва.

О КНИЖКЕ «ИСТОКИ»

Ангархаев о прародине монголов Эргэнэ-хун, о происхождении племени хонгодоров. Я не стану распространяться об этом. Только скажу, что автор независимо от него переключается с другим бурятским ученым, с профессором С.Ш.Чагдуровым, недавно выпустившим книгу «Прародина монголов». Это отличный раз подчеркивает правоту автора.

Рассуждения Ангархаева о происхождении слова «Чингис» в общих чертах совпадают с комментарием ученого, переводчика и писателя из Внутренней Монголии Сайшияла, который он дает по этому поводу в своей книге «Чингис хагану тобчиин». Я позволю себе привести его в моем переводе, поскольку эта книга не вошла еще в научный оборот у нас, ибо только переводится на русский. Вот он, этот комментарий: «О титуле «Чингис», данным Темучину-Чингис хану, внутренние и зарубежные ученые высказывали много всяких мнений и до сих пор продолжают спорить. Сейчас вместе с кратким ознакомлением с положением дел на этом фронте поставим вопрос для дальнейших обсуждений. а) Прежде всего вызывает разногласия вопрос о том, кем, когда присвоен хану титул «Чингис». Здесь мы не будем прислушиваться к психологическим легендам вроде того, что такой титул был присвоен на основе анализа щебетания птиц. Будем придерживаться исторических записей, будем изучать исторические факты. Один устойчивый слух гласит, что титул этот был пожалован сыном Мунаиг из рода Хонхотан Тэб Тэнгри-Хухэчу Бухэ после подавления Ван-хана (по китайским записям в год черной свиньи - 1203 год, а по записи Зувэйи - 1202 год). У нас и за рубежом это считается важным фактом. В «Истории завоевателей мира», написанной Зувэйи (китайское издание Народного издательства Внутренней Монголии за 1980 год, книга первая, стр. 40) есть такая запись: «В это время (имеется в виду время подавления Ван хана) жил один человек, который голым ходил по горам и степям в самые трескучие морозы. Он однажды вернулся домой и сказал: «Со мной говорил небожитель Хурмусту. Он говорил, что пожаловал весь мир Темучину и его сыновьям, потомкам. И назвал его Чингис ханом. Пусть, говорит, благословенная власть осуществляется через него подобным образом». Люди знали этого человека Тэб Тэнгри. Об этом я слышал от одного надежного монгола». Хотя в этой записи вполне искренне отмечается, когда и от кого услышана эта

случилось в год желтой Курицы, т.е. в 1189 году. Есть, правда, одно поперечное свидетельство или замечание об этом, которое гласит, что во второй год Миш Чэна хана Янжуп золотой династии, в год белой свиньи (1191) «Чингис хан Большого государства двинул войска». («Общие записи о способе летоисчисления времен Бурхан багши», том 31. Взято из рассказа Жие Жин Яна). Это запись, сделанная на 15 лет раньше 1206 года. В этот период титул «Чингис» имел повсеместное распространение. Если задаться вопросом: Кто же выдвинул этот титул, то получается, что это были представители появившейся в тот период новой феодальной аристократии - Алтан, Хоцар и Сэцэ беки из пародности Кляд. Поэтому я лично думаю, что утверждение Зувэйи будто титул «Чингис» выдуман Темучину Тэб Тэнгри после подавления Ван хана не имеет достаточного основания.

б) Затем возникает вопрос: какое понятие или содержание вмещает слово «Чингис»? Об этом бурно спорят ученые вот уже несколько веков. Особенно за последнее столетие этот спор разгорался с новой силой. В этой связи заслуживают внимания три момента. Во-первых, корню «Чин», имеющему смысл «надежный, твердый» прибавил суффикс множественного числа от существительного «гис». Так расшифровал персидский историк Рашид-ад-дин, живший в четырнадцатом веке. Затем калмыцкий ученый Хара Даваан на основе живого разговора среди калмыков-ойратов подтвердил, что истолкование Рашид-ад-дина верно. (Б.Я.Владимирцов «Чингис хап»). Во-вторых, утверждают, что самого свиряного небожителя, которому поклоняются, все называют «Хажир Чингис тэнгри» (Суровый небожитель Чингис). Это утверждение, по-видимому, исходит из той же записи Зувэйи. Но по-настоящему об этом впервые заговорил русский

Наличие Великого хана Монголии, «Хана-Океана» подтверждается тем, что в 280 параграфе «Сокровенного сказания» Угэдэй хан называется Далай ханом, «Ханом океаном». И не только этим. Печать Великого хана Ханской Монголии (печать Гулог хана) была вырезана тогда и дошла до наших дней. Это уже исторический факт. Если допустить, что слово «тенгис» имеет тюркское происхождение, то в «Сокровенном сказании» (параграфы 1 и 199) подтверждается, что оно употреблялось в монгольских племенах с древнейших времен, что слова «далай» и «тенгис» имеют одинаковое значение. К примеру, такое выражение: «Если он, превратившись в рыбу, выплывет в «тэнгис далай» (море океан), то ты, Субэдэй, стань сетью, неводом и вылови...» - употребляется в 199 параграфе «Сокровенного сказания». Поэтому я лично своим тугим умом, полагал, что сопоставление Чингис хана с Далай ханом (с Великим ханом-океаном), возможно, имеет более веское основание. Эти слова «тэнгис» и «далай» охватывает или вмещает не только понятие воды, но и понятие безграничности. Титул Далай лама, выдвинутый монголами позже, тоже имеет аналогичный смысл. Я не нашел подтверждения того, в какой период возникло сочетание «суровый небожитель Чингис». Если допустить, что оно возникло до рождения Чингис хана, выясняя лексическое значение каждого из этих трех слов, образующих устойчивое сочетание, должны исходить не из слепого суеверия, а с позиций науки о слове - лексикографии. Мне лично представляется, что «Чингис тэнгри» обозначает то же «Тэнгис тэнгри», т.е. Большое тэнгри, Великий небожитель. Нет сведений о том, какое конкретное значение имеет слово «хажир» (суровый). В древнем монгольском языке гласное «а» произносилось как гортанное «ха». Отсюда можно заключить, что это слово «азар» современного словарного состава. Если так, то можно пайти какие-то фактографические доводы. Если придерживаться религиозного представления, то в ламском чаме присутствует свирепый бог из допнигов под названием «дурбэн азар». Если говорить по смыслу обычного словарного состава, то оно обозначает: (1) Большой учитель индийской земли. (2) По индийским обычаям, это - проповедник, читающий стихотворные правоучения во время поклонения учителям. (3) По древнеиндийскому классическому трактату Вед это учитель, читающий правоучения. (4) Обозначает быка Азар с мохнатой волосатой головой. Все эти толкования

С ЮБИЛЕЕМ ТЕБЯ, ШКОЛА! 50

Коллектив учителей

Учитель математики Турбай Тамара Владимировна

Учитель русского языка и литературы Горбова Людмила Ивановна

Учительница 1 "б" класса Валеева Наталья Владимировна

Учительница 1 "в" класса Грибанова Оксана Павловна

1 "б" класс: "Учимся с удовольствием!"

50 лет назад открылась 33-ая школа г. Улан - Удэ, в то время семилетняя смешанная школа. Первым директором была Александра Федоровна Макарова. Тогда на учебу сразу поступило 1500 ребят, которые ездили сюда с Аэропорта, Левого берега, Сотниково, Гурульбы. Занятия проходили в три смены. Вся уборка, ремонт проводились силами учителей и учеников. Первыми учителями тогда были С.И.Гаврильчук, сестры Щербаковы, А.Г.Горбунова, Д.И.Люева, Н.И.Мерзликина, А.А.Полякова, ветераны войны И.В.Бобкова, Н.И.Орлова. С самого образования школы развивались таланты, действовали кружки хорошей, танцевальной и кружок чтецов, куда ребята ходили с радостью. Занимали призовые места в смотре художественной самостоятельности.

Большие изменения в школе произошли с приходом директора школы Абрама Минеевича Гершевича. Школа стала

культурным центром. Он создал коллектив единомышленников, учителей и учеников. В это время начались туристические походы, которые стали традицией школы. Маршруты были самые разнообразные, ребята ходили по всей Бурятии, собрали богатейший краеведческий материал. Энтузиастами были физруки В.И.Сигоров, К.Г.Потрачкова.

ЮНСТРОЙ: СТРОИМ САМИ

Следующим директором был Николай Афанасьевич Чубаров. При нем были построены мастерские и спортзал. Старшеклассники тех лет оказывают большую помощь государству, своими руками помогая строителям. Было создано управление Юнстроя. Создавались строительные бригады, выбирались начальники, прорабы из ребят. Одним из начальников строительства был ученик 9 класса Александр Непомнящих. В настоящее

Директор школы № 33 Халтаева Дарима Константиновна

время он профессор, доктор физико-математических наук, заместитель директора по науке, заведующий отделом радиационной физики в институте геохимии СО РАН г.Иркутска.

Директорами школы были: Николай Борголович Прокопьев, Анатолий Александрович Дружинин, Мирза Гараевич Ахадов.

В ПРЕДДВЕРИИ ПРАЗДНИКА

В преддверии юбилея в школе № 33 была проделана огромная работа, был собран большой документальный и фотоматериал по истории школы.

Ребята встречались с выпускниками, оформляли плашеты о ветеранах - учителях, о выпускниках своей школы. Были проведены конкурсы на лучший рисунок о школе, на лучшее сочинение, на лучший плакат "Школа в XXI веке", оформлена фотовыставка «100 мгновений школьной жизни». Ребята провели концерты для детей и родителей, посвященные юбилею школы. Были также проведены турниры по баскетболу и настольному теннису среди учителей и учеников. С декабря прошлого года по март нынешнего проводится конкурс в 3 тура «Ученик года».

Школа гордится своими выпускниками: Виктор Загузин - помощник Президента Республики Бурятия по внешним экономическим связям;

Виктор Тютрин - кандидат педагогических наук, заслуженный работник образования Республики Бурятия;

Виктор Селезнев - профессор Ленинградского государственного университета.

Баярма Эрдыниева - магистр экономических наук, аспирантка, окончила школу в 1992 году с золотой медалью.

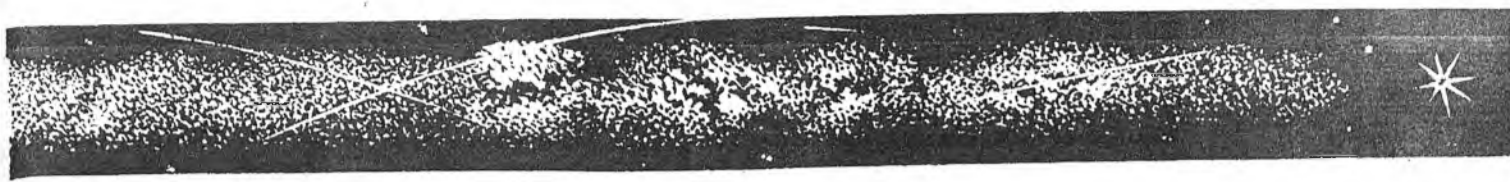
Также много выпускников этой школы преподают в БГУ, в БГСХА, Новосибирском государственном университете. Известные

в республике тележурналисты Алексей Михалев и Алексей Щербаков тоже выпускники этой школы. Несколько выпускников известны не только у нас в стране, но и за рубежом. Это чемпион России, Европы и мира по кикбоксингу Баир Улахинов, чемпион России и финалист первенства Европы среди молодежи в Венгрии по этому же виду спорта Юрий Салдаев, чемпион России и бронзовый призер чемпионата Европы по боксу Зоригто Занданов.

Их тренировали учителя физкультуры Юрий Николаевич Бондарев и Игорь Иванович Федоров.

Две выпускницы 33-ей школы в данное время преподают в родной школе. Сейчас в школе учатся дети первых выпускников и даже их внуки.

На юбилейном вечере, который прошел в театре оперы и балета, большой группе учителей гимназии №33 были вручены высокие награды. Звания «Заслуженный учитель Республики Бурятия» были присвоены учителю математики Татьяне Леонидовне Краснокутской, учителю английского языка Клавдии Анатольевне Рымаревой. Также были вручены Почетные грамоты Правительства Республики Бурятия, Министерства образования, мэрии города, администрации района и школы. Молодым учителям был дан наказ продолжать и приумножать добрые традиции, теперь уже классической гимназии.

Каждый из них старался сделать для школы что-то своё хорошее. Но рекордсменом среди директоров был Анатолий Васильевич Яркин, который руководил школой в течение 20 лет. Молодым и энергичным энтузиастом пришел он в школу, с новыми идеями и планами, которые непременно осуществлял.

При нем был построен новый большой пристрой к школе. Школа жила полной жизнью того времени, принимала участие во многих соревнованиях и очень часто занимала призовые места. Был отличный хор, танцевальный, вокальный кружки, работало много

эрудированный учитель, хорошо зная стратегию развития образования в России и принципы образовательной политики, Дарима Константиновна, умело планируя деятельность учебного заведения, создала комфортные условия для учащихся и учителей школы. Школа получила статус инновационного учреждения: комплекс «Школа-ВУЗ». С 1993 года работает в тесном контакте с Бурятским государственным университетом, решая сложные проблемы внешней и внутренней дифференциации. В 1999

семинара: дидактический, по развивающему обучению, психологии, нетрадиционные формы проведения педагогических советов (аукционы педагогических идей, круглые столы, деловые игры), созданы банки инноваций, умело организовано наставничество опытных учителей над молодыми, внедрение новых технологий в обучении (Занкова, Эльконина-Давыдова, Эрдниева, Шаталова). Плановая, целенаправленная работа по аттестации педагогических работников позволила Дариме Константиновне сформировать творчески работающий коллектив единомышленников. С 1993 года был аттестован 51 учитель: на высшую категорию – 16, на первую – 15, на вторую – 20 учителей. По итогам государственной аттестации учащихся с 1993 года по нынешний – 11 золотых медалей, 17 серебряных, 85% – поступление в ВУЗ, третий год школа работает без второгодников, нет отсева учащихся.

Своим педагогическим мастерством коллектив щедро делится с педагогами и руководителями школ города, республики. В этом немалая заслуга директора школы.

Дарима Константиновна как учитель аттестована на высшую квалификационную категорию, отлично владеет теорией и методикой преподавания в начальных классах. По инициативе директора

создана воскресная школа, где идет адаптация детей к школе. Большое внимание Халтаева Д.К. уделяет повышению своей квалификации. В 1994 году она прошла курсы ФППК при БГУ. В том же году награждена значком «Отличник народного просвещения», в 1997 году по итогам конкурса педагогических достижений – «Учитель года».

З.САДАЕВ.

Фото Гомбо САМБЯЛОВА и Алексея ЖИЛИНА.

В кабинете директора

Ведущие Л.И.Горбова и А. Метелев с ветераном войны И.В.Бобковой

факультетов. Школа помогает колхозам в уборке урожая, дети собирают макулатуру и металлолом. На средства от сбора металлолома школе выделяют автобус. Впервые ребята занимают призовые места на предметных олимпиадах. Школа эта единственная, где изучают два иностранных языка и создана группа продленного дня для всего города. Завучами в это время работали Хрусталева Агния Васильевна, Гудзь Надежда Яковлевна, а воспитательной работой руководила Демченко Тамара Афанасьевна.

КЛАССИЧЕСКАЯ ГИМНАЗИЯ: СОЮЗ ЕДИНОМЫШЛЕННИКОВ

С 1993 года школой руководит Дарима Константиновна Халтаева. Это директор-исследователь, высокообразованный,

Юбиляру подарок!

году школе присвоен статус «Университетская гимназия». В школе семь гимназических классов по профилям: гуманитарный, естественно-математический.

Халтаевой Д.К. удалось создать атмосферу творчества, постоянного поиска эффективных форм учебно-воспитательного процесса. Большое внимание уделяет росту педагогического мастерства учителей. В школе работают три постоянно действующих

Заместитель директора по учебно-методической работе Т.А.Терентьева

А.В.Яркин

Ветеран войны Н.И.Орлова

А.А.Дружинину – от благодарных выпускников цветы

Выпускники 70-х годов

УЛЗЫН НЭРЭТЭЙ, УЛЗЫТЭ ЗАМТАЙ

хуралсалаа үргэлжлүүлэхэн.

Александр Фадеевэй «Залуу гварди» гэжэ суута зохиол үзэхэдөө, хамта нурадаг нүхэдэнь романаг гол герой Сергей Тюленинэй эмхидхэхы шадабарие адлишааһанһаа Улзы «Сергей» гээд нэрлэһэн байдаг. Удаань энэ нэрэнь бодото болоһон бэлэй. Сергей багшанаарай училищида түрүү нурагшадай тоодо ходоодо ородог, ниитын

Аха нүхэрэй ашата зам

Алтаг энэ дэлхэй дээрэ түрэнхүн бүхэн наһанайнгаа үндэрһөө гаталһан замаа эрбэн харахадаа, олоной хэрэгэй түлөө ямараар оролдоһоноо ойндоо оруулхадаа, ажабуулагдаа сэгнэлтэнүүдые үгэдэг заншалтай гэшэ бээ. Сергей Гончикжапович 1958 онһоо эхилжэ, комсомолой партиин эмхинүүдтэ хүдэлмэрилжэ захалхадаа, эдэбхи үүсхэлтэй, эрилтэ шангатай залуу мэргэжэлтэ гээд аймаг соогоо суурхажэ эхилһэн бэлэй.

Ажалһан хүнэй аша туһада ажалаа эмхидхэхэн хүтэлбэрилэгшын алдар суу үеһөө үедэ дамжуулагдан, зоной сэдхэлдэ домог мэтээр тараһан байдаг. Иимэ хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн Сергей Гончикжапович болоһон даа.

Аяар тэрэ 1935 оной февралын 2-то Бэшүүрэй аймагай «Улаан Одон» колхозой түрүү адуушан Санжын Гончикжабтан хүбүүтэй боложо, үнгэтэ энэ дэлхэй дээрэ угаа үргэлжлүүлэхэ үридөө Улзы гэжэ удха түгэлдэр нэрэ үгэһэн бэлэй. Шэнэ байдалай шэдитэ хүсэндэ этигэһэн ажалһан арад үри хүүгэдэйнгээ жаргалта байдалай түлөө шармайн оролдожо ябаа. Хамалган хардалганай хүрөөтэ жэлнүүдэй урдахи найдал түрүүлмэ үедэ түрэнхэн Улзы хүбүүн эхэ, эсэгынгээ хамаг найн талыень, хүлээсэтэй абари зангыень абажа гараһан гэхэдэ, алдуугүй байха. Улзын удаадахи дүүнэр Даша-Доржо, Жамсын балшар хаһа хүдөөгэй тэрэ үеһэн үхибүүдэйхидэл адляар үнгэрһэн бэлэй. Улзы муу борьбоёо гээһэн саһаа адуушан абадаа, үглөөнэй улаан паранһаа үдэшэ болотор нюргаа тэнийлгэжэ забдаггүй хүдэлмэрийдэг Дулма Бадмаевна эжытэс огородой бог үбнэ түүлсэдэг хэн.

«Эрхые нуранхаар, бэрхые нура» гэхэн арадайнгаа сэсэн үгын удха дээрэ хүмүүжүүлэгдэһэн абын гурбан хүбүүд олоной хэрэгэй түлөө эдэбхитэйгээр оролдоһон хүнүүдэй нэгэн гээд Хаяа нотагаархидынь хэлсэдэг. Энэнь аргагүй зүб даа. Улзы нурахадаань бэрхэ, ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг, урагшаа ханаатай байһаараа нүхэд сооһоо илгараадхидэг хэн.

Үхибүүнэй хүн болохо үүрэгдэ багшын габыа сэгнэшэгүй гээд мэдээжэ. Хаягай эхин хургуулида заалһан Зинаида Михайловна Миронова багшынгаа тэсэбэритэй зөөлэн зангыень ехэтээр найшааһан Улзы хүбүүн багшын мэргэжэл шэлэжэ, үхибүүдтэ ном зааха хүсэлдэ абтаһан байдаг. Улзы 4-дэхи классай хүүлээр Шэбэртын долоон жэлэй хургуулине 1951 ондо найнаар дүүргээд, Улаан-Удын багшанаарай училищида

хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадаһаа гадна, боксоор бээ хоризо, хотын, республикын мурьсөөнүүдтэ шангай нуурипуудай нэгые эзэлдэг байһан юм. 1955 ондо училищида найнаар дүүргэһэн залуу мэргэжэлтэ сэрэгэй уялгата албаяа 3 жэл соо эрхимээр дүүргээд, нилээд хүдэржэһэн Сергей нотагаа бусаа хэн. Сергейн эмхидхэхы шадабарие аймагай тэрэ үеһэн хүтэлбэрилэгшэд хараадаа абажа, комсомолой, спортын хэрэгүүдые даагшаар, удаань Бэшүүрэй совхозой отделение эрхилэгшээр томилоод, КПСС-эй Бэшүүрэй райкомдо пропагандистаар хүдэлмэрилхыень уриһан байдаг. Эдэ бүхы олон шалгалтанууды амжалтантайгаар дабаһан Сергей Санжиев 1962 ондо Хабаровскын партиин дээдэ хургуулида эльгээгдэһэн юм. Дээдэ хургуулин хүүлээр Сергей Гончикжапович КПСС-эй Бэшүүрэй райкомой пропаганда болон агитациин таһагые даагшаар томилогдоод, удаань Охин-Булагай совхозой парткомой секретаряар эльгээгдэһэн юм.

Сергей Санжиев эндэ хүдэлмэрилхэ үедөө партиин, мүн үйлэдбэрийн асуудалнууды хүдэлмэришэдтөө ойлгуулжа, эдэбхи үүсхэлыень бадараан хүдэлгэхэ талаар горитойхон ажал хэһэн байна. Хүн зоноо найнаар хүдэлгэхэһөө гадна, спортын зүйлнүүдээр мурьсөөнүүдые үнгэргэхэ, уран найханай харалгануудта бэлигтэниие шэлэн хабаадуулжа, аймаг, республика соогоо суурхажэ эхилһэн юм.

1970 ондо Сергей Санжиев энэл ажахынгаа директорээр томилогдожо, 7 жэлэй туршада аша үрэ ехэтэйгээр хүтэлбэрилһэн бэлэй. Үйлэдбэридөө шэнэ олол аргууды үргэнөөр нэбтэрүүлһэнэйнгээ ашаар социалист мурьсөөнүүдтэ эрхимлэхэһээ гадна, тосхон нуурипуудайнгаа шарайе танигдахаар бэшээр найжаруулан, хүн зонингоошые байдалы баян дэлгэр болгоһон хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн гээд тодороо хэн. Сергей Гончикжапович арадай депутатуудай Бэшүүрэй аймагай Сөвөдэй гүйсэдкомой түрүүлэгшээр томилогдожо, 6 жэлэй туршада ажаллахадаа, аймагайнгаа экономикы нилээд бэхижүүлһэн габыатай.

1983 оной ноябрь соо түрүү хүтэлбэрилэгшэ Буряадай АССР-эй Министруудэй Сөвөдэй эмхидхэлэй болон инструкторска таһагые даагшаар томилогдобо. Зүгөөр 1986 ондо КПСС-эй обкомой бюрогой тогтоолоор Сергей Гончикжапович ямаршые үндэһэ баримтагүйгээр гэмнэгдэжэ, ажалаа орхихо баатай болоо хэн. Нүүдхэлтэ энэ тогтоолой гол үндэһэниинь юун болоо

гэхэдэ, таһагайн нэгэ хүдэлмэрилэгшэ хардалгаар түрмэдэ ороһон байгаа. «Үнэн хэрэг үнөөрөө, үнэгэн малгай зүһөөрөө» гээд манай арад тон зүб хэлсэдэг гэшэ. Гурбан жэлэй үнгэрһэн хойно энэ хэрэгын дахинаа харагдажа, ажалһаа гаргагдаһан тогтоолы алдуутай гэжэ мэдэрэгдээд, Сергей Гончикжаповичай партиин документнүүд шэнээр баяр ёһолоой ориондо барюулагдаһан юм.

Энэһэй хүүлээр Сергей Гончикжапович хуушан ажалдаа уригдаһан бэлэй.

Ажалгүй болоһон хүтэлбэрилэгшэ нүхэдэйнгөө урилгаар Яруунын аймаг ошохо баатай болоо хэн. 1986 оной ноябрь соо «Дружба» колхозой түрүүлэгшээр хунгадаба. Тэрэ үедэ энэ колхозой байдал ехэ ядуу байгаа. «Муу юумэн модоной оройгоор» гэдэгтэл, шэнэ хүтэлбэрилэгшынгөө түбэгтэй түүхые дуулаһанһаа юм гү, али харинаа бууһан хүнэй ударидаха болоһонһоо юм гү, юрэдөө, ажалшадын шэнэ түрүүлэгшэсэ хүйтэншэгөөр угтаба. Сергей Гончикжапович 6 нара шахуу байха гэргүй эндэ хүдэлмэрилхэ үедөө, хүн зонтойгоо дүтөөр танилсажа, бэрхшээлһээ гараха аргаяа тодорхойгоор хөөрэхын хажуугаар хүн бүхэнэй нанамжанууды мэдэжэ абадаг хэн. Найдалтай болоһон зоной ажалынь урагшалжа, удааньшөгүй аймагайнгаа түрүү ажахыннуудай тоодо батаар ороһон юм.

Сергей Гончикжапович 1990 онһоо наһанайнгаа амаралтада гаратараа Буряад Республикын Министруудэй Сөвөдэй Хэрэгүүдые эрхилэгшын орлогшоор хүдэлмэрилөө.

Байгша оной февралын 2-то Сергей Гончикжапович 65 наһаяа гүйсэбэ. Наһанайнгаа нүхэр Маргарита Апаньевнатаяа, Түмэн, Сэсэг үхибүүдтэ, 2 аша, 2 ээһэртэйгээ жаргал дүүрэн 65 наһаяа тэмдэглэһэн урданай бэрхэ хүтэлбэрилэгшэ Сергей Гончикжаповичта элүүр энхые хүсөөд, олоной түлөө үнэн сэхээр оролдоһон хэрэгтэй үеһэн үедэ дурсагдажа байхал гээд үрээжэ дуран хүрэнэ.

Далай ХУБИТУЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь А.И.Плотников, Забайкалин сэрэгэй округые командалагша армийн генерал Г.И.Салманов, КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь А.У.Модогоев, Бэшүүрэй аймагай гүйсэдкомой түрүүлэгшэ С.Г.Санжиев ойн баярай суглаанай үедэ.

(Гэр бүлын альбомһоо абтаба).

Байгаалия аршалан, магтан ябаял! СЭСЭРЛИГҮҮДЭЙ МАРШ-2000

Январин янгинама хүйтэнэй хаһа үнгэржэ байна. Хүн бүхэн сэдхэлдэ хабарай эхилхые хүлээнэ. Хабартаа байгаалин халбаран сэсэглэхэ үедэ сар үргэлжэ Буряадай байгаалин музей, ойн туршалгын станци болон агнуурийн управлени байгаали хамгаалагшадай эдэбхитэдтэй хамта ойн түймэр хэргылхэ, сараха асуудалнуудаар олоһонтын анхарал хандуулхын тула эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулдаг заншалтай. Иимэ найндэрнүүдэй үедэ һонирхолтой үйлэ хэрэгүүд үнгэргэгдэхөөр хараалагана. Тиймһээ Улаан-Үгэ хотын зон үгдэ хэмжээ ябуулануудтамнай олоороо хабаадаха бээ гээд найдагана.

Мартын 23-һаа Байгаалин музейдэ «ТАСИС-ай проект», «Буряадай ойн баялиг» гэхэн харалганууд нээгдэхэ байна. 1997 оной январь наһаа эхилжэ, 3 жэлэй туршада гурбан заказнигуудай дайда гээрээ ой модо хүтэлбэрилхэ талаар ерээдүйн хараа бодомжо зохёогдоо. Энэ шухала гуршэл Россия эгээл түрүүшын болоно. Байгал шадарай нотагуудаар энэ гуршэлые бодотоор нэбтэрүүлбэл, байгаалин тэнсүүри тогтууритай болохо гэжэ эшигэмээр.

Байгалай заказнигуудай ажал ябуулагатай танилсалга Байгаалин музейдэ болоно. Энэ уулзалгада заказнигуудай мэргэжэлтэдтэй уулзалганууд үнгэргэгдэхэ. ТАСИС-ай проект хагаа Байгал далай шадархи байгаалин баялигууды хамгаалгатай ехэ угха шанартай.

Байгаалин музейдэ ерэгшэд Константин Михалкинай намтартай дүтөөр танилсаха аргатай. Юуб гэхэдэ, энэ нүхэрнай байгаалин баялигуудай онсо шэнжэнүүдые, заказнигуудай ажалые буулгаһан фото-зурагуудаа энэ табиха юм.

Залуу эрдэмтэд БГУ-гай байшанда эрдэмэй практическая конференци оюутамтай үнгэргэхэ. Харин оюутам ба хургуулин шабинар зунайнгаа экспедициин шэнжэлэгшүүг тухайгаа энэ хөөржэ үгэхэ.

Январин 1-һээ Улаан-Үгэ хотын экологиин харалга соносхогдобо. Хүгжэмшэд, уран зураашад, зохиохы ажалтан, уран найханай бүлгэмүүд бэлиг шадабарияа харуулжа, байгаалингаа найханшые дуулажа, бэшэжэ, зуража, нотагаа магтхыетнай уринабди. Энэмай найндэрэй шэмэг болоно. Илажа гараһан хүнүүд шагналнуудта хүртэхэ. Энэ харалгада хабаадаха хүнүүд апрелин 1 болотор мэдүүлгээ үгэхэ ёһотой. Тел. 21-41-49.

Уран зурагуудай, скульптурунууд болон бусадшые бүтээлүүг харуулагдаха. Энэ харалга гээрэ ярмарка, аукцион эмхидхэгдэхэ.

Энэ конкурсно эдэбхитэйгээр хабаадажа, Эхэ байгаалия магтан дуулаял!

Маршын сэсэрлигүүдэй координаторнууд:
АНТРОПОВ В.Ф. (Ойн туршалгын станци).
ЗАЛИВИН С.М. (Агнуурийн управлени).
СТЕПАНОВА В.Д. (Байгаалин музей).

1929 оной июнийн 27-го «МНР болон СССР-эй хоорондох харилсаануудай гол богдомжоууд» гэхэн хэлсэн баталагдахан юм. Тэрэнэй ёхоор Совет Правительство МНР-эй үндэһэн кадрнуудыг бэлдэх, хани барисаата хүршэ ороной эрхэтэд совет хуралсалай эмхи зургаануудта хураха болоһон бэлэй. 1930 оной январь нара соо Улаан-Үдэдэ Монгол рабфак нээгдэһэн түүхэтэй. Тус рабфагай бүхы таһагуудта хэсэлүүгдэһэн февральн 10-һаа эхилһэн юм. Улаан-Үдэдэ байгуулагдаһан хуралсалай уласхоорондын эмхид Монголоо 75, Туваһаа 10 хүн хуража захиалан бэлэй. Хүршэ ороноудай элдэб аймаг болон хошуунуудһаа шэлэгдэһэн үхибүүд эгээл түрүүлэн ерэхэн юм. Манай ороной бусадшыг рабфагууд болон курснуудта монголнууд олоор хурадаг хэн. Улаан-Үдэдэ эмхидхэгдэһэн Монгол рабфак Монголой болон Тувагай эрхэтэдыг хургаха талаараа бусадһаа онсо илгаатай байһан. Совет рабфагуудта хурахаар шэлэгдэһэн хүнүүд Улаан-Баатарай бэлдэгдэлэй хургуулиин һүүлээр абтадаг хэн. Гэбэшыг тэдэнэй олохшыг эхишыг хургуули гүүргээгүй дээрэхэ эрдэм мэдэсэн тон доодо хэмжээнэй, орог хэлэ мэдэхгүйг байһаа хэн. Ушар иймэхэ хурагшаага 3 бүлэгтэ хубаарилжа хургадаг байгаа. Бага мэдэсэтэй хүнүүд 2 жэл соо бэлдэхэлэй курс гараха, харин дунда шагалтайн 1 жэлэй курс гүүргээд, 4 жэл соо үргэлжэлэхэ гол хуралсадаг хубаагуулаха гуримыг Монгол рабфагай багшанар олонхидоо хэрэглэдэг байһан юм. Монгол рабфак амжалтатайгаар гүүргэһэн хурагшагта гээдэ хургуулида хураха эрхэ олгогдог хэн.

Бэлдэхэлэй курсда монгол, орог хэлэнүүд, арифметикэ үзэлгэдэ ехэ анхарал хандуулагдадаг һаа, харин гол курснуудта түүхэ, биологи, географи, обществоведени болон бусадшыг предметүүдыг шудалжа захиалдаг бэлэй. Ахалагша курснуудта хурагшаг агротехникэ, мал ажалай гол үндэһэнүүдыг, геологи болон ажалай нөөсэ арга боломжонуудыг шудалжа эхилдэг хэн. Түрүүлшын жэлүүдтэ орог хэлэнһээ бэшыг монгол дээрэ үзэжэ эхилдэг һаа, гаамгайханаар ородоор үзэжэ, эрдэм мэдэсэн гүнзэгыүүлэхэ зорилго табидаг бэлэй. Харин 1936 онһоо Монгол рабфагай хурагшаг 2-гохи курсһаа захиалжа, бүхы предметүүдэ орог хэлэн дээрэ үзэжэ захиалга гэхэн шигдэхэбэри абтаһан байдаг. Улаан-Үдын Монгол рабфагай дэргэдэ мэргэжэлтэдыг бэлдэхэ ойр зуурын курснууд нээгдэһэн юм.

1931 ондо нээгдэһэн 9 харын профсоюзудай курснуудта 36 хүн хураһан, харин 1933 оной иимэ тухэлэй зоотехнигэй курснуудыг Монгол болон Тува ороной олохон мэргэжэлтэд гүүргэһэн габыатай.

Хүгөө ажахын артельнүүд болон колхозуудта хурагшаг үйлдэбэриин практика гаража, үзэхэн мэргэжэлдэе гадаха, онол шадабаритай болгохо хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулагдадаг бэлэй. Бүхы заабариин ёхоор ургамалнуудай, малай хойноһоо харууһа хэжэ хураһын хажуугаар хүгөө ажахын машинануудыг жолоодохо шадабаритай болодог хэн.

С.А.Хаманова, А.А.Аюрзанын, К.А.Олзоев, Д.А.Абашеев, Н.Ц.Добжаев, Б.Б.Шагдыров, А.П.Чайванэ, Ж.Рагнабазарон, Н.Ринчино, П.Т.Хантаев, М.И.Имехенов болон бусад аша үрэхэтэйгээр хүгээлмэрлэжэ, хүршэ оронойнгоо мэргэжэлтэ кадрнуудыг бэлдэхэ хэрэгтэ өөһэдүнгөө горитой хубиша орууһан хүнүүд гээд тодоронхой. Арагай эрдэм хуралсада 50 гаран жэлыг зориуһан Ананга Аюрзанаевич Аюрзанын Монгол рабфагта хүгээлмэрлэһэн сагаа Монголой «Үнэн» сониндо (07.07.1973) иигэжэ дурсаһан байдаг: «Эрдэм ном шудалха дуртай малаа арагай үхибүүд хурадаг хэн. Би математика географи хоёрыг

сууга гараһан юм. МНР-эй партиин болон гүрэнэй элитэ ажал ябуулагшагай тоодо Улаан-Үдын Монгол рабфак гүүргэһэн хүнүүд олон. МНРП-гэй ЦК-гай нэгдэхэ секретаряар үнш удаан саг соо аша үрэхэтэйгээр хүгээлмэрлэһэн Юмжагийн Цэгэлбал, Монголой Эрдэмтэй академие 20 жэл соо хүтэлбэрлэһэн Базарын Ширендыб Улаан-Үдын рабфагай түрүүлшын хурагшаг юм. Улаан-Үдын Монгол рабфагай 10 жэлэй ойн баяраар олон багшанарнай аха гүү Монгол гүрэнэй шагналнуудта хүртэһэн габыатай.

1940 ондо Монголой Правительствоын дурдахалаар РСФСР-эй Гэгээрэлэй наркомой захиралтаар Монгол

Монгол рабфагай байгуулагдаһаар 70 жэлэй ойдо

ХАНИ БАРИСААНАЙ ХҮГЖЭЛТҮЕ ШЭНЭ ШАТАДА ХҮРГЭХЭН ЛЭ

«БМАССР-эй Боохоной аймагай «Улаан Готол» коммунада үйлдэбэриин практика гараһан Монгол рабфагай 170 хурагшагай 70-иинь трактор жолоодохо үнэмшэлгэтэй болоһон. Коммунын ажалыг эмхидхэлгэдэ эдэбхи үүсхэлтэйгээр хабсааһан хурагшагта 2500 түхэрүг мүнгэн шан барюулагдаа», - гээд 1934 оной рабфагай тоосоон соо хэлэгдэнэ.

Монгол рабфагай хурагшаг үндэһэн арагтаа эрдэм хуралсал асархаһаа, мүн соёлыг дэлгэрүүлэхэ гол хүсэлүүдэй нэгэн гээд тоологдог хэн. Монгол рабфагай багшанарай коллектив холын хараатай хүмүүжүүлгын хүгээлмэри эмхидхэхэхэ гадна, үндэһэн арагайнгаа соёлыг, ёһо заншалуудыг тэрэ сагайнгаа эрилтээр хүгжөөхэ, ажабайдалгаа ариг сэбэрыг сахиха ябахаар хургадаг байһан юм. Монгол ороной хурагшаг совет залуушуултай хамта музей болон театрнуудаар ябадаг, фабрика, заводуудай ажал хүгээлмэриг ошохо харадаг, Буряад-Монголой түүхын болон хубисхалай газарнуудаар аяншалгануудыг үнгэрэгжэ, эрдэм мэдэсэеэ дээшлүүлдэг байһан.

Монгол рабфагай хурагшаг эрдэмтэй техникэскэ, уран зохёолой, хүгжэмтэй, хатарай, драматическа кружогуудта эдэбхитэйгээр ябадаг хэн.

Монгол хурагшагтай хүгээлмэрлэхэеэ дүй гүршэлтэй багшанар уригдадаг байгаа. Монгол рабфагта элдэб үедэ

заадаг байгаа. Манай багшанар монгол, буряад хэлэнүүдыг холжго байгаад, хэсэлүүдгээ үнгэрэгжэдөө, зорилгодоо хүрэдэг байһан. Манда хураһаа ерэхэн монгол хурагшаг найнаар хураха эрмэлзэлтэй хэн. Монгол хубүүд, басагта ном заһан хаһамни мартагдашагүй дулааханаар намга ханагдадаг даа. Улаан-Баатарһаа ерэхэн Дорж-Баатар, Чимит багшанараа мүнөөшыг эхиһээр һанан ябадаг би.

Буряад-Монголой АССР-эй Правительство Монгол рабфагыг мэргэжэлтэ багшанараар, тус хургуулиин үндэһэ хууриг һайжаруулаха талаар анхаралаа ехээр табидар байһан. Болбосон түхэлтэй хамтын байра, хуралсалай байшан шэнээр баригдаһан юм. Тэрэ үеын оньһон түхээрэлгэнүүдээр түгэс хангагдаһан физикын, химийн, математикын, байгаали шэнжэлэлгын кабинетүүд энгэ түхээрэгдэһэн түүхэтэй. Энгэ хурадаг хурагшаг үзэхэ номоор, хуралсалай хэрэгсэлүүдээр түгэс хангагдадаг хэн. Орог, буряад-монгол, монгол болон бусадшыг хэлэнүүд гээрэ хэлбэгдэһэн 34 мянган хэлэг номтой библиотекэ хурагшагай мэдэгдэ байгаа.

1940 ондо Монгол рабфагай багшанар болон хурагшаг Буряад-Монголой иштын эмхи зургаануудтай 10 жэлэйнгээ ойн баярыг үргэнөөр тэмдэглэжэ хэн. Энэ хугасада тус хургуули Монголой олохон мэргэжэлтэдыг бэлдэһэн гээд,

рабфак багшанарай училищи болгон хубилгагдажа, Хягтын багшанарай училищиин дэргэдэ монгол таһаг нээгдэһэн юм. Тэрэ үедэ Монголдо хаа хаанагүй хургуулинууд олоор нээгдэжэ, багшанарай дуталдаһан ушарһаа иимэ хубилгалтанууд хэгдэһэн бэлэй. Гэбэшыг РСФСР-эй Наркомпросой 1941 оной майн захиралта соо иигэжэ заагданхай байдаг: «Улаан-Үдэдэхэ Монгол училищиин хурагшагыг Улаан-Баатар үүлгэхэ. Багшанарай училищиин библиотекэ, лаборатори болон кабинетүүдэй хэрэгсэлүүдыг Монголой Правительствода Монголой Арагай Республикын 20 жэлэй ойдо СССР-эй бэлэг болгон дамжуулаха». Улаан-Үдын багшанарай училищиин Монголой таһаг Улаан-Баатарай багшанарай училищитай иигэжэ нэгдэһэн түүхэтэй. Нэгдэхын урга манда 264 хурагшаг тоологдог байһан һаа, 1941-1942 онуудай хуралсалай жэлдэ 625-да хүрэхэн байдаг.

Аяар тэрэ холын жэлүүдтэ манай республикада байгуулагдаһан Монгол рабфак-Монголой багшанарай училищиин хуряангы түүхэ иимэл даа. хуралсалай энэ эмхидгэ хабсаатай хүнүүд хоёр арадуудай хани барисаа бэхжүүлгэдэ өөһэдүнгөө богото хубитыг орууһан түүхэтэй юм.

Шираб ЧИМИТДОРЖИЕВ, Роза ЖАЛСАГОВА.

САГААН-ШУЛУУТЫН ЭЛИТЭ ХҮНҮҮД

Шэнэ жэлэй урдахана манай редакцида Хягтын аймагай Сагаан-Шулуута шотагта ажаһуудаг Цырендоржиев Владимир Очиртаровичһаа һонирхолтой бэшэг ерээ хэн. Буряад арадай омогорхохо элитэ хүнүүдыг бэшэгтэй автор нэрлэхэдэ, түрэл шотагайнгаа суута хүнүүдыг дурдана.

Сагаан-Шулуутда эгсэ 115 жэлэй урда түрэхэн Цыремпил Цыремпилович Рапжуров арад зоцдо мэдээжэ хүн. Бурядай түрүүлшын революционер Рапжуров өөрингөө үсдэ түрүү үзэл бодолтой хүн байһан, арадай жаргалай түлөө тэмсэжэ, ами һаһаа хайрлангүй үгэхэн ааб даа.

Хягтын буряад хасагууд Ази түби шэнжэлэгдэ хубитаяа ехээр орууһан габыатай. Тусхайлбал, Сагаан-Шулуутын Цогто Гармаевич Бадмажапов хадаа мэдээжэ аяншалагша П.Козловой Монгол-Түбэд шэнжэлэлгын экспедицидэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, Үгдэй хаанай нийслэл - суута Хара-Хото хүрэнэй бууса олоһон байха юм. Козлов аяншалгынгаа дэбтэр соо Цогто Бадмажапов тухай ехэ дулаангаар бэшэһэн байдаг. Ц.Бадмажаповай түрөөһөр 120 жэлэй ойн шотагаархип мүнөө жэл тэмдэглэхэ зорилготой.

Мүн лэ Сагаан-Шулуутын хасаг Дондог Ринчинов (эрдэмтэдэй дэбтэрүүд соо Иринчинов) Н.Пржевальскийн экспедицидэ хабаадалсажа, Дунда Ази шэнжэлэгдэ хубитаяа оруулаалсаа юм. Тэрэнэй габыа медалаар тэмдэглэгдэһэн, тиймэхэ шотагтаа Иринчинов «Кавалер Дондог» гэжэ нэрээрэ суурхаа хэн. Мүнөөшыг болотор «Хүхэ Хотын баруун эжы» гэхэн обоог кавалер Дондогой обоог гэжэ тахидаг.

Сагаан-Шулуутын орд-монгол хургуули үшөө хубисхалай урда П.Козловой экспедициин гэшүүн байһан атаман Арьяа Дажинович Мадаевай үүсхэлээр, тэрэнэй туһаламжаар баригдаһан юм. Харин үнөөшэ Цогто Бадмажапов өөрингөө хоёр дэбхэр гэрыг тус хургуулида бэлдэжэ, тэрэнь хурагшадай хамтын байра болоо бэлэй.

Манай шотагай омогорхол болоһон эдэ хүнүүднэй 1937 ондо хамалганда ороод, һаһаа дүүрэхэн юм.

Сагаан-Шулуутын Лапшин Никита Семёнович Шара-Голой уһалууриин системэ ехэ зохидоор татахадаа, «обоонууд болон түүхэдэ хамаатай дурасхаалта хүшөөнүүдыг бузарлангүйгөөр, ханааб малтуулаа хэн. Тэрэ системын худалһаар мүнөөшыг болотор уһа ябуудаг гэсэнбди гэжэ бэшэгтэй автор мэдүүлэнэ.

Ламын шажанай Россида залархада, эгээл түрүүлшын хамба байһан Дамба-Даржа Заяевай түрөөһөр 300 жэлэй ойн 2002 ондо Сагаан-Шулуутда тэмдэглэхэ гээд, субарга бариха хэрэгыг мүнөөнэй хамба Дамба Аюшеев дэмжэһэн байһа.

Сагаан-Шулуутда һонин памтартай хүнүүд олон. Тэдэнэй нэгэн Дашима Очиртаровна Багьева хасагуудай дуунай фестивалиин лауреат нэрэ зэргэдэ хүртэһэн гэжэ Владимир Очиртарович Цырендоржиев бэшэһэн. Өөрөө энэ хүн хадаа Шара-Голой хасагуудай старейшинүүдэй советэй гэшүүн, газетэнүүдтэ толилогдоһон олон статьянуудай автор.

Николай НАМСАРАЕВ.

Сагаан хараяа угталга

5. Зунай дунда харые Гани нара гээ. Ганинь гани галзуу гэдэгтэ гани, үлэмжэ асари ехэ, хэтэрхы гэнэн удхатай. Энэ нарада гани халуун болодог ушарһаа тийжэ нэрлэхэн бэлэй.

6. Зунай хүүд харые Уер уһанай саг гэнэ. Тийгээд үер нара нэрэ хайрлаа.

7. Намарай эхин харые Хуран нара гэнэнийнь хура бороо элбэгыг

нийгэмлэг хүгжэжэ, гадаада харилсаа үргэжэп, оюун һаһаанай амидаралай шаардалга нэмэгдэдг эрхэдэнь, тэрэ арбан хоёроор таһалбари болгожо түгэхэдэг тоололой жураманы хэрэгсээ гүйсэд хангахада ушар дутагдаалтай болоһон тула жаранай тогтолсооо һанаашалан бии болгожо хэрэглэгдэдэг болоһон байна. Жаранай тогтолсооо яажа гаргаһан бэ гэбэл, эртэ сагта дорно дахиной

шэнэ оной баяр хоёроо эртэ сагта хамтадань намар тэмдэглэдэг ушарһаа тэрэ баярынгаа үеэр бүхы хүн малаа тоолон дэглэжэ, тэрэ сагһаа хургыг тугэ, унагыг даага, ботогыг тором, тугалыг буруу гэхшэлэн хүн, малдаа нэгэ һаһа нэмэдэг байһан бэлэй. Энэ заншалыг XIX зуунай эсэс хүртээр монгол гарбалай дунда ямар нэгэ хэмжээгээр хадагалагдан, манай Буряадта

хаанта Монгол уласай үедэ сагаан харын үеэр һайд, ван, бэйл, бэйс, гүн зэргэ ноёд, хугутга хубилгаанууд, хамба, соржо ба арад зон түрын ордондо морилон ержэ, хаанда бараалхан шэнэлхэ, жагсаал ёһолол үйлэдэхэ тусхай тогтоһондог журамтай байгаа. Түүншэлэн шэнь нэгэний үдэр дэмы үймэхэ, ехэ дуу шэмээ гаргаха, шахасалдан дабхарлаха, зэрэг зүй зохисгүй үйлэдэл

1. Бэлигын тоолол

Монголшуудын дээдэ үбгэлинсэгүүд наада захань 5000 жэлын саанаһаа нэгэ жэлыг 12 нарада хубаажа тоолодог байгаа. Юунда нэгэ жэлыг 12 хубаадаг болоһон бэ гэбэл, тэрэнийнь юртэмсын харын ябадал, тэрэний дэлхэйдэ үзэгдэхэ дүрсэн хубиралтай холбоотой. Ушарынь хабар, зун, намар, үбэл гэхэ өөрын үбэрмэсэ үнгэ ая, онсолготой дүрбэн уларилһаа бүридэхэн нэгэ жэлын хугасаанда һара бидэндэ үзэгдэхэ дүрсэ бүтэн 12 дахин хубилгажа оршодогыг үндэһэн болгон, жэлыг 12 нарада хубаадаг болоһон бэлэй. Ондогоор хэлбэл, харын шэнэ дээрэ харын дүрсэнь хабирга мэтэ парип зурагар байһанаа хоног хоногоор нэмэгдэхээр 15 болоходо, бүрин дүүржэ, дуб дугы тэргэд болодог. 16-һаа эхилэн дахин нүгөө талаһаа хорһоор, 29-30 болоходо, бараг үзэгдэхгүй үгытэй паринхан болодог. Харын энгын нүдэндэ үзэгдэхэ дүрсэ хэлбэрийн нэгэ дахин түгэжэ, бүтэн оршон хубилхада ойролсоогоор 30 хоног болодог байгаа, тэрэнь нэгэ жэлдэ ойролсоогоор 12 дахин дабтадаг байна. Юртэмсын һара нэгэ дахин дүрсэнь хубилган оршохо тэрэ хугасаа нэгэ һара гэжэ тогтоогоо. Тийгэжэ харын гү, али бэлигын тоололой үндэһэн табигдаһан байна.

Харын тухайда, тэрэний амндарал, ажахы, байгааһи, дэлхэй ба одоной юртэмсэдэ тохёолдодог онсолго шухала ябадал үзэгдэхээр уг һараа нэрлэдэг байгаа. Тийгэжэ 12 нарада оноһон, тусхай нэрэ гэхэ ябадал дор хаяад, 5000 жэлэй саанаһаа эхилэ. Монголшуудын дунда хэрэглэгдэжэ байһан 50 шахам харын нэрэ олдожо мэдэгдэхэн юм.

2. Харын нэрэ

Үбгэ дээдэшүүлэй хэрэглэ-һээр ерөөһөн тэрэ харын нэрэнүүдэй доторһоо нилээн түгэмэл хэрэглэгдэдэг нийтэ ойлгомжотой 12 харын нэрыг хунгажа абажа, уг нэрлэжэ заншалһан ёһоний дагуу алдагдуулалгүй һонирхуулаа.

1. Хабарай түрүүн харые зарим бэшэгтэ Хуби гэжэ нэрлэ. Энэний ушарынь гөбэл, бидэний үбгэ дээдэшүүл табан хушуу малые бүрэн гаршуулжа, бэс даһан ажахы бологогүй, гол түлэб ан агнажа, байгааһин хэһэг хүртэжэ, ами зуужа ябаһан. Нэн эртэ сагта намар ан амитан таргалһан үедэ ехэ тайлаган үйлэдэн, ерэхэ ондо амар мэдэд оруулахыг дээдэ тэнгэри эсэгэ, эгүгэн (гзар) эхэхэ гуйжа даадхадаг. Тэрэ ехэ тайлагда оролсоһон бүхы хүндэ тахилгын мяханһаа хуби хүртэдэг байгаа. Мэдэжэ энэнь жэлдэ нэгэ дахин болодог онсолгой үйлэ ябадал байба. Онсолгой хүндэтгэлтэй тайлгын эдэһинэ хуби хүртэдэг уг харые Хуби гэжэ нэрлэ. Харин хожомын түүхын тодорхой хэрэг ябадалай ушар намарай тэрэ харын нэрэнийнь ябаандаа хабарай түрүүн харын нэрэ боложо, хэсэг хугасаанда хэрэглэгдэ. Энэнийнь сагаан харын гаралай тухай хэсэгтэ хэлэн.

2. Хабарай дунда харые Хуа (ухаа), Хагдан гэжэ Хайлаһан саһанай дорһоо үнгэрһэн жэлын ухаа (хуа) хэгдан бүлгатай үе ушарыг тийжэ нэрлэхэн байна. Эртэ сагта ухаас хуа гэдэг байгаа.

3. Хабарай адаг һара. Энэ харые Бүбөөлжэн һара гэжэ.

4. Зунай түрүүн харые Хүхы һара, хүхын дуунай һара гэнэнийнь шухамдаа хүхы шубуун ержэ дошодонһоо тинмэ нэрэ абаһан бэлэй.

харгалзһаниие байна.

8. Намарай дунда һара. Энэ үедэ хюруу үлэна. Иймэхэ Сагаан шүүдэр һара гэнэн байна.

9. Намарай хүүд һара. Эртэ сагта эсэгэ малые үржэлэй шүтээн гэжэ бэлдэгдэжэ эрхимлэн байба. Эсэгэ малда зориулаһан тэрэ тайлаган энэ һарада тохёодог байһанаа Хуса һара гэнэн бололотой.

10. Үбэлэй түрүү һара. Нүүдэлшэд нэн эртэ сагһаа бугыг эрхимлэн хүндэлжэ, тэрэндэ зориулаһан хүшөө барижа, тусгай тахилга үйлэдэдэг байгаа. Мүнөө Монголдэ тухайдал Ар-Хангай, Хүбсөгэл, Булган зэргэ аймагуудта тон элбэг тохёолдодог. Манай Буряадта Сэлэнгын аймагта Хамбын хүрэндэ Тамчыг дасаһан бии. Бугыг шубуун маягай хушуутай пиндэн дүүлжэ байһан байдлаар дүрсэдэхэн шулуун хүшөөдэнь тэрэ эртэ усын буга эрхимлэдэг ёһоний үлэхэн баримтань гэлсэдэг. Судлаһад тэдэнэр бугын шулуун хүшөөе 3000 оршон жэлын урда бөдхөөһон гэжэ үздэг. Үбэлэй эхин харые монголшууд Буга һара гэжэ нэрлэхэнийнь бугада зориулаһан тайлгын баяр ёһололыг гурбан мянгад жэлын урдаһаа энэ һарада хэжэ байһанай улбаа бололотой.

11. Үбэлэй дунда харые Гуран гэжэ. Энэ харын нэрэ үбгэ дээдэшүүлһи амидаралда, ан агнуури шухала һууртай байгаа, ан гүрөөһыг онгошолон шүтэдэг, байһан эртын үеһөө дамжажа ерөөһон юм. Ондогоор хэлбэл, эртэ балар сагай үедэ бидэний элинсэгүүд энэ һарада гуран гүрөөһиндэ зориулжа шүтэһэн ёһолол үйлэдэдэг байһан юм.

12. Үбэлэй хүүд харые Хүхэлэр гэнэнийнь хүхэбтэр гэнэн удха элирнэ. Монголшууд хүхэ үбэлэй хүйтэн хүр саһанай хайруу гэжэ хэлэдэг. Баһа хүйтэнэй хүхэ унарынь гэнэ. Үбэлэй хүйтэн сагай үнгэ аяне хүхэ үнгэтэй ямар нэгэ хэмжээгээр холбожо түһөөлдэгэнь энэ харын нэрэндэ тудда.

Энэ харын нэрэнһээ үзэбэл, үбгэ элинсэгүүдэмпей оршон тойроһоо байнга талин мэдэжэ, тэрэ мэдэлгэ ухаана амидарал ахыдаа хэрэглэжэ, оюун болигэй улам уламаар хүгжүүлһээр ерөөһиний харагдажа байна.

3. Жэл, жаранай ушар

Тийжэ анхандаа нэгэ жэлын хугасаа 12 нарада хубаажа тоолодог байһанинь сагай аянда тэрэ арбан хоёрооро баһа жэлнүүдыг тоолохо болоһоор амитанай арбан хоёр жэлэй гарал табигдаа.

Дорно дахиной арад зон мүнэй дунда үргэн дэлгэрһэн амитанай 12 жэлын тоололыг анха нүүдэлшэд бии болгоһон бололотой гэжэ судлаашадуудэдэг. Тэрэ нүүдэлшэдын дунда монголшуудын элинсэгүүд лабтай байһан гэжэ Монгол, Ород, Буряадын эрдэмтэд нотолдог бэлэй. Амитанай 12 жэлын хулгана, үхэр, бар, туулай, луу, могой, морин, хонин, бэшэн, тахяа, похой, гахай. Тиймэ ушарһаа жэлын эхин ама сагаан хулгана гэжэ хэлсэдэг.

Дорно дахиной арад зон анхандаа жэлнүүдыг арбан хоёр, арбан хоёроор тооложо, нэгэ хэсэг хугасаа үнгэрөө. Гэбэшье

АРБАН ХОЁР НАРА, ЖЭЛЭЙ ТООЛОЛ БА ЖАРАНАЙ БҮТЭЭЛ

арад зонууд юртэмсэнь: гал, шорой, модон, уһан, түмэр гэхэ табан махабодоһоо тогтодог гэжэ ойлгодог байгаа. Тийгээд һара жэлыг тоолохо нэгжэ болоһон 12-ые тэрэ табан махабодоор үсхэжэ, жаратын тоолол гү, али жаранай тогтолсооний үндэһыг гаргажа абаа. Тийгэжэ жаранай тогтолсоо гаража ерөөһэр нэгэ жаранай дотор багтаһан жэл бүри өөр өөрын махабодо гү, али үнгэтэй болоо. Жэһэнь: нэгэ жаранда морин жэл табан янза махабодотой байха ушарһаа эндүүрхэ, һамуурха үндэһэгүй юм. Барагсаалбал, 4000 гаран жэлэй урид тийгэжэ жаранай тогтолсоо гараа. Гэбэшье он жэлнүүдыг жара жаран таһан тоолохо тэрэ ёһонийнь түүхын хэрэг ябадалууд шухам али жаранда боложо үнгэрһэни хожомын оложо мэдэхэдэ хялбаргүй, баһа ушар дутагдаалтай боложо ерөөһэндэ жаранай тоололоо дары дарыда оруула шаардалга гараа. Энэ шаардалгын үүднһээ Монгол, Түбэдэй арад зон 1027 онһоо (тригориан литээр) жарание дары дарыда оруулжа, анханай жаранай эхи табига. Тэрэ нэгдэхэи жаран эхилһэн 1027 он гал туулай жэл байһан ушар Монгол, Түбэдэй шэнэ жаран бүхэн гал бар туулай жэлээр эхилээд, гал бар жэлээр дууһадаг байна. Анханай жаран эхилһөнһээ хойшо 16 жаран дууһаад, мүнөө 17-дохи жаран эхилээд байна. Жарание дары дарыда оруулаһаар түүхын хэрэг ябадал шугам хэдыдэхи жаранай ямар жэлдэ боложо үнгэрһэниие оложо тогтооходо, уридһаа хялбар дүхэлтэй болоһон байна.

4. Сагаан харын үүсэл хүжэл

Эртэ сагта монголшууд намар малыг тарга хүшэн гүйсөөһон үедэ сагаан эдэһэй баяр хэжэ, сагаан эдэһээр тахилга тайлаган үйлэдэдэг байгаа. Тэрэ сагаан эдэһэй баяраа юһэдэхэ, намарай хүүд харын хүүшээр үдэр, һүнэ тэнсэхэ сагаар хэдэг байһан бололотой. Хуушан сударта тэмдэглэхээр монголшуудын тогтоһон анханай түрэ улас Хүнүүгын үедэ 2000 жэлын саана, тэдэ намар ехэ суглаан ехэ тахилга хэжэ байрлахадаа, тэмээ уридуулдаг байгаа. Намарай тэрэ тайлаһан ажахын шэнжлэгэй сагаан эдэһэй баярһаа гадна баһа шэнэ оной баяр бэлэй. Ондогоор хэлбэл, малшан монголшууд сагаан эдэһэй баяр

зарим шотагуудта намар, мэнэд гараха үеэр шэнэ оной баяр тэмдэглэн хүн, малдаа һаһа нэмэдэг байһаниие эрдэмтэд тогтоһон бэлэй. Тийжэ сагаан эдэһэй тайлаган баяр үйлэдэдэг намарай тэрэ харые монголшууд Сагаан һара, буряадууд Сагаалган гэжэ нэрлэ.

Ийгэжэ мал ажахы бии болоһонтой холбогдон, сагаан һара гаража ерээ. Анха бии болоһон сагһаа XIII зуунай эхин хүртээр монголшууд сагаан харые намар тэмдэглэхээр байба. XIII зуунай эхээр Тэмүүжэн таһархай бутархай олон монгол аймагуудыг нэгдэхэн, Ехэ Монгол уласыг байгуулаа. III жаранай хүхэгшэн үхэр жэлын үбэлэй хүүд харын эсэс улаан бар жэлын хабарай түрүүн харын шэнэ дээрэ хаан шэрээндэ һууха баяр ёһолол болобо. Тэрэ үеэр Ехэ Монгол уласыг байгуулжа нэгдэхэн түрыг нэгэн ехэ баярыг шэнэ жэлын баяртай дашарамдуулан, шэнэ оноо хабар тэмдэглэдэг дорно дахиной ехэнхи арад түмэнэй нийтлэг ёһоор журамлан, сагаан харые намарһаа хабарай эхиндэ шэлжүүлэн хамтадан тэмдэглэхэн байна. Тийгэжэ III-жаранай эсэһэй улаан бар жэл 1206 онһоо эхилэн сагаан харые хабар ёһолодо болоо. Амитанай арбан хоёр жэлын тоололой ёһоор, хабарай түрүүн харын баяр эхилжэ, үбэлэй адаг харын үхэрээр дууһадаг. Иймэ ушарһаа харын эхин бар гэнэ. Урдань ажахын баяр шэнэ оной баяр байһан сагаан харанай тийгэжэ 1206 онһоо эхилэн, түрэ ёһын баяр хабарай баярын шэнэ удхатай боложо, агуулгань улам байжаа.

Эндэ нэгэ зүйлыг тэмдэглэхэдэ, мал ажахы бии болохоһоо урид үбгэ элинсэгүүдэмпей намар Хуби һарада оноо хэдэг байгаа.

Нүүдэлһэн малтай боложо сагаан эдэһээр тайла үйлэдэн хуримладаг болоһон үедэ тэрэ баяр хэдэг һарада сагаан гэхэ шэнэ нэрэ үлэхэн болоһонь, урдын хуби гэхэ нэрыг дабхар хэрэглэхээр ябаа. 1206 ондо шэнэ оной баярыг хабарай эхиндэ шэлжүүлэхэн хүүдэһы хабарай түрүүн харыг сагаан гэхын зэргэдэ баһа хуби гэжэ нэгэ хэсэг хугасаанда хоёр янзаар нэрлэжэ байгаа, аажамдаа хубинь һугаржа мартагдаа. Сагаалиннь гансаараа хабарай түрүүн харын нэрэ болоо. Тийгэжэ хабарай эхин һара тодорхой хугасаанда Хуби гэхэ нэрэ зүүжэ ябаһан тухай монгол бэшэгтэй дураһалда тэмдэглэгдэжэ үлэхэн юм.

Сагаан һара түрэ ёһын баяр болоһонһоо хойшо шэнэ оной үеэр хаанай зарлиг гаража, хэрэгтэн амитанда түрын хэһэг хүртөөжэ, үршөөл үзүүлдэг уламжалал бии болоһон байна. Зарим баримта дурдабал, IV-жаранай улаан хулгана жэлын (1216) сагаан һараар Чингис хаан зарлиг буулгажа, табан ехэ харгисһаа бэшэ ялтан хэлтэрүүлэн, тэдэний ялыг нэгэ зэргэ хүнгэрүүлэ. 1911 ондо Монгол уласай Богдо хаан шэрээндэ һууһанһаа һүүлдэ, мүн сагаан һараар зарлиг гаргажа, хоригдолуудыг үршөөн сүлөөлжэ, ялыг хунгэдэхэн хэлтэрүүлэ. Сагаан харыг түрэ ёһын ехэ баяр болгожо тэмдэглэдэг уламжалал зүбхэн эцэгээр хизаарлагдаггүй байна. Богдо

гаргахыг хууляар хоригдоһон байгаа. Мүн сагаан харын шэһын нэгэһинэ найман хүртээр түрын ордон хүмэ асаг, түрыг министрствын дээрэ түрын далбааг маңдуулан хиндэхэдг ёһотой байба. Монголой түрэ улас Хүнүүгын улас Хүнүүгын үедэһье, Чингис хаанай байгуулаһан Ехэ Монгол уласай үедэһье ноёдизагууртан Сагаан харын үеэр бугэдэ түрынөө ордондо ошожо, баяр ёһолол үйлэдэдэг байһан гэжэ тулгар бэшэгүүдтэ гэршэлэн хэлэхөнһээ үзэбэл, шэнэ жэлээр түрын ёһолол хэдэг монголшуудын заншал маша эртын гүн уламжаалтай бэлэй.

Монголшууд түрэнһэн үдэрэй баяр гэжэ тусгай зүйл хэдэггүй. Сагаан һараар һаһа нэмэжэ, ондоогоор хэлбэл, түрэнһэн үдэрэй баяраа дабхар тэмдэглэдэг эртын заншалтай. Түрэ ёһын баярай удха нэмэгдэхээр, сагаан харын урдын тэрэ шэнэ оной баяр, һаһа нэмэхэнэй баярай агуулгань юрэ бүдгэржэ гээдэггүй, хариншыг монголой нийгэмдэһэй хүгжэлэй ябаанда шэнэ зүйлээр байжаһар байгаа. Чингис хаан 1216 оной сагаан һараар: «минин харьяата хото балгасадһын һан хүмэрһээ шара алта мянган лап, сагаан мүнгэ түмэн лап, зотон даабуу арбан түмэн хэсэгыг гаргажа, улсай жаран һаһанһаа дээһинь тэн нэгэ хуби, далан һаһанһаа дээһинь хоёр хуби, һаян һаһанһаа дээһинь гурбан хуби, ерэн һаһанһаа дээһинь дүрбэн хуби, зуун һаһанһаа дээһинь табан хуби шагнаһын гадна нэгэ зуун арбаһаа дээшэ наһатание намда бараадуу онсолгой шогнаһа. Нэгэн зуун хорһоо дээшэ наһатание олобо, улсай «Ехэ үтгэ» соло шагнажа, тая талуулан намда бараадуу, энэһинһээ үндэр һаһан байбал, һүйхэ тэргэндэ һуулан, даман ерүүлжэ, намда бараадуу, тэдэһертэ тусгай шагналоһон» гэжэ зарлиг буулгажа, наһатай бууралнуудда хүндэлхэн, түрын хэһэг хүртөөжэ байгаа. Түрын болоод наһанай баярай элэ удамжалалаа монголшууд Манжийн дарангуйлалд 200 гаран жэл үнгэрбэшье, мартаагүй.

1911 ондо Богдо-гэгээн Монголой хаан шэрээндэ һууһанһаа һүүлдэ сагаан һараар мүнөөһэн зарлиг буулгажа, үндэр наһатайшуулаа һаһа нэмэхэнэй баярыг тохёолдуулан, шан хэһэг хүртөөжэ, урма зориг нэмүүлэн баясажа байгаа.

Сагаан харын сагаан эдэһэй ехэ баярай анханай удха мүнөө болоһор хадагалһаар байна. Сагаан һу, сагаан үншэ арюун һайханай алибаа хара хоргогүй сайлһин һайханай бэлэ тэмдэг болодог. Сагаан харынь мүн тиймэ удхыг элирүүлдэг. XIII зунай үедэ Монголой ехэ хаанай ордондо ержэ, 20 шахам жэл алба хашанан Италин нэрлэй жуулан (аяншан) Марко Поло: «монголшуудын шэнэ жэлын европ» дахиной февраль гэхэ хоёрдох һарада эхилдэг байһаад, тэр үедэ ехэ хаанһаа хара ядуушуула хүртээр бүхы хүнүүдын сагаан хубсаһа үйлдэжэ байрлана. Баһа сагаан зүйлөө бэе бээдэ бэлэг үгэнэ. Энэ бүгэдэһи ержэ байгаа шэнэ ондоо энхэ амгалан, эб найргай, арюун һайхан байһан бэлгэдэл юм» гэжэ бэшэхэнийнь бии. Тийгээр сагаан харын монголшуудын амидаралын нэгэ шэнэ жэлын эхилэхэ баярай тэрэ үдэр ямар байһаб, тэрэ жэлдэ тиймэ байха гэжэ ехээр бэлгэшээдэг бэлэй.

И.СОТНИКОВ.

14 ПОНЕДЕЛЬНИК

ОРТ
7.00 «Доброе утро». Телеканал
10.00 «Нежный яд». Телесериал
10.15 «Пока все дома». «Хоккейная суперсерия СССР - Канада. 1972 год»
12.30 «Вкусные истории». Телеканал
12.30 «Новые приключения Синдабада». Телесериал
13.00 «Добрый день». Телеканал
13.15 «Следствие ведут «знатоки». «Дело N 10. «Ответный удар». 2-я серия
15.30 «Вместе»
16.00 «Охотники за привидениями». Мультсериал
16.40 «Что да как»
17.00 «Звездный час»
17.25 «...до шестнадцати и старше»
18.00 «Нежный яд». Телесериал
18.05 «С легким паром!»
19.15 «Ералаш». Детский юмористический киножурнал
19.55 «Мы и время»
20.45 «Девушки с характером». Телесериал
21.45 «Спокойной ночи, малыши!»
22.00 «Время»
22.40 «Секретные материалы». «Возвращение-2»
00.20 «Взгляд»
01.00 «Вести»
01.25 «Майк Хаммер». Телесериал. «Мертвый голубок»
РТР
07.30 - 10.20 «Доброе утро, Россия»
08.00 «Вести»
09.15 «Телеспецназ». «Дежурная часть»
10.20 «Квантовая медицина»
10.30 «Арена - спорт». Тележурнал
11.00 «Квантовая медицина»
11.10 «Цыганка» (Аргентина).
11.55 «Острозубый». Фильм «Крутые двойники» (Индия).
13.00 «Русское лото»
13.40 «Королевский бутерброд». Мультфильм
13.50 «Квантовая медицина»
14.00 «Вести»
14.25 «Город женщин». Тележурнал
15.10 «Антонелла» (Аргентина). Телесериал
16.05 «Дикий ангел» (Аргентина). Телесериал
17.00 «Магазин на диване»
17.30 «Черный пират» (Италия). Мультсериал
БУРЯТСКОЕ ТВ
18.00 БГТРК - детям. Мультфильмы
18.30 К 60-летию Государственного Бурятского Академического театра оперы и балета. «Художник и время». Заслуженная артистка России Вера Лыгденова (Из фонда БГТРК).
19.00 Байгал

19.15 «Буряад орон». Художественно-публицистическая программа
19.55 К 35-летию Победы. «Песни, пришедшие с войны»
20.00 Памяти Мэлса Самбуева. «И песня, как искра, высекала дорога»
20.10 Клип-риэлт. Все о купле-продаже недвижимости г.Улан-Удэ
20.15 Реклама
20.20 Рек-тайм
20.30 Республиканские новости
20.50 Рек-тайм
21.00 Клип-риэлт. Все о купле-продаже недвижимости г.Улан-Удэ
21.05 Музыка на БГТРК. «Родные напевы»
РОССИЯ
21.25 «Сиреневый туман»
22.00 «Вести»
22.45 «Время кино». «Премьера на РТР». Мелодрама «Любовное письмо» (США, 1998).
00.40 «Спорт + ТВ». Тележурнал
01.45 «Телеспецназ». «Дежурная часть»
02.00 «Вести»
02.40 «Магазин на диване»
ТИВИКОМ
09.00 «Верьность любви»
09.30 «Телемагистр»
10.00 «Телебуржа»
10.10 «Недвижимость»
10.20 «Диагноз: убийство»
10.30 «Си Квесс»
10.40 «Телемагистр»
10.50 «Сеньора», сериал.
11.00 «Незабываемая»
11.10 «Отважные», сериал.
11.20 Мультсериал
11.30 «Альпийская академия»
11.40 «Из жизни женщины»
11.50 «Прогноз погоды»
12.00 «Телебуржа»
12.10 «Диагноз: убийство»
12.20 «Сейчас»
12.30 «Автоэкспресс»
12.40 «Прогноз погоды»
12.50 «Телемагистр»
13.00 «Недвижимость»
13.10 «Х/ф "Последнее дело Варенного"»
13.20 «Сейчас»
13.30 «Прогноз погоды»
13.40 «Лучшие матчи НХЛ»
00.50 «Страсти по Соловьеву»
АРИГ УС
10.00 ТЦ "ТУМЭР МОРИН" предлагает
10.15 «Формула успеха. Нон-стоп лист»
10.35 «Клево!»
11.00 «Вы - очевидец»
11.50 «День за днем»
13.40 «Дорожный патруль. Сводка за неделю»
14.00 «Новости»
14.10 «Т/с "Приключения Шерлока ольмса: Морской договор»
15.05 «Погода»
16.00 «В мире женщин»
16.05 «Торговый ряд КСК ЗММК»
16.20 «Скандалы недели»
16.50 «Катастрофы Недели»
17.35 «Телемагазин»

18.00 «Победоносный голос вернувшегося»
18.05 «Т/с "Халиф-Аист"»
18.35 ТЦ "ТУМЭР МОРИН" предлагает
18.45 Музыкальный подарок
19.20 Торговый ряд КСК ЗММК
19.30 Восточный экспресс
19.45 Метеопрогноз
19.50 «Формула успеха. Нон-стоп лист»
20.15 ТР КСК ЗММК
20.30 Т/с "Никто, кроме тебя"
21.15 «Формула успеха. Нон-стоп лист»
21.35 «Знакомые незнакомки: солистка Мариинского театра Валентина Цыдыпова»
22.20 ТЦ "ТУМЭР МОРИН" предлагает
22.30 Восточный экспресс
22.45 Метеопрогноз
22.50 Юм. сериал: «Грейс в огне»
23.15 «Дорожный патруль. Сводка за неделю»
23.25 «Любись-смотри»
23.35 Юмористическое шоу "АМБА ТВ"
00.05 Т/с "Пси-фактор"
01.00 «Новости дня»
ОТВ
09.00 М/с "Космические спасатели лейтенанта Марша"
09.30 Т/с "Халиф-Аист"
10.00 Рек-парад
10.10 Музыка на СТС
10.30 Т/с «Удивительные странствия Геракла»
11.30 Т/с «Бeverли Хиллз 90210»
12.30 Т/с «Мелроуз Плейс»

13.30 Т/с «Кегни и Лейси»
14.30 Рек-парад
14.40 Музыка на СТС
15.00 «Время покупать»
15.05 «Удачная покупка»
15.10 Т/с «Халиф-Аист»
16.30 М/с. Приключения Вуди и его друзей
17.00 М/с «Каспер»
17.30 М/с «Космические спасатели лейтенанта Марша»
17.50 Рек-парад
18.00 Т/с «Команда "А"»
18.30 Т/с «Квантовый скачок»
19.00 Рек-парад
20.00 «Интересное кино»
20.05 «Любовь и тайны Сансет Бич» (США). Телесериал
20.10 «Час сериала». «Скорая помощь»
20.15 «Сегодня». Телесериал
21.00 «Интересное секретно. Информация к размышлению»
21.35 «Сегодня»
22.35 «Лвое»
22.45 «Итого»
23.00 «Сегодня»
23.30 «Время кино»
01.00 «Антропология»
НТВ
08.00 «Сегодня»
09.00 «Впрок»
09.15 «Криминал»
09.30 «Большие деньги»
09.45 «Мультфильм»
09.55 «Корданный вал»
10.00 «Криминал»
10.10 «Интересное кино»
10.15 «Мир кино». «Она написала убийство» (США). Телесериал
10.50 «Однажды утром». Мультфильм
11.00 «Сегодня»
11.30 «Клево в итоги»
12.35 «Куклы»
13.00 «Сегодня»

13.25 «Старый телевизор». «Гранзит». Художественный фильм. Часть 4-я. Заключение
15.00 «Сегодня»
15.25 «Криминал». «Чистосердечное признание»
15.50 «Улицы разбитых фонарей - II». Телесериал. «Королева драсты»
16.45 «Веселая карусель». М/ф.
17.00 «Сегодня»
17.30 «Лоис и Кларк. Новые приключения супермена»
18.00 «Впрок»
18.25 «Интересное кино»
18.30 «Криминал»
18.45 «Любовь и тайны Сансет Бич» (США). Телесериал
20.00 «Скорая помощь»
20.15 «Сегодня». Телесериал
21.00 «Интересное секретно. Информация к размышлению»
21.35 «Сегодня»
22.35 «Лвое»
22.45 «Итого»
23.00 «Сегодня»
23.30 «Время кино»
01.00 «Антропология»
РАДИО
6.12 Радиожурнал «Земля родная».
6.37 Информация, объявления
6.45-7.00 Актуальное интервью
7.12 Информация, объявления
7.20 Программа «Анфас»
7.40 Радиостанция «Визажан»
12.00 Дневной выпуск новостей «Короткой строкой»
19.12 Республиканские известия (на бур. яз.)
19.27 Объявления
19.30 Республиканские известия (на русс. яз.)
19.45-20.00 Передача для детей.

КУПИМ СТЕКЛОБУТЫЛКУ:
- «ВИНТОВУЮ» 1р.20 к.
- «Алку» 80 коп.
- «Чебурашку» 50 коп.
- в/водочная 0,25 л. 80 коп.
- БАНКУ отеч. 0,5; 0,65; 1 л. 50 коп.
2 л.; 3 л. 1 руб.
Ул. Пищевая, 19, тел.: 33-15-61

ЗАУДИНСКИЙ МЕЛЬКОМБИНАТ
ЗАКУПИТ ДОРОГО
продовольственную, фуражную пшеницу, ячмень, гречиху, овес
33-32-46, Тел.: 33-27-38, 33-30-86
Обращаться: РБ, г. Улан-Удэ, ул. Пищевая, 1 «А».

Ищу надомную работу. Тел.: 23-01-85.

ИМЕЮ АВТОТРАНСПОРТ
Могу попутно перевезти ваш груз в Иркутскую, Читинскую области, Саха-Якутию. Тел. дисп.: 21-62-62.

ИМЕЮ ГРУЗ в Иркутскую, Читинскую области, Саха-Якутию, ищу попутный автотранспорт Тел. дисп.: 21-62-62

ПРОДАЮ:
Частный дом на Шишковке. Баня, насаждения. Обр.: 670024, а/я 7031/
Ч/дом 9х11, 20 соток, баня,

гараж, скважина, котел, насаждения, или меню на 3-комп. благ. кв. Тел.: 33-59-39.

1-комп. благ. кв. ул. плап., 2 этаж, лоджия в п. Сотников, рядом авт. остановка. Тел.: 37-98-15.

Запчасти М-412: блок, колена, клапаны, водяной насос, диски сцепления, прерыватель, генератор, КПП, рулевое, пружины ПП. Дешево. Тел.: 37-46-12.

РЕКЛАМА, ОБЪЯВЛЕНИЯ, ПОЗДРАВЛЕНИЯ. ТЕЛЕФОН РЕКЛАМНОГО ОТДЕЛА (301-2) 21-62-62, ФАКС: 21-50-96. E-mail: unen@burnet.ru.

Спортивно-оздоровительный комплекс «Орленок»
Зеркальный зал на Борсоева
К вашим услугам прекрасная сауна, душевая, солярий «California», массажная комната, полный набор тренажеров и высокопрофессиональные инструкторы.
г. Улан-Удэ, ул. Борсоева 15. Тел.: 21-51-73.

РЕПЕРТУАР НА ФЕВРАЛЬ 2000г.
САГААН БАРААР! САГААЛГАНААР! ПОЗДРАВЛЯЕМ С ГОДОМ ДРАКОНА!
Приглашаем всех на театрализованное представление «Сагаалан-2000г.»
В программе: 1. Национальные игры бурят. 2. Театрализованное представление. «ДОЛИНА ТАЙН»
6,7,12,13 февраля - начало - 12.00 и 15.00 ч.
8,9,10,11 февраля - «Ай, да Мыцык!» - 14.00 ч.
19, 20 февраля - «Ай, да Мыцык!» - 14.00 ч.
25, 26 февраля - «Таблетки от страха» - 14.00 ч.
27 февраля - «Бабушки бедовые или вокруг печки» - 14.00 ч.
Касса работает с 9 до 17 часов.
Справки по тел.: 21-22-92, 21-37-64.
Наш адрес: ул. Ленина, 46.
Цена одного билета: для коллективов - 10 руб., в день представления - 15 руб.
Билеты продаются в кассе театра и в киосках «Ново-табак».

10.15 «Телебуржа»
10.20 «Недвижимость»
10.30 «Диагноз: убийство»
11.00 «Прогноз погоды»
11.35 Х/ф «Последнее дело Варенного»
13.10 Мультфильм
13.30 «Телемагистр»
13.40 «Сеньора», сериал.
13.50 «Отважные», сериал.
14.00 Мультсериал
14.10 «Альпийская академия»
14.20 «Из жизни женщины»
14.30 «Прогноз погоды»
14.40 «Телебуржа»
14.50 Муз. поздравления.
15.00 «Диагноз: убийство»
15.10 «Сейчас»
15.20 «Прогноз погоды»
15.30 «Телемагистр»
15.40 Х/ф «Небрежные связи»
15.50 «Сейчас»
16.00 «Прогноз погоды»
16.05 «Лица любви»
16.10 «Страсти по Соловьеву»
АРИГ УС
10.00 Восточный экспресс
10.15 Метеопрогноз
10.20 Знакомые незнакомки
11.00 Т/с «Арзан - защитник джунглей»
11.15 «Грейс в огне»
11.30 «День за днем»
11.40 «Дорожный патруль»
11.50 «Новости»
12.00 Т/с «Пси-фактор»
12.15 «Погода»
12.30 ТР КСК ЗММК
12.45 Т/с «Первая волна»
13.00 «Новости»
13.15 Х/ф «Кое-что о Марте»
13.30 «Телемагистр»
13.45 «Новости»
13.50 «Победоносный голос вернувшегося»
18.35 ТЦ "ТУМЭР МОРИН" предлагает
18.35 Музыкальный подарок
18.35 Торговый ряд КСК ЗММК
18.30 Восточный экспресс
19.45 Метеопрогноз
19.50 «Формула успеха. Нон-стоп лист»
20.15 ТР КСК ЗММК
20.30 Т/с «Никто, кроме тебя»
21.15 «Формула успеха. Нон-стоп лист»
21.35 «Вы-очевидец»
22.30 Восточный экспресс
22.45 Метеопрогноз
22.50 ТЦ "ТУМЭР МОРИН" предлагает
23.00 «Любись-смотри»
23.15 «Дорожный патруль»
23.35 Юм. программа "БИС"
00.05 Т/с "Пси-фактор"
01.00 «Новости дня»
ОТВ
09.00 М/с "Космические спасатели лейтенанта Марша"
09.30 М/ф
10.10 Музыка на СТС
10.30 Т/с «Удивительные странствия Геракла»
11.30 Т/с «Бeverли Хиллз 90210»

12.20 Рек-парад
12.30 Т/с «Кегни и Лейси»
13.30 Музыка на СТС
14.30 Рек-парад
15.00 Х/ф для детей «Василиса Прекрасная»
16.30 М/с. Приключения Вуди и его друзей
17.00 М/с «Каспер»
17.30 Клип-презент
18.00 Т/с «Команда "А"»
19.00 Т/с «Квантовый скачок»
20.00 «Интересное кино»
20.05 «Любовь и тайны Сансет Бич» (США). Телесериал
20.10 «Час сериала». «Скорая помощь»
20.15 «Сегодня». Телесериал
21.00 «Интересное секретно. Информация к размышлению»
11.00 «Сегодня»
11.25 «Любовь и тайны Сансет Бич» (США). Телесериал
12.40 «Один день»
12.40 «Аргументы». Мультфильм
13.00 «Сегодня»
13.25 «Старый телевизор» вспоминает. «Три несчастных дня»
15.00 «Сегодня»
15.25 «Наше кино». «Забавы молодых»
16.50 «Веселая карусель»
17.00 «Сегодня»
17.30 «Лоис и Кларк. Новые приключения Супермена»
18.00 «Впрок»
18.25 «Интересное кино»
18.30 «Криминал»
18.45 «Любовь и тайны Сансет Бич» (США). Телесериал
20.00 «Час сериала». «Скорая помощь»
20.15 «Сегодня». Телесериал
21.00 «Интересное секретно. Информация к размышлению»
22.35 «Профессия - репортер». «Чужие»
23.00 «Третий тайм»
23.00 «Сегодня»
00.35 «Герой дня»
01.00 «Антропология»
РАДИО
6.12-7.00 Программа «Утро Бурятии»
7.12 «Новости «Короткой строкой». Объявления»
7.30 Программа на буддийскую тему «Номын хурдэ» - «Колесо удачи»
7.35 «К 35-летию Великой Победы»
7.50-8.00 Передача «Орьел» - «Вершина»
12.00-12.10 Дневной выпуск новостей «Короткой строкой»
19.12 Республиканские известия (на бур. яз.)
19.30 Объявления
19.30 Республиканские известия (на бур. яз.)
19.45-20.00 «Радиобиблиотека» на русс. яз.

15 ВТОРНИК

ОРТ
07.00 «Доброе утро». Телеканал
10.00 «Новости»
10.15 «Нежный яд». Телесериал
11.15 «Бабушки лето». Ирина Купченко
12.20 «Вкусные истории»
12.30 «Новые приключения Синдабада». Телесериал
13.00 «Новости»
13.15 «Добрый день». Телеканал
13.55 «Следствие ведут «знатоки». Телесериал. «Дело N 10. Ответный удар». 3-я серия
15.30 «Вместе»
16.00 «Новости»
16.20 «Охотники за привидениями». Мультсериал
16.45 «Возможно все!»
17.00 «Царь горы»
17.25 «...до шестнадцати и старше»
18.00 «Нежный яд». Телесериал
19.00 «Новости»
19.20 «Смехопанорама»
19.50 «Здесь и сейчас»
20.00 «Ищу тебя»
20.45 Погода
20.50 «Девушки с характером». Телесериал
21.45 «Спокойной ночи, малыши!»
22.00 «Время»

22.50 Комедия «Живите в радости»
00.15 «Жизнь замечательных людей». Г.Н. Хренников
00.50 «Новости»
РТР
07.30 - 10.20 «Доброе утро, Россия»
08.00 «Вести»
09.00 «Вести»
09.15 «Телеспецназ». «Дежурная часть»
10.20 «Сезон охоты». Мультфильм
10.30 «Арена - спорт». Тележурнал
11.00 Мелодрама «Русское поле»
12.25 Мелодрама «Встреча»
13.00 «Мой XX век»
13.30 «Телеспецназ»
14.00 «Вести»
14.25 «Город женщин». Тележурнал
15.05 «Творческий вечер Махмуда Самбаева»
16.25 «Возвращение блудного попугая». «Крот и спички». Мультфильмы
17.00 «Магазин на диване»
17.30 «Черный пират» (Италия). Мультсериал
БУРЯТСКОЕ ТВ
18.00 БГТРК - детям. Мультфильмы
18.25 Улгур. Сагаалан Баргуинского землячества.
18.45 Сагаалганай уулзалганууд. Дэлгэрэнгы репортаж.

19.00 Байгал
19.15 «Время выбора. Трибуна»
19.35 «Дела деревенские»
19.50 «2000-летие Рождества Христова. Православное слово»
20.00 «Шагана - спорт сильных. Открытый чемпионат Бурятии по тяжелой атлетике»
20.10 Клип-риэлт. Все о купле-продаже недвижимости города Улан-Удэ
20.15 Реклама
20.20 Рек-тайм
20.30 Республиканские новости
20.50 Рек-тайм
21.00 Клип-риэлт. Все о купле-продаже недвижимости города Улан-Удэ
21.05 «Будни энергетиков»
21.15 Музыка на БГТРК
РОССИЯ
21.25 «Полный модерн»
22.00 «Вести»
22.45 «Время кино». «Бабник»
00.05 Лирическая комедия «Мужчины и женщины»
00.45 «К-2» представляет. «Музыка и любовь» Микаэла Таривердиева в «Коллизее»
01.45 «Телеспецназ». «Дежурная часть»
02.00 «Вести»
02.40 «Магазин на диване»
ТИВИКОМ
09.00 «Прогноз погоды»
09.05 Т/с «Верьность любви»
10.00 «Телемагистр»

09.00 М/с "Космические спасатели лейтенанта Марша"
09.30 М/ф
10.10 Музыка на СТС
10.30 Т/с «Удивительные странствия Геракла»
11.30 Т/с «Бeverли Хиллз 90210»

16 среда

Table of TV programs for Wednesday, 10.02.2000. Includes channels like ОРТ, РТР, БУРЯТСКОЕ ТВ and various show titles.

Table of TV programs for Wednesday, 10.02.2000. Includes channels like ОРТ, РТР, БУРЯТСКОЕ ТВ and various show titles.

Table of TV programs for Wednesday, 10.02.2000. Includes channels like ОРТ, РТР, БУРЯТСКОЕ ТВ and various show titles.

Table of TV programs for Wednesday, 10.02.2000. Includes channels like ОРТ, РТР, БУРЯТСКОЕ ТВ and various show titles.

Table of TV programs for Wednesday, 10.02.2000. Includes channels like ОРТ, РТР, БУРЯТСКОЕ ТВ and various show titles.

Advertisement for Puls Radio station. Text: "Вам нужна реклама на небывалую аудиторию? Радиостанция ПУЛЬС РАДИО FM 103,3 Mhz".

Advertisement for Ulan-Ude construction plant. Text: "УЛАН-УДЭНСКИЙ СУДОСТРОИТЕЛЬНЫЙ ЗАВОД ПРЕДЛАГАЕТ: - Транспортёр ленточный..."

КУПЛЮ: Фундаментные блоки №4. Недорого. Тел.: 25-71-75.

СДАЮ: В аренду металлический гараж 6х3,5 около 47 квартала. Тел.: 37-09-57.

РАЗНОЕ: Требуется педагог-няня пятилетнему мальчику. Оплата 500 рублей. Тел.: 21-25-85.

Студентка 5-го курса ищет работу связанную с китайским языком в послеобеденное время. Тел.: 37-14-65.

РЕКЛАМА, ОБЪЯВЛЕНИЯ, ПОЗДРАВЛЕНИЯ. ТЕЛЕФОН РЕКЛАМНОГО ОТДЕЛА (301-2) 21-62-62, ФАКС: 21-50-96. E-mail: unen@burnet.ru.

Advertisement for Konditerkaya Fabrika. Text: "Открытое акционерное общество Кондитерская фабрика Унэн зүрхэнхөө Сагаалганаар амаршалнабди! Приглашает на праздничную ЯРМАКУ..."

РАЗНОЕ: Ищу работу переводчика, репетитора по англ. языку. Тел.: 26-15-22.

Table of TV programs for Wednesday, 10.02.2000. Includes channels like ОРТ, РТР, БУРЯТСКОЕ ТВ and various show titles.

Table of TV programs for Wednesday, 10.02.2000. Includes channels like ОРТ, РТР, БУРЯТСКОЕ ТВ and various show titles.

Table of TV programs for Thursday, 11.02.2000. Includes channels like ОРТ, РТР, БУРЯТСКОЕ ТВ and various show titles.

Table of TV programs for Thursday, 11.02.2000. Includes channels like ОРТ, РТР, БУРЯТСКОЕ ТВ and various show titles.

Table of TV programs for Thursday, 11.02.2000. Includes channels like ОРТ, РТР, БУРЯТСКОЕ ТВ and various show titles.

Table of TV programs for Thursday, 11.02.2000. Includes channels like ОРТ, РТР, БУРЯТСКОЕ ТВ and various show titles.

Table of TV programs for Thursday, 11.02.2000. Includes channels like ОРТ, РТР, БУРЯТСКОЕ ТВ and various show titles.

18 пятница

ОРТ

07.00 «Доброе утро». Телеканал
08.00 Новости
09.15 «Нежный яд». Телесериал
10.15 «Каламбур». Юмористический журнал
11.45 «Процесс»
12.30 «Новые приключения Синдбада». Телесериал
13.00 Новости
13.15 «Добрый день». Телеканал
13.30 «Мультсеанс»
13.50 Телесериал «Следствие ведут «Знатоки». Дело номер 13». «До третьего выстрела». 1-я серия.

РТР

07.30 - 10.20 «Доброе утро, Россия»
08.00, 09.00, 10.00 «Вести»
09.15 «Телеспецназ». «Дежурная часть»
09.35 «Тысяча и один день»
10.20 «Квантовая медицина»
10.30 «Арена - спорт»
11.00 «Квантовая медицина»
11.10 «Цыганка». Телесериал
11.55 «Принцесса моих грёз». 2 с
13.00 «Москва - Минск»
13.25 «Телеспецназ»
13.50 «Квантовая медицина»
14.00 «Вести»
14.25 «Город женщин»
15.10 «Черная жемчужина»
16.05 «Дикий ангел» (Аргентина).
17.00 «Магазин на диване»
17.25 «Диалоги о рыбалке»

БУРЯТСКОЕ ТВ

18.00 «В пятницу вечером».
18.45 «Криминальная хроника»
19.00 Байгал
19.15 «Уянгын шүрэ». Музыкальная программа
19.45 «Город У» Символизм Галины Ефремовой
20.10 Клип-риэлт. Все о купле-продаже недвижимости города
20.15 Реклама
20.20 Рек-тайм
20.30 Республиканские новости
20.50 Рек-тайм
21.00 Клип-риэлт. Все о купле-продаже недвижимости города
21.05 БГТРК - детям. «Вечерняя сказка»
21.20 Музыка на БГТРК

РОССИЯ

21.25 «Городок». Развлекательная программа
22.00 «Вести»
22.45 «Время кино». Боевик «Заложники» (США, 1995)
00.34 «Промо»
01.45 «Панорама недели». «Телеспецназ». «Дежурная часть»
02.00 «Вести»
02.20 Баскетбол. Евролига. ЦСКА (Россия) - «Жальгирис» (Литва)
04.00 «Магазин на диване»

ТИВИКОМ

09.00 Прогноз погоды.
09.05 Т/с «Верность любви»
10.00 «Телемаркет»
10.15 «Телебюро»
10.20 «Недвижимость»
10.30 «Диагноз:убийство»
11.30 «Прогноз погоды»
11.35 М/ф «Виль»
13.05 Мультфильм «Телемагазин»
13.30 «Сеньора» сериал.
14.30 Т/с «Незабываемая»
15.30 «Отважные»
16.30 «Кутерьма в мире зверья»
17.00 «Альпийская академия»
17.30 «Из жизни женщины»
18.00 «Прогноз погоды»
18.30 «Телемаркет»
18.35 Муз. поздравления
18.50 «Телебюро»
19.20 «Диагноз:убийство»
19.30 «Сейчас»
20.30 Прогноз погоды
21.00 «Телемаркет»
21.05 «Недвижимость»
21.20 Т/с «Менты»
21.30 «Новые приключения ментов»
21.50 «Сейчас»
23.10 Прогноз погоды
23.20 Драма «Место, женщины»
23.25 «Первые лица»

АРИГ УС

10.00 Восточный экспресс
10.15 Метеопрогноз
10.20 Армия любителей
10.30 «ТУМЭР МОРИН» предлагает
11.00 Т/с «Гарзан-защитник джунглей»
11.25 Т/с «Грейс в огне»
11.50 День за днем
13.45 Дорожный патруль
14.00 Новости
14.05 Т/с «Пси-фактор»
14.55 Погода
15.00 ТР КСК ЗММК
15.10 Т/с «Первая волна»
16.00 Новости
16.10 Без вопросов
16.40 Телемагазин
17.00 Star Start
17.30 Мое кино
18.00 Новости
18.05 Победоносный голос верующего
18.35 «ТУМЭР МОРИН» предлагает
18.45 Музыкальный подарок
19.20 ТР КСК ЗММК
19.30 Восточный экспресс
19.45 Метеопрогноз
19.50 Формула успеха. Нон-стоп лист
20.15 ТР КСК ЗММК

20.30 Т/с «Никто, кроме тебя»
21.15 Формула успеха. Нон-стоп лист
21.35 Знакомые незнакомки
21.30 «ТУМЭР МОРИН» предлагает
22.30 Восточный экспресс
22.45 Метеопрогноз
22.50 Место встречи с А.Шароповым
23.15 Дорожный патруль
23.25 Х/ф «Обнаженная пожар»

ОТБ

09.00 М/с «Космические спасатели лейтенанта Марша»
09.30 М/ф
10.00 Рек-парад
10.20 Музыка на СТС
10.30 Х/ф «Перекрестки». 3с.
12.30 Т/с «Мелроуз Плейс»
13.30 Т/с «Кегги и Лейси»
14.20 Рек-парад
14.30 Музыка на СТС
15.00 Клуб «Здоровая семья»
15.30 Удачная покупка
16.00 М/ф
16.30 М/с «Приключения Вуди и его друзья»
17.00 М/с «Каспер»
17.30 Клип-презент
18.00 Т/с «Команда "А"»
18.50 Рек-парад
19.00 Т/с «Квантовый скачок»
20.00 «20:00»
20.20 Рек-парад
20.30 Комедия «Блоссом»
20.30 Т/с «Зена - королева воинов»
21.00 Рек-парад
21.50 Кино-кафе на СТС: «Секрет моего успеха»
21.15 Кино на СТС: «Зигзаг удачи»

00.30 Кино на СТС: «Зигзаг удачи»

НТВ

08.00, 09.00 «Сегодня»
08.40 «Впрок»
08.50 «Большие деньги»
09.15 Мультфильм
09.25 «Карданный вал»
09.30 «Криминал»
09.40 «Интересное кино»
09.55 «Час сериала». «Возвращение Титаника». Художественный фильм. 1-я серия
11.00 «Сегодня»
11.25 «Час сериала». «Возвращение Титаника». Художественный фильм. 2-я серия
12.20 «Служба спасения»
12.50 Мультфильм
13.00 «Сегодня»
13.25 «Старый телевизор» вспоминает. «Трест, который полюбил»
15.00 «Сегодня»
15.35 «Наше кино». «Король-олень»
17.00 «Сегодня»
17.30 «Лоис и Кларк. Новые приключения Супермена» (США)
18.20 «Впрок»
18.35 «Интересное кино»
18.45 «Криминал»
19.00 «Сегодня»
19.35 «Любовь и тайны Сансет Бич» (США). Телесериал
20.25 «Женский взгляд»
21.00 «Сегодня»

21.30 «Час сериала». «Возвращение Титаника». 3-я серия
22.45 «Сериал по пятницам». «Крутой Уокер. Правосудие по-техасски»
23.35 «Профессия - репортер». «Извилина удовольствия»
00.00 «Сегодня»
00.35 «Герой дня»
00.50 «Криминальная Россия». «12-й отдел»
01.20 «Цвет ночи». Фантастический триллер «Франкенштейн свободен» (США, 1990)

РАДИО

6.12 - 7.00 Программа «Утро Бурятии»
7.12 Новости «Короткой строкой», объявления
7.30 Программа «Встречи». «Леса Бурятии». Заготовительный бум. Экономические и криминальные последствия. (Бои с тенью браконьера-призрака)
7.45-8.00 «Гуламта» Передача «Облавная охота древних бурят» с участием кандидата филологических наук С.Д.Бабуева (на бур. языке)
12.00 Дневной выпуск новостей «Короткой строкой»
12.10 -13.00 - Музыкальная программа по заявкам радиослушателей «Час вашего письма»
19.20-20.00 Вчера. Сегодня. Завтра. Информационный выпуск программы

Банк «СИБИРСКОЕ ОВК» предлагает Вклад «ОБЕСПЕЧИТЕЛЬНЫЙ» Возврат вклада гарантируется Правительством Бурятии! Срок хранения - 1 месяц Высокая процентная ставка Обращаться во все отделения Банка «Сибирское ОВК» по всей республике

Перевезу груз. КНР, Монголия. Имеется международная лицензия. Тел.: 21-62-62. АМАРШАЛГА! Хүндэтэ аба Сабхаев Валерий Гармажановиче үнэн зүрхэннөө халуунаар тэбхэр сагаан 50 наһанай ойн баяраар амаршалаад, Наһанай жаргал эдлэмжэ, Наартай золтой нуугым даа, Жэл сагуудай нэлгээн соо Жэтиэдгүй алхалан ябахыетнай хүсэнэбди! УРИ ХҮҮГЭДНАЙ.

РЕКЛАМА, ОБЪЯВЛЕНИЯ, ПОЗДРАВЛЕНИЯ. ТЕЛЕФОН РЕКЛАМНОГО ОТДЕЛА (301-2) 21-62-62, ФАКС: 21-50-96. E-mail: unen@burnet.ru.

САГААЛЖАААР! БУРЯТСКАЯ ФИЛАРМОНИЯ И АНСАМБЛЬ ПЕСНИ И ТАНЦА «БАЙКАЛ» поздравляют всех с наступающим, удивительно красивым праздником БЕЛОГО МЕСЯЦА и с 8 февраля по 18 февраля 2000 года приглашают на сказочное шоу представление «Мянган жэлэй мүнхэ Байгалай магтаал»

Хүндэтэ нисаса, Цыдипов Дамба Цыбикмитович! Түрэнхи үдэрөөртнай үнэн зүрхэннөө амаршалаад, Үе наһандаа дүүрэн жаргалтай, Үтэлхэ сагтаа үргүүхэ һайтай, Дундагүй - дүүрэн, Дутуугүй - хүсэд, Бурхантай буянтай нуугым даа! Цэдэвэй Володин Сэсэг.

15.35 «Сеньора»
16.30 «Доктор Элинор Бромвел»
17.30 Музыкальные поздравления.
18.30 Школьное ТВ
19.00 «Прогноз погоды»
19.05 «Телемаркет»
19.30 Т/с «Палочка-майор»
20.00 Т/с «Такая разная Трейси»
20.30 Сериал по выходным
21.20 «Недвижимость»
21.30 «Вспомнить все»
22.30 «Глобальные новости»
22.35 Х/ф «Подневольные жертвы»
00.40 «Кино.кино.кино»
01.15 Встреча с... «Мумий Троль»
02.15 Т/с «Я люблю Люси»

18.30 Стильные штучки
19.00 Клип-презент
19.30 Шоу-бизнес
20.00 Комедия на СТС: «Большой ремонт»
21.00 Х/ф «Путешествие в параллельные миры»
22.00 Кино-кафе на СТС: «Пойманные с поличным»
00.30 Кино на СТС: «Телохранитель» (Таджик. фильм)
НТВ
09.00 «Час сериала». «Возвращение Титаника». 3-я серия
10.15 «Мир приключений и фантастики». «Миго - инопланетянин» (США). Телесериал
10.45 «Винни-пух». Мультфильм
11.00 «Сегодня»
11.40 «Криминал». «Чистосердечное признание»
12.10 «Без рецепта»
12.40 «Два билета в Индию». Мультфильм
13.00 «Сегодня»
13.20 «Любовные истории, которые потрясли мир» (Великобритания). «Лорен Бэколл и Хэмфри Богарт»
13.50 «Мир кино». Комедийная мелодрама «Сама себе хозяйка»
15.40 «В нашу гавань заходили корабли»
16.45 «Русские напевы». Мультфильм
17.00 «Сегодня»
17.25 «Большие деньги»
17.55 «Независимое расследование»
18.45 «Круглая дата. Павел Лебешев»
19.15 «Скамейка». Мультфильм
19.25 «Сериал по выходным». «Она написала убийство»
20.25 Дог-шоу «Я и моя собака»
21.00 «Сегодня»
21.30 «Герой дня без галстука»
22.00 «Улицы разбитых фонарей - II»
23.00 «О, счастличик!» Телеигра
00.00 «Сегодня»
00.40 «Джеймс Бонд - агент 007». Фильм 6-й. «На секретной службе ее величества»
03.15 «Про это» Ток-шоу

19 суббота
ОРТ
09.00 Новости
09.15 «Слово пастыря». Митрополит Кирилл
09.30 «Все путешествия команды Кусто». Телесериал. «Голоса дельфинов»
10.20 «Ералаш». Детский юмористический киножурнал
10.35 «Играй, гармонь любимая!»
11.10 «Смак»
11.30 «Поле чудес»
12.30 «Утренняя почта»
13.00 «Дневной киносеанс». Кинокомедия «Смешные люди»
14.55 «Вкусные истории»
15.05 «В мире животных»
15.45 «История одного шедевра. Русский музей»
16.00 Новости
16.10 «Тема»
16.55 Премьера новой молодежной программы «Седьмое чувство»
17.40 «Чтобы помнили...». Юрий Пузырев
18.20 «Детектив-шоу»
19.00 Новости
19.10 «Ералаш». Детский юмористический киножурнал

ристорический киножурнал
19.25 «С легким паром!»
19.55 «Угадайка»
20.35 «Откройте, комедия!» «Королева бензokolонки» «Королева бензokolонки»
22.00 «Авторская программа С.Доренко»
23.10 Погода
23.20 «Коллекция первого канала». Пародийный боевик «Дик Трейси»
РТР
09.00 «Крот в зоопарке». Мультфильм
09.05 Фильм-сказка «Наполеон»
10.30 «Почта РТР»
11.00 «Доброе утро, страна»
11.35 «Сто к одному». Телеигра
12.20 «Сам себе режиссер»
12.50 «Друзья». Телесериал
13.25 «Эх, дороги...»
13.40 «Золотой ключ»
14.00 «Вести»
14.20 «Федерация»
15.00 Фестиваль солдатской песни «Виктория»

БУРЯТСКОЕ ТВ

16.00 Программа мультфильмов
16.15 Концерт ОБНИ им. Ч.Павлова
16.30 «Прикосновение птицы ощущая...» Памяти А.Цыбиковой
17.15 Клип-риэлт. Все о купле-продаже недвижимости города

17.20 Лотерея от «Импэкс-Центра»
«Ассорти». Рецепты, конкурсы, викторины
17.25 Клип-риэлт. Все о купле-продаже недвижимости города Улан-Удэ.
17.30 Примите поздравления
18.50 Реклама

РОССИЯ

18.55 «Моя семья»
20.00 «Санта-Барбара» возвращается
20.55 «Аншлаг» и Ко»
22.00 «Вести»
22.45 «Фильм недели». Боевик «Криминальный квартал»
00.25 «Последний сеанс». Фильм ужасов «Карнозавр-II»

ТИВИКОМ

09.25 Прогноз погоды.
09.30 «Автоэкспресс»
10.00 Телемаркет»
10.15 Телебюро»
10.20 Недвижимость
10.30 Мультсериал
11.00 «Тайный мир Алекс Мак»
11.30 «Европейский футбол на ТНТ»
12.30 «Тайны Ксапатана»
14.00 «Верите ли Вы в это»
14.30 Д/ф «Павел 1»
15.30 «Сонник»

18.50 Музыкальный подарок
19.20 Формула успеха. Нон-стоп лист
19.45 Х/ф «К2- гора -убийца»
21.45 ТР КСК ЗММК
21.55 Формула успеха. Нон-стоп лист
22.20 «ТУМЭР МОРИН» предлагает
22.30 Комедия «Собачий парк»
00.05 Диск-канал. Максидром
00.35 Глейбой

ОТБ

09.00 М/ф «Джимми-суперчервяк»
09.30 М/ф «Чудовищная сила»
10.00 М/ф «Ох, уж эти детки»
10.30 Улица Сезам
11.00 М/ф «Американский хвост»
11.30 Кино-кафе на СТС: «Секрет моего успеха»
13.55 Рек-парад
14.00 Вояж, вояж
14.30 Удачная покупка
15.00 Т/с «Мое второе Я»
15.30 Т/с «Северная сторона»
16.20 Рек-парад
16.30 Кино на СТС: «Зигзаг удачи»
18.20 Рек-парад

РАДИО

7.12 -8.00 Информационная программа «Вчера, сегодня, завтра». Объявления
8.10-9.00 Программа «Мэндэ амар, минии Буряад орон» - «Утро Бурятии»
12.10-13.00 Музыкальная волна радио Бурятия
19.12-20.00 Радиожурнал «Степные мелодии»

20 воскресенье

ОРТ

- 09.00 Новости
- 09.10 «Армейский магазин»
- 09.40 «Вкусные истории»
- 09.55 «Дисней-клуб». «Гуфи и его команда»
- 10.25 «Утренняя звезда»
- 11.10 «Непутевые заметки»
- 11.30 «Пока все дома»
- 12.00 «Альф». Телесериал
- 12.30 «Здоровье»
- 13.00 «Дневной киносеанс». Приключенческий фильм «Их знали только в лицо»
- 15.05 «Клуб путешественников»
- 15.45 «История одного шедевра. Русский музей»
- 16.00 Новости
- 16.10 «Горец». Телесериал. «Башня»
- 17.00 «Умницы и умники»
- 17.25 «Дисней-клуб». «101 далматинец»
- 17.50 «Дисней-клуб». «Новые приключения Винни-Пуха»
- 18.15 «Как это было». «Заккрытие Северного полюса. 1948 год»
- 19.00 Новости
- 19.10 «Смеюпанорама»
- 19.45 «Воскресная премьера». Авантюриная кинокомедия «Козырной туз»
- 22.00 «Время»
- 22.55 «Вести»
- 23.00 Фантастический триллер «Чужой»

РТР

- 09.00 «Служу отечеству»
- 09.25 «Папа, мама, я - спортивная семья»
- 10.20 «Устами младенца». Телеигра
- 10.55 «Доброе утро, страна»
- 11.30 «Аншлаг и Ко»
- 12.30 «Городок». Из раннего.
- 13.00 «Русское лото»
- 13.40 «Мир книг с Л. Куравлёвым»
- 14.00 «Вести»
- 14.20 «Парламентский час»
- 15.00 «Старая квартира. 90-е годы»
- 16.00 «Диалоги о животных»
- 17.05 «Закон и порядок» (США). Телесериал
- 18.00 «Реальное кино». «Три дня и больше никогда». Документальный фильм

- 14.40 М/ф "Секрет мельника"
- 14.55 Ле-Go-Go
- 15.30 Star Старт
- 16.00 АМБА-ТВ
- 16.25 Погода
- 16.30 Юм. сериал "Мистер БИН"
- 17.00 Шоу Бенни Хилла
- 17.50 Благая весть
- 18.20 Музыкальный подарок
- 18.50 Я сама: Эти опасные мужчины
- 19.50 Формула успеха. Нон-стоп лист
- 20.15 Детектив "Волчья яма", 1, 2 с
- 22.40 Формула успеха. Нон-стоп лист
- 23.05 СВ-шоу: "Океан Эльзы"
- 00.00 Т/с «Приключения Шерлока Холмса». "Одинокий велосипедист"
- 01.00 Радиохит

ТИВИКОМ

- 09.25 Прогноз погоды
- 09.30 "Пират-атака"
- 10.00 Телемаркет
- 10.15 Телебизж
- 10.20 Недвижимость
- 10.30 Мультсериал
- 11.00 "Тайный мир Алекс Мак-2"
- 11.30 Суперхоккей
- 12.00 Мировой футбол.
- 12.30 Тайны Ксапатана
- 14.00 "Мир дикой природы"
- 14.30 Д/ф "Неизвестная планета"
- 15.00 Д/ф "Тайна Красного барона"
- 15.30 "Сонник"
- 15.35 "Сеньора", сериал.
- 16.30 Т/с "Доктор Элиноор Бромвелл"
- 17.30 Музыкальные поздравления
- 18.00 Пират-атака
- 18.30 "Кино.кино.кино"
- 19.00 "Телемаркет"
- 19.30 "Палочка-майор"
- 20.00 "Такая разная Трейси"
- 20.30 Сериал по выходным.
- 21.20 "Недвижимость"
- 21.30 "Вспомнить все"
- 22.30 Глобальные новости
- 22.35 "Однажды вечером"
- 23.40 "Стриж и другие"
- 00.15 "Титаны рестлинга"
- 01.15 "Я люблю Люси"

АРИГ УС

- 10.00 Формула успеха. Нон-стоп лист
- 10.25 "ТУМЭР МОРИН" предлагает
- 10.35 ТК "Ариг Ус" представляет: "Возрождение традиций"
- 11.00 Т/с "Горец. Бессмертный ворон"
- 12.00 Джеки Чан в боевике "Бесстрашная гиена"
- 13.35 Дорожный патруль.
- 13.50 Юм. сериал "Грейс в огне"

- 14.30 Удачная покупка
- 15.00 Т/с "Молодость Геракла"
- 15.30 Т/с "Северная сторона"
- 16.20 Рек-парад
- 16.30 Кино на СТС: "След дождя"
- 18.30 Шоу-бизнес
- 19.00 Клип-презент
- 19.30 Т/с "Молодость Геракла"
- 19.55 Рек-парад
- 20.00 Комедия на СТС: "Большой ремонт"
- 21.00 Х/ф "Путешествие в параллельные миры"
- 21.30 Рек-парад
- 22.00 Кино-кафе на СТС: "Игра вслепую"
- 00.30 Шоу-бизнес.

НТВ

- 09.00 «Улицы разбитых фонарей - II». Телесериал. «Дама с собакой»
- 09.55 «Большая эстафета». Мультфильм
- 10.05 «О, счастличик!» Телеигра
- 11.00 «Сегодня»
- 11.40 «Служба спасения»
- 12.10 «Пойми меня»
- 12.40 «Профессия - репортер». «Извилины удовольствия»
- 13.00 «Сегодня»
- 13.10 «Полундра». Телеигра
- 13.40 «Путешествия натуралиста»

- 14.10 «Женский взгляд»
- 14.45 «Ключи от форта Байя» (Франция). Телеигра
- 16.30 «Криминальная Россия» «12-й отдел»
- 17.00 «Сегодня»
- 17.25 «Большие родители»
- 17.55 «Холодная война» (США) Телесериал
- 18.50 «Фитиль».
- 19.00 «Она написала убийство»
- 20.00 «Итоги»
- 21.05 «Куклы»
- 21.20 «Улицы разбитых фонарей - II». «Шла Саша по шоссе»
- 22.20 «Итого»
- 22.40 «Мир кино». Комедия «Полицейская академия-6»
- 00.15 «Последний киносеанс» «Гражданин Кон»

РАДИО

- 7.12 - Информация, объявления
- 7.20-8.00 Программа «Слышу песни, сказки и легенды»
- 8.10-9.00 Литературно-художественная программа «АЛТАРГАНА»
- 9.10-10.00 «Эдиршүүл»
- 12.00-13.00 Программа для молодежи «Воскресный полдень»: «Две недели»; «Юность республики».

РАЗНОЕ:
 Семья снимет частный дом в черте города.
 Тел.: 21-14-14, 21-12-09.

Землячество Кижингинского района «Хэжэнгэ» приглашает на Сагаалган в театр Бурдраны. Празднование состоится 11 февраля с.г. в 15 часов. Билеты можно приобрести у старост сел.

Мухар-Шэбэр аймагай Хошуун-Узуур тосхондо ажаруудаг гэртэхинээ, түрэлхидөө шотагаархинаа Сагаан хараар амаршалаад, сэдхэлэй гүнгээгдэ түрэнх бүхы найхан бодол ханал, үрэлнүүдые Тандаа зорюулаб. Ажалдаа амжалттай, элүүр энхэ, гэр бүлэдөө зотэй зөтэй, олзотой, удаан жаргалтай ябахыетнай хүсэлнэ
СЭСЭГ ЦЫДЫПОВА.

От всей души поздравляем милую нашу Цыденову Людмилу Лопсопову с днем рождения! Пусть светят тебе всегда и везде звезды удач, любви и счастья! И в жизни твоей никогда не будет горя и несчастья!
КОМПЬЮТЕРНЫЙ ЦЕНТР.

ДОРОГОЙ АРСЕН ЕШЕЕВ! С днем рождения тебя
 Ты смотри, в этот день не грусти,
 Много счастья тебе я желаю,
 А особенно счастья в любви.
 Пусть в жизни будет все, что нужно,
 Чем жизнь бывает хороша,
 Здоровье, дружба, удача
 И вечно юная душа!
С ПОЗДР.: ТУЯНА.

ОТДЕЛ ВНЕВЕДОМСТВЕННОЙ ОХРАНЫ ПРИ МВД РЕСПУБЛИКИ БУРЯТИЯ
 Комплекс услуг по охране имущества и безопасности всех форм собственности

Современные средства сигнализации с использованием компьютерных систем охраны.
Системы охранного телевидения, видеомониторинга от лучших зарубежных фирм.

Мобильные группы милиции, физическая охрана объектов. Вооруженное сопровождение грузов и денежных средств. Монтаж и сервисное обслуживание систем сигнализации, разработка проектно-сметной документации, поставка приборов и систем сигнализации.

НАШ АДРЕС:
 670000, г. Улан-Удэ,
 ул. Димитрова, 2 а.
 Телефоны: 21-60-36,
 22-00-77, 22-00-88, 21-05-19.
 факс: 13012
 21-05-19.

Дорогих папу и маму, и всех родственников поздравляем с праздником Белого месяца. Желаем крепкого здоровья, счастья, удачи во всем и всего самого наилучшего.
СП. АНДРЕЕВЫ ЛАРИСА И СОЕЛМА.

Банком «Сибирское ОВК» в здании Бурятэнерго введен в строй новый банкомат, уже четвертый по счету. Жители и гости столицы Бурятии высоко оценили эту новую услугу банка. Ранее установлены и успешно работают банкоматы банка «Сибирское ОВК» в здании головного офиса по ул. Терешковой, высотной гостинице «Бурятия», торговом доме «Юбилейный». Это еще раз показывает поступательное развитие банка, его высокую репутацию и надежность.
Пресс-служба КБ «Сибирское ОВК».

ОАО «УЛАН-УДЭНСКИЙ СУДОСТРОИТЕЛЬНЫЙ ЗАВОД» ПРЕДЛАГАЕТ: СЕЛЬХОЗМАШИНЫ, АГРЕГАТЫ И ЗАПАСНЫЕ ЧАСТИ К НИМ

1. СЕНОКОСИЛКА 1.1. Башмак КНГ-3 1.2. Прижим ножа КП-2027 1.3. Пластина трения Д3010 1.4. Пластина трения Д1307 1.5. Эксцентрик К2010 1.6. Рычаг подъема полотна К2017 1.7. Головка (корпус подшипника) КНБ255А 1.8. Головка (корпус подшипника) КНВ02.2ИА 1.9. Эксцентрик КВН 02.020 1.10. Сегмент ножа Д-1140 1.11. Головка ножа КНБ-310 1.12. Полоса пожевья КП-5101 1.13. Пластина противорежущая I-Н 1.14. Шатун КПД 34А 1.15. Шкив ведущий КЗНМ01.102 1.16. Головка КНБ-233 1.17. Вал к ротационной косилке 1.18. Шестерня Z=42, m=4 к косилке ротационной 1.19. Шестерня коническая Z=20, m=5 1.20. Шестерня коническая Z=28, m=5 1.21. Ось к ротационной косилке 1.22. Ножи к ротационной косилке 1.23. Нож косилки КС-2, I (головка КНБ-1 литая, сегменты без насечек)	2. ГРАБЛИ 2.1. Зубодержатель 2.2. Зуб грабельный ГА 1007	3. ЗЕРНОУБОРОЧНЫЕ КОМБАЙНЫ «ЕНИСЕЙ-1200» 2.3. Втулка ГВК-006 2.4. Втулка ГВК-006 2.5. Палец наружный ГВК 627 2.6. Палец внутренний ГВК 603 2.7. Каркас пальцевого колеса ГВК 1-5-2 2.8. Ось колеса ГВК2-5-1, ГВК 1-5-1 2.9. Грабли на ГВР-6 2.10. Нож измельчителя 3.1. Вал к КПГ «Енисей-1200» 3.2. Диск вариатора жатки 3.3. Пружинный палец подборщика 3.4. Моторный шкив 3.5. Кожух вентилятора 3.6. Лопасть вентилятора 3.7. Прижим ножа 3.8. Сегмент ножа (с насечкой) 3.9. Пластина противорежущая 3.10. Пластина трения 3.11. Палец ЖВН-6 3.12. Вал КИС 0216 3.15. Шестерня Z=30 m=3,5 3.16. Шестерня Z=17 m=4,25 3.17. Шестерня Z=32 m=4	4. КОРМОУБОРОЧНЫЕ КОМБАЙНЫ 4.1. Брус противорежущий КИС0103502А 4.2. Вал привода КИС 0216010Б	5. СЕЯЛКИ 5.1. Крошительный «гитары» высевочного аппарата 5.2. Комплект шестерен m=6 5.3. Комплект шестерен m=5 5.4. Втулки установки шестерен 5.5. Втулки из полиамида	6. ТРАКТОРА типа «БЕЛАРУСЬ», ДТ-75, Т-150, К-701 6.1. Блок шестерен II и IV передачи 6.2. Шестерня Z21 к коробке передач (Т-20) 6.3. Шестерня Z17 к коробке передач (Т-20) 6.4. Шестерня Z34 m=4 6.5. Шестерня Z21 m=4	7. АГРЕГАТЫ 7.1. Сваялки точного высева «СУПО-6» 7.2. Роторный вычесыватель сорняков КВЭ-3,5 7.3. Каток-выравниватель КВ-4 7.4. Конные грабли 7.5. Культиватор КПЭ-3,8М	8. ЗАПЧАСТИ К АГРЕГАТАМ 8.1. Нож пластореза СТЗ-4 8.2. Нож пластореза СТЗ-6

Оплата за продукцию может осуществляться в различной форме по согласованию. Цены договорные.
АДРЕС: 670000, Россия, Бурятия, г. Улан-Удэ, ул. Коробельная, 32.
 (3012) 21-33-55 - служба маркетинга, сбыта и коммерции.
 (3012) 21-96-62 - факс.

С момента первой постановки прошло 55 лет.

Немногие люди, даже старшего поколения, могут поделиться впечатлениями и воспоминаниями о той постановке. Поэтому для написания статьи я использовала труды доктора искусствоведения, известного театроведа Валентины Цыреновны Найдаковой «Бурятский

беспредельной, он считает, что с любыми трудностями и со всеми врагами он справится сам. Представителям родовой знати он заявляет: «Среди хоринских бурят я если не рука батюшки-царя, то во всяком случае, пога его. Что бы ни случилось, за все я в ответе, что бы не сделал, царь-батюшка не обвинит меня, а только одобрит, знайте это». Его самоуверенность, властный тон, надменность производят впечатление сильного человека. Это представление ослепляет прежде всего самого его. Но

драматизировали эту роль, показывая ее жертвой произвола тайши, пытались вызвать к ней сочувствие, или по крайней мере, понимание ее непростой судьбы. Вносили лиризм в сцену с ее возлюбленным. Такую лирико-драматическую интерпретацию Долгор давала Д.Чимитова, близка была к ней Долгор в исполнении Н.Шагдаровой. Н.Гендунова, исполняющая роль хатан в 1945 году, убирала из характеристики своей героини всякую лирическую

поднять руку на правящего тайшу Дымбылова». (В.Найдакова. Театральные портреты. стр. 119).

Особый интерес представляет собой образ Гүрэмбэ. Гүрэмбэ привлекает внимание с самого начала пьесы, знакомство с ним происходит в 1 картине. Мастерство Хоца Намсараева сказало в умении постепенно раскрывать этот образ: сначала он показывает лишь некоторые, легко уловимые черты, а затем постепенно вводит в глубину мысли и чувств персонажа. Это он ходит по улусам, прикрываясь своим саном, высматривает красивых девушек, хороших лошадей, чтобы указать на них Дымбылову. В пьесе мы видим две враждующие между собой силы: Ринчин-Доржо Дымбылова и Тарба Жигжитова, которые борются за власть. Но здесь есть и третья сила, по природе своей враждебная обоим первым, - это народ. В пьесе прямо не говорится, что народ является движущей силой. Но народ поднимает голос протеста, он осмеливается сказать устами старика Гоншог правду в глаза. «Жестокость я испытал на своей собственной шкуре». Это старейшина бедноты, боевой и смелый руководитель. Впервые он появляется во второй картине, когда он пришел с другими стариками просить тайшу Дымбылова не наказывать арестованных юношей плетями. Он разговаривает с тайшой без трепета, не рабелепствуя, с полным чувством человеческого достоинства.

Новую постановку осуществил главный режиссер театра, заслуженный деятель искусств России Владимир Ильич Коцдратьев. Главную роль Дымбылова исполняет народный артист России М.Г.Елбонов, Долгор - в исполнении Д.Тангатовой и С.Цыдыповой. В роли Гоншог выступает народный артист России Г.Б.Бутуханов, Тарбы Жигжитова - заслуженный артист РБ С.Галсанов. Заслуженный артист РБ С.Хажитов будет занят в роли Гүрэмбэ ламы.

«Кнут тайши» - вершина творчества Хоца Намсараева в области драматургии. За долгие годы сценической жизни она выдержала несколько сот исполнений не только на сцене профессионального театра, но и самодеятельных коллективов. Значение творчества писателя определяется его вкладом в развитие культуры своего народа тем, насколько он способствовал своими произведениями патристическому, правдивому, эстетическому воспитанию человека, насколько он сумел понять и отразить правду эпохи, правду жизни. Сегодня «Кнут тайши» по праву вошел в золотой фонд национального бурятского театрального искусства. Даже в том случае, если бы Хоца Намсараев за всю свою творческую жизнь написал только одну эту пьесу, он и тогда бы навсегда вошел в число национальных драматургов, сыгравших большую роль в развитии бурятского драматического искусства» (В.Ц.Найдаков. «Уроки Х.Намсараева, стр. 75).

Валентина БАБУЕВА,
зав. музеем истории
театра,
засл. раб. культуры РБ.

КЛАССИКА БУРЯТСКОЙ ДРАМЫ В НОВОЙ ПОСТАНОВКЕ

ПРЕМЬЕРА СПЕКТАКЛЯ «КНУТ ТАЙШИ»

советский драматический театр» (Улаан-Удэ, 1974 год); «Театральные портреты» (Улаан-Удэ, 1984 г.); работы доктора филологических наук Василия Цыреновича Найдакова. (В.Ц.Найдаков, С.С.Имхелова «Бурятская советская драматургия» Новосибирск, 1987 г.), В.Ц.Найдаков «Непроторенными путями» Улаан-Удэ, 1984г. Первыми исполнителями главного героя-тайши хоринских бурят Ринчин-Доржи Дымбылова были народный артист России В.К.Халматов и Г.Ф.Лосев.

Вторая постановка этого произведения была осуществлена в сезоне 1950-51 года Иваном Елизаровичем Мироновым и В.Халматовым. Эта постановка в основном повторяла рисунок первой. На роль тайши был введен Буда Николаевич Вампилов.

Образ жены тайши, хатан Долгор создали засл. арт. РСФСР Найдан Гендунова и молодая тогда артистка Дагзама Чимитова. В спектакле были заняты Петр Нагаслаевич Николаев (Тарба Жигжитов), Ч.Генинов (Гүрэмбэ лама), Д.Д.Дондуков (улусный старик Гоншог). В апреле 1972 года в театре им. Х.Намсараева состоялась премьера новой постановки «Кнут тайши». До этого пьеса в 40-50 годы около 10 лет держалась в репертуаре в двух схожих постановках. Спустя много лет театр вновь возвратился к популярной пьесе. Постановщик Ф.Сахиров, в первой попытке повторив старый рисунок, вынужден был отказаться от него. В прежних постановках пьеса трактовалась как историко-бытовая драма с сильным социальным конфликтом. В постановке Сахирова она решается как историко-социальная драма.

Новым, своеобразным было декоративное решение постановки, которую осуществил художник В.Бройко. Многие действия были вынесены в открытую степь, под открытое небо, на фоне степного пейзажа. Стремление к масштабности отразилось и в решении интерьера.

Действие первого акта в постановках 1945 и 1951 года начиналось в доме Дымбылова, который недавно возвратился из Санкт-Петербурга. Для того, чтобы попасть туда, он дал взятку 5000 рублей (взяв их из казны думы) Иркутскому генерал-губернатору. В Петербурге, приняв христианство, был назван царским сыном Николаем. Получает звание есаула Забайкальского казачества и назначается главным хоринским тайшой. Одураченный властью, которая кажется ему

1945 г. I Постановка сп. «Кнут тайши»
Тайша - П.Н.Николаев,
Гульва Галзутский - А.С.Ильин,
Хатан Долгор - Н.С.Гендунова.

люди видят, что самовластие и произвол тайши кончатся для него плохо. Сам Дымбылов не видит и не хочет видеть этого. От сцены к сцене он все больше и больше запутывается в своих махинациях. В 1951 году роль тайши вместе с Лосевым Г.Ф. играл Б.Н.Вампилов. Придерживаясь в основном трактовки образа, принятой в театре, Вампилов вносил одну интересную деталь в характеристику Дымбылова. Тайша в его исполнении более бытовая, «улусный». Начиная с 1972 года уже в постановке Ф.С.Сахирова в роли тайши играли Содном Буджапов, Содном Хажитов, Владимир Коцдратьев, Жан Балданов.

С. Буджапов, играющий роль Дымбылова, вносил некоторые новые детали в трактовку роли. Его тайша нитается всеми силами удержаться на своих позициях. Артист подчеркивает главную линию поведения тайши, основываясь на мотиве нечистой совести, страха. Самодовольство, упоение властью сменяются у этого Дымбылова поисками выхода из создавшегося положения.

Начиная со второй половины картины первого акта, крупным планом дан образ жены Дымбылова - хатан Долгор. Роль хатан в разные годы исполнялись народной артисткой РСФСР Н.Гендуновой, Д.Чимитовой (1945, 1951 г.). С 1971 года роль хатан играла засл. арт. России Д.Сангажапова, Н.Шагдарова, в 1980-е годы во втором составе - С.Шарапова. Автором создан образ женщины своенравной, противоречивой. Еще девушкой она полюбила Тарбу, но вынуждена жить с нелюбимым человеком. Зная супружескую неверность мужа, Долгор встречается с Тарбой, строит с ним планы свержения мужа с поста тайши, всячески помогает ему в этом. Некоторые и сп о л н и т е л ь н ы

размягченность, не сделала ее жертвой деспотизма тайши. Актриса создавала образ женщины расчетливой, волевой, себе на уме. Да, она любила Тарбу, но без тени драматизма; да, ее выдали замуж за тайшу Дымбылова, потому что ему нельзя перечить и потому, что это выгодная партия. Она отдавала себе отчет в создавшейся ситуации, но не чувствовала себя ни несчастной, ни обреченной. Напротив, она насмешлива и остроумна, полна внутренней сдержанной энергии, ищет повода к действию. Долгор у Гендуновой под стать Дымбылову и Жигжитову, тоже склонна к авантюре, рискованным шагам.

Следующая крупная роль в спектакле Тарба Жигжитов. Как и Ринчин-Доржи Дымбылов, Тарба сын богатого нойона, привык повелевать, а не подчиняться. Дымбылов и Жигжитов - личные враги. Дымбылов женился на любимой девушке Тарбы против ее воли; они враги еще и потому, что Тарба тоже претендовал на роль главного тайши. Он настороженно следит за каждым шагом Дымбылова с тем, как только представится нужный момент, свергнуть его и занять его место.

«Если Дымбылов деспот, то Жигжитов более хитрый и коварный. В исполнении П.Николаева - он дальновидный и осторожный, действует гораздо тоньше. Он понимает, что собственными силами ему не смести с поста тайшу, ищет в народе поддержку. Он на время из тактических соображений берет на себя роль защитника бедноты, демонстративно разоблачает власть тайши. Такая тактика привлекает на его сторону народ, и они поддерживают его в этой борьбе. Исход борьбы зависит только от того, на чью сторону склонится народ. П.Николаев мастерски играл этого, как будто доброго, честного, готового во имя справедливости

После достаточно длительного перерыва на сцене Бурятского театра драмы им. Х.Намсараева в конце января состоялась премьера спектакля «Кнут тайши». Это четвертая по счету постановка известной драмы, написанной Хоца Намсараевым.

В годы Великой Отечественной войны Х.Намсараев создает произведения не только на современные темы, он обращается к исторической тематике.

Наряду со своими патристическими стихами и повестями, в 1943 году пишет пьесу «Кнут тайши», которая с первых дней своего появления привлекла внимание читателей. Основой этой историко-бытовой драмы послужили подлинные события, происходившие в 40-х годах 19-го столетия в хоринском ведомстве и нашедшие достаточно полное освещение в исторической литературе. Эта была история возвышения и падения главного хоринского тайши Ринчин-Доржи Дымбылова, междоусобная борьба родовой знати за власть.

В образе главного героя Ринчин-Доржи Дымбылова, хотя это реально жившее историческое лицо, драматург обобщил многие черты и особенности хоринской родовой знати. Ринчин-Доржо Дымбылов - сын прославленного своим деспотизмом и казнокрадством хоринского тайши Дымбыла Галсанова. Сын в своей деятельности на посту тайши повторил политику своего отца: «Через 20 лет после смерти Галсанова такой же политики придерживался его сын Николай Дымбылов, крестник Николая I. «Дымбыловщина» с поразительным сходством повторила основные черты хоринских событий, происходивших при Галсанове». (История БМАССР. т.1, Улаан-Удэ, 1954, стр.242)

На таком историческом материале автор поставил большие общественно-социальные вопросы, имеющие отношение к современности. Основной идеей своей пьесы Х.Намсараев выдвинул идею, что движущей силой истории является народ.

22 декабря 1945 года «Кнут тайши» был показан зрителю, получив единодушное одобрение общественности. Режиссером-постановщиком был заслуженный артист РСФСР Владимир Константинович Халматов, ассистентом режиссера Чойжинима Генинов. Музыка к спектаклю была написана Дацдаром Аюшеевым, декорации и костюмы были разработаны художником М.Е.Шестаковой. В первоначальном варианте пьесы была далека от совершенства: многие действия были растянуты, образы главных героев неопределенны и противоречивы, народная масса - пассивной. Окончательная редакция текста рождалась в ходе работы постановщиков и автора.

Багша, поэт Д-Н.Х.Халхаровай 60 наһанай ой

Даши-Нима Халхарович Халхаров Яруунадаа мэдээжэ хүнүүдэй нэгэн. Энэ нүхэрнай бүри залууһаа спортын зүйлнүүдээр болоһон мурьсөөнүүдтэ онсо шалгаржа, үетэн нүхэд соогоо мэдээжэ болоһоншы байха. Набтархан бэстэй, шүрбэрһэлиг Даши-Нимын ринг дээрэхи тулалдаанууды аха наһатай, мүн үетэнииньше найн наһадаг ёһотой. Нютагайнь аха захатай энэ хүбүүе «улаан хэлэтые урдаа табидаггүй уран хэлэтэй» гээд хэлсэдэг юм нэн. Нютаг нугынгаа шарайе хөрхоор адаглай, шүлэг бэшэхэ хүсэлдэ бүхөөр абтажа, бурханһаа үгтэһэн энэ бэлигтэ мүнөөшье болотор наринаар сахин ябадаг. Даши-Нима Халхарович эгээл түрүүшынгээ шүлэгтэй мурьнууды мүнөөшье эли тодоор наһажа ябадаг заншалтай.

заншалнууды, түрэхэ хэлсэе заажа ябахандаа, багшанарай багша гүүлдэг болонхой. Аяар 36 жэлэй туршада Даши-Нима Халхарович багшаар ажаллахадаа, үхибүүдэй угайнь бэлигые бүри эртэһэнь элирүүлэн хүгжөөхэ хэрэгтэ гол анхаралаа табидаг. Аймагайнгаа нилээд дүршэлтэй багша-методистнуудай тоодо ороһон

пэрэ зэргэдэ мүнөөшье болотороо хүртөөгүй ябаһаар. «Үнэн юумэн үнөөрөө, үнэгэн малгай зүһөөрөө» гэдэгтэй ёһоор хүндэтэ пэрэ зэргэнүүдэ Даши-Нима Халхаровичые хүсэжэ олохол байха гээд батаар этгэдэгби.

Халхарович бүри эдэрхижүүлэн ажаллахаһаа гадна, аймагайнгаа сониндо «Шажан мургэлэй нүлөө үхибүүдэй зүрхэ сэдхэхэдэ» гэхэн асуудалаар гүнзэги удхатай хэдэн статьянуудые толилуулһан байдаг. Дүршэлтэй багша энэ хэрэгтэ мүнөөшье үргэлжлүүлһээр.

бэлэй. Бэлигтэй багшын шүлэгүүд дээрэ найн дуранай композитор Михаил Цыренжэ хүгжөөмүүдые бэшэжэ, улаанхай ирагуу дуунууды республика соомнай нилээд мэдээжэ болонхой юм.

Бэрхэ багша, шүлэгтэй Даши-Нима Халхарович шигтэ хүдэлмэридэ хам оролсожэ нэгэтэ эхилһэнэе захаданай хүргэдэг заншалтай. Цыренжэ Сампиловой музейн дэргэдэ ажалай ветерануудһаа бүридэһэн фольклорно «Зуаан ансамбль» эмхидхэжэ, буряад арадайнгаа урданай найхуулууды, ёһо заншалнууды залуушуулай дунда мэдээжэ болгохо талаар горито хүдэлмэри ябуулжа байдаг. Мэдэе бүгэдэһөө гадна, Даши-Нима Халхарович хургуулидаа мурьсэе нээхэ талаар эмхидхэлэй ёһо хүдэлмэри ябуулһан хүнүүдэй нэгэн гээд алдартай.

Эдэрхи үүсхэлтэ ажалайнгаа мүн хурагшадые эхэ хэлэцгээ үнэн сэхээр хүмүүжүүлһэнэйнгээ тухай Даши-Нима Халхарович Хүндэтэй олон тоотэ грамотануудаар шагнагдаһан байха.

Даши-Нима Халхарович байгша оной январин 28-да ба наһанайнгаа богонье алхаба. Алдарта энэ ойгоорнь оло тоото хурагшадайн уншагшадайн зүгһөө аха нүхэрөө амаршалаад, үшөөн удаан жэлнүүд соо түрэн хургуулидаа хүдэлмэрилжэ, уада түгэлдэр шүлэгүүдээрээ улаан зоноо баясуулан ябахыетна. Яруунын аймагай литература «Булаг» нэгэдэлэй гэшүүд зүгһөө хүсэцгээ.

Эдуард БУДАЕВ, журналист, ДЭЭРЭ; Д-Н. Халхаровта зориулан Буда-Жана Дашиевой нүхэр ёһоной шарж.

ТҮРЭЛХИЙН ОНСО БЭЛИГТЭЭР...

нүлөөтэй байгаа. Юуб гэхэдэ, энэл саһаа арадайнгаа ёһо заншалнуудые нэргээлгэдэ, түрэхэ хэлэһэймнай саашанхи хүгжэлтэдэ ехэ анхарал хандуулагдадаг болоһон аабдаа. Дорһоно уржажа ябаа залуу үетэниинь буряад мэдэрэлтэйгээр хүмүүжүүлхэ, хургаха хүдэлмэриэ Даши-Нима

Дунда хургуулийн хүүлээр сэргэһэнгээ уялгата албые Шэтэ хотын хажууда дүүргэһэн юм. Саг зуурын табилгаар Шэтын гудамжануудаар сэнгэхэдэ, багшанарай институтые алад гарадаггүй нэн. Гурбан жэлэйнгээ уялгата албая дүүргэһэн Даши-Нима эдэрхи багшанарай институтта шалгалтануудые эрхимээр тушаажа, оюутан болоо бэлэй. Даши-Нима Буряадай багшанарай институтта хураасалаа үргэлжлүүлжэ ябатараа бүлэ боложо, хүдэлмэрилхэ баатай болоһон юм. Тэрэ 1964 онһоо багшаар таһалгаряагүйгөөр эдэрхи үүсхэлтэйгээр хүдэлмэрилжэ, олохон үе хүбүүд, басагадта үндэһэн арадайнгаа ёһо

габьяатай. Спортын зүйлнүүдтэ ородог шатар, даам, бокс болон урилдалгаар тэрэнэй хорһон үхибүүд аймагай, мүн республикыншые, Россиншые мурьсөөнүүдтэ онсо шалгардаг байха юм. Даши-Нима Халхаровичай бүхэ наһан соогоо аша үрэ ехэтэйгээр эрхилһэн ажалын буряад хэлэ заалга болоно. Дүршэлтэй багшын шабинар түрэхэ хэлсэе найнаар шудалхаһаа гадна, үндэһэн арадайнгаа ёһо заншалнуудые, уран зохёолые эрхимээр мэдээгээрээ бусадһаа илгараадхидаг заншалтай. Дүршэлтэй багшын үшөө нэгэ шөнжыень эндэ онсолон хэлэхэ шухала. Даши-Нима Халхарович багшынгаа ажалые Мужыхын дунда хургуулида эхилсэдэ, 1972 онһоо Нарһатын 1-дэхи хургуулида хүдэлхэдөө, дала гаран онуудай ноёдтой буряад хэлэ заалгын сагые ехэ болгохо талаар нилээд тулалдаашые абадаг байһан юм. «Ноёдтой үнөөтэй, шоргагүй» гэдэгтэ хэр оролдосотойгоор хүдэлмэрилжэ ябабашые, Даши-Нима Халхарович хүндэтэ

ШЭНЭ ШҮЛЭГҮҮДЭЙНЬ ДЭЭЖЭНЭЭ

СЭЭРТЭЙЛ
Энээхэн тэнюун газар дээрээ
Эблэрэн бүгэдэ хамтарсаад,
Нютаг нугаараа илгарангүй,
Нюур шюураа сэхэ харалсаал!
Баруун, зүүн, урда, хойто
гэлсэһгүй,
Барга-баатар элинсэг
эсэгһээ
Баран адли нэгэ шунатайдаа
Бэе бээдгээ бээрхэлдэнгүй
нэгэдсэл!
Үргэн энэ дэлхэйдэ үсөөхэн
аад,
Үргэн бэе бээе ябахаданнай
янааб!
Үндһэнһоо үргэжэ,
унаһанаа татажа,
Үндэһээ бүхэлжэ, үргэдхэн
налбаруулаал.
Ори гансахан түрэл хэлээрээ
Ойлголсожо зугаалха
аргагүйнүүд,
Орхижо байһаннай одоо
гомдолтойл,
Ондоо хэлээр андалдаха
гүбдн?
Арад зонойнгоо үнэтэй
баялиг —
Аман зохёолыень аршалан
бүриджэжэ,
Аша гушанартаа
дамжуулан хүргэжэ,
Ажатгүй үнгэрхэмнай
сээртэй бэшэ аал?

НОМГОН ДАРУУ ЗАНТАЙГАМ
Нүхэдни, намайгаа ойлгоно
бээлт.
Холбоо үгэдөө гамтайгам,
Хөмөрөл үгыдэ сэнгээрэйт.
СЭНГЭЭД, ХҮХЭЭД
таанадаараа
Сэсэрхэн нэгэтэ байбални,
Шэмхэн татааг
гансаарацдам
Үгем эмэрин хэлээрэй.
ГАРАЙ ТАБАН ХУРГАНДАЛ
Гэр гэхэ байдаг наа,
Хэндэшые үйдхар, гашуудал
Хүрэхэгүй байһаннинь
элитэ.
ҮЕ МҮСЭГЭЛ НЭГЭН
Үргэн дэлхэйн арадууд,
Үйлэ хэрэгтэ нэгэдхэн
Үйлэдбэривэлнай,
хөмөрөлгүй нэн.

БУСААХАЛ
Энэ наһанайнгаа эхинһээ
Энхэрлээр халима
жытэйш.
Эсээ сусаа сагташини
Эльгэлэн хайрлаха
эсэгтэйш.
ГУНИРААГ, ГУТААГ
ябалални,
Гарһааш дүнгэхэ ахатайш.
Газардааг, оройтоог
ербэлални,
Газаашалангүй сайлуулха
эгшэтэйш.
ДҮРЭЛЭМЭ ЭРХЭДЭЭ НОГТООГ,
Дүүжэндэгдэш эндэ тэндэ,
Хүлисэн зүрхөөрөө ойлоог,
Хүлээн абаха дүүтэйш.
НАЙДАЛАА АЛГААГ,
гунилгажа,
Наһанай зүргэ албалални,
Нэхэжэ, дахажа, хүлисэжэ,
Наһанайш нүхэр бусаахал.

БҮГЭДЫН ТУҺАДА
Зуун найман зулайн
Зоной түлөө бадараанам.
Хамар амитанай туһада
Хүжын утаагаар
арюудханаам.
Адагуусан, хүншые
хамтаагаа
Адли золтой ябуужан.
Аргатайл юм наа, хамартаа
Ашатай байхые
оролдуужам.
Амитай, амишьегүй наа,
бүгэдэ
Ажана, амгалан байгуужан.
Асари ехэ Дэлхэйдэ
Амаржан хээдгээ
тэншигүүжэн.

ҮНДЭРШЬЕ НАА...
Үндэршые наа, ожорһон
досоогоо хоодон лэ.
Үлүүсэ дээгүүр бээе
абһанай хэрэггүйл.
Ульмы доогуур
набтарханшые наа,
сэсэгхэн
Үргэн сэсжээрээ толоттой
наранһаа шэмтэй лэ.
Үржэлгүй ожорһоор хибэс
нэхэбэшые, хуушаран,
Үнгээс бууран хүл дорю
хаягдажа үмхирхэл.
Харин тэрэ талын сэсэгхэн
басагадай
Хээдгээ шэмэглэн гүрлөөдгэнь
ошотохол.

ҮБГЭН БААБАЙ...
Үбгэн баабай хүндэтэй
Үри хүүгэдтэ ябахал аад,
Үдэр бүриин мангаршини
Үншэн хабһыень ёолуулна.
Бургаал хэлэхын орондо
хунаһан бээе шэрүүлнш.
Гэрэй дунда шала дээрэ
Гайхалаар дүүрэн
аашалнаш.
Аша зээнэрш тойронхой
Ойгоо хэды гутабашые,
Оог хуугай табихадаш,
Ойрош гуниттай зогсоног.
Одоо хэлэхын аргагүй —
Үйгарай үгэһүүд субанхай.
Он жэлнүүд үнгэрхэл —
Одоо тэдэш мартаха аал?
Саһан ороод хайлахал,
Сахилгаан сахилааг
замхахал.
Харин сэдхэлэйн гомдол
Хайлан нэгэтэ ошохо гү?

УЛГЫН ДУУНАЙ АЯЛГА
зохёогоогүй хүн
Уйдхар гашуудалда
зээлэгдэһэн нэгые
Уймар бодолдоо наадалан
һагад үнгэрдэг лэ.
Хүйтэн, халууные бээрээ
үзөөгүй хүн,
Хүгшэрхэ, үбгэрхые бээ
дээрээ мэдээгүй хүн
Ёоложо, ёгшожо ябаһан
нэгые,
Ёһорхон дээрэлхүүгээр
газаашалдаг лэ.
Үри хүүгэдэ алдажа
зобохон хүн,
Улгын дууе зохёожо үзэһэн
хүн,
Уйдхар гашуудалда
баригһан нэгые,
Урмашуулан сэдхэлыень
заһажа табидар лэ.
ҮХИБҮҮГАТЭ
ЭХИР ХОЁР
Үглөөгүүр эртэ
газаашалхадам,
Улаагшамнай тугалдаг
байбал даа.
Үшөө саашан
хараашалхадам,
Үндэгэһэн мөөрбэл
хоёргохынь.
Эхир хоёр тугалхай
Эхэдэ дүтэлбэ мээмэрэн.
Энхэрэн тэдэниэ улаагшан
Эблэн хүхүүлбэ мээхэйрэн.
Дэхэн гэхэдэ алдажа,
Дэрсэгэр шэхэтэйнь
уншалай.
Дэхээд нүгөөдгэнь
налтаадажа,
Дээрэһэнь мухарин
буушалай.

«ГАХАЙ МЭТЭЭР
Газар гэмтэхэ.
Бурдаг мориндол
Буруу хүрэхэ.
Урагшань заахадаш,
Гэдэггээ хараха.
Урмашуулан заһахадаш,
Ууртайгаар харюусаха.
Хэндэ хэрэгтэйб
Хэрэгы ааша?
Хэлыт бэшэндээ
Хүүгэд саашань.
ЗАНТУУ
Хэмнай мүнөө
Хэшээлдээ үгыб?
Залхуугай үбшэнтэй
Зантуухай гүбэ:
Толгонын ходо
Түшгэнэһэн байха.
Ёһоой ходо
Ёолууртай уршыа.
Хул гарын
Хүшээдэһэн гэмтэй.
Хүгшэн жынь
Һэрюулээгүй зэмтэй.
Үмдэхэ гэхэдэнь,
Үмдэнинь соорхой,
Үдэһэ норгонхой
Гуталынь нойтон,
Гэхэ мэтээр
Олон табые
Гэмэрэн тоолохо,
Гэмэгүүдэл зантуухай.
Зантуудал зариман
Забаран хожомоо
Зэмтэйнүүд байбал,
Залхуугаа үлдэгты!
НАЛАН ЯБАДАЛТАЙШУУЛА
Лэг-лэг Лэглүүхэй
Лэгдэн угаа үһэрхүү.
Юг-юг гэгэрүүхэй
Юндэн баһал тиимэрхүү-
Дай-дай гэгдэхэй
Дайгайн гар нааритай.
Лэг-дэб гэгдэрнэ, ёһоой,
Дабһатай уһанда
дэбтээхээр.
Лэг-лэг лэглүүхэй
Лэгдэн үһээ абым даа.
Дай-дай гэгдэхэй
Дайгай гаран абарын даа,
Намыш, үһээ зутараахай,
Һар-Һар һаглахай,
Һарай гартай заглахай
Һайнаар угаагш,
залхуугүй.

УРААН

УРАН ЗОХЁОЛОЙМНАЙ УРАСХАЛ

УРМА БАЯР ТҮРҮҮЛЭГ ЛЭ

(Буряадай уран зохёолшодой XII съездһээ тэмдэглэлнүүд)

Тоосоото үедэ хэгдэһэн юумэн ехэл бээ. Тээд энэл хугасаада уран зохёолшодной хоёр анги таһаржа, арад оной аша туһада зориулха хүдэлмэрээ тууһада оройтоһон, оройтоһон, оройтоһон «Зууһа» гэжэ ханахада, үндэһэн зохёолойнгоо ашаанхи хуби заяанда ханаа зоборитой болоод байна бшуу даа. Байдалай оройтоһон, оройтоһон үйлдбэринг үшөөл үсэндөө хүдэлгэгдөөгүй байһан сагта зохёохы ажалтан угаа хүндэ байдалда оройтоһон. Тэрэн яаха аргагүй зүб. Хэрбээ уран хэп нэгэ поэт, уран зохёолшод бүтээлнүүдыг бэшэжэ, гүрэнэй туһаламжаар ном гаргаад, хэһэн ажалтай хэмжээгээр түлбэри абадаг байһан наа, харин мүнөө энэ хэрэг мартагдаһанхай. Ном хэблэхэ гээшэ аргагүй үшөөтэй болонхой.

Гэбэшье республикымнай уран зохёолшод гүрэнэй дэмжэлгэдэ хүртэхээр болонхой наа, бүтээлнүүд, захатанууд дээрэ хүдэлмэриляжэ, айхабтар ехэ ябуулагын ашаар номоо гаргуулаһан лэ яана. Номоо гаргаха газараа, хэды шэнээн мүнэһэнэй хэрэгтэйгэ оройтоһон, түрэл гаралнуудтаа, олзын үшөөтэй эрхилэгшэдтэ, эмхи зургаануудай бүтэлбэрилэгшэдтэ гуйлтатайгаар хандаха баатай болодогыг нэгшье дахин нэмэ ябуула эмхидхэгшэн уран зохёолшод бүхэн улайһан сайһанаа зүрхэ сэдхэхэдэ эдэгшэгүй хүндэ үбшэндэ нэрбэгдэһэн мэтээр ханадаг шогтой. Эшхэбтэр энэ бадарайнгаа ашаар лэ номоо гаргадыһе байхадань, авторай сэдхэхэдэ сэдэг мэтэ мур сараа үлдэг болошонхойл. Хүшэр ябуулагын хүсөөр хэблэгдэһэн номуудаа наймаанда табижа, урьһаар олоһон мүнгээ тээрюулха асуудал зохёолшын ханаа тамадаг байна бшуу.

Хүн түрэлтэй оюун бэлигтэ ородог уран зохёолой нимэ хүндэ байдалда оройтоһон үедэ съезд болобо. Буряадай Уран зохёолшодой холбооний правленийн түрүүлэгшэ, поэт Баир Дугаров тоосоото элдхэл соогоо үнгэрһэн 5 жэлэй турһада эмхидхэгшэн ажал хэрэгүүдэ делегадуудта тодорхойгоор хөөрбэ. Тоосоото үедэ Буряад оройтоһон элитэ уран зохёолшод Даши-Рабдан Батожабайн, Исай Калашниковай болон олон нүхэдэй ойц баярнуудыг үнгэрлэгдэдэ эрбхитэйгээр хабаадахаа гадна, тэднэй номуудыг шэнээр хэблэхэ талаар правленийн гэшүүд эмхидхэлэй гөрнгөй хүдэлмэринүүдыг ябуулаһан байна. Оройтоһон экономикын доройтоһоншоо уламжалан, уран зохёолшодой холбооний правленийн гүрэнэй талаһаа дэмжэгдэхээр болоходоо, бүхы хүдэлмэрээ нийтын гуримаар эмхидхэхэ баатай болоо. Эдэ бүгэдыг шагнахада, голхоролтойл байдаа.

Үнгэрһэн зуу Абакан хотодо болоһон залуу уран зохёолшодой регионууд хоорондын конференцида хабаадаха талаар правленийн гэшүүд эмхидхэлэй гөрнгөй хүдэлмэри ябуулаһан байна. Байдал ехэтэй залуу поэтүүд Амгалан Даев, Лопсон Гергенов, Тимур Омбожанов, правленийн түрүүлэгшэ Баир Дугаров түрүүтэй энэ хуралдаанда хабаадажа, хоёр нүхэднэй олоной үзэмжэдэ дуралдаһан шүлэгүүдэйнгээ түлөө Россия Федерацийн Уран зохёолшодой холбооний гэшүүдээр сэхэ абтаад, түрэл нотагаа бусаһан габыятай. Мүн энэ хуралдаанда бэлигтэй залуу поэт,

инвалид Евгений Козулиной уянгата шүлэгүүд бултада найшаагдажа, тэрэни Россия Уран зохёолшодой холбооний гэшүүнээр сэхэ абаха гэхэн шийдхэбэри абтаһан байна. Буряадаймнай уран зохёол оройтоһон байдалда оройтоһон, шэнэ үсын бэлигтэн таһалдаагүй, аха захатанайнгаа эхилһэн энэ хэрэгыг амжалта түгсөөр үргэлжэлүүлхэ. саашань хүгжөөхэ залуу үетэн маңда олон гээд ханахада, сэдхэхэдэ аятай байба.

Тоосоото үедэ Буряадаймнай Уран зохёолшодой холбоон хоёр анги болонхой гээд мэдэнэт. Арсадаата асуудалнуудаар бэе бээ ойлголсоогүйһөө нимэ хандарал болоо. Уран зохёолшодоймнай холбооний шэнээр хунгадһан правленийн аха нүхэдтээ нэгдэхэ талаар эмхидхэлэй хүдэлмэри ябуула бээ гээд найдагдана. Энэ оройтоһон сагта лэ хамта ябажа, хамаг хүсэл оролдогшөө, уран бэлигтэ угсаата арадайнгаа зохёолой хүгжэлтэдэ зориулха байһандань этигэхэ дуран хүрэнэ.

Мүнөө үсын буряад уран зохёолой байдалаар профессор Саян Жимбиевич Балданов, хүүгдэй уран зохёолоор хэлэ бэшэгэй эрдэмэй кандидат Виктор Дармабазарович Жапов нэмэлтэ элдхэлнүүдыг хэһэн байна. Эдэ асуудалнуудыг тон шухалада тоолон, «Дүхэригэйнгөө» удаадахи дугаарнуудта толилоор хараһанбди. Ушар нимэһээ эдэ шухала асуудалнуудта тогтонгүй тоосоото элдхэлнүүдыг зүбшлэгдэдэ хабаадаһан уран зохёолшодой мүнөөнэй байдалда тогтоһон ханамжануудыг хуряангыгаар хөөрөжэ үгсэ.

Буряад Республикын арадай уран зохёолшод Константин Карнышев:

- Энэ хүшэр сагта уран зохёолшод байха гээшэ ехэ таагүй мэргэжэл болонхой. Юуб гэхэдэ, бэшэһэн юумээ ном болгохын тула мүнэ бэдэржэ, элдэб эмхи зургаануудаар ямар нэгэ гуйраншан мэтэ ябадаг болообди. Манай ехэ найдал баян түүхэтэй «Байгал» журналайшыг хүүдэй үсүүдтэ хэблэгдэхээр болонхой. Мүнөө үсын уран зохёолшод ямарныг дэмжэлгэдэ хүртэгдэгшэ зоной тоодо ороодог байна. Би наһатай хүн ямарныг наа пенигтэйб. Харин залуу үетэмнай саашадаа зохёолшуд дээрэ яажа хүдэлмэриляжэ болонб? Би арбан жэлэй саана роман бэшэжэ дууһаа һэм. Мүнөөшье болотор хэблэгдэхгүй. Хэблэхын хойноһоо ябаха шадалшыг, зоригшыг намда үгы. Тэрэныг тэрэ даа. Бэе бээ дүнгэлсэн эб нэгэн ябаял. Сагай найжархада, байдалнай хубилхашье аалам?

Элитэ уран зохёолшын наһанай нүхэр Ахамасу Батожабай:

- Дашарабданаймни ойн баяр зон нүхэдэйнь, нотагаархидайнь туһаламжаар найнаар болоо һэн гээд сэдхэжэ ябадагби. Буряадайнгаа уран зохёолшодой хоёр анги боложо таһарһанда ехэл голхорцоб. Эбээрэ хэлсэжэ нэгдэбэл, хада уулыг урбуулаха ехэ хүсэн болохолта! Хэрүүлшэ айл мэтэ бү болот! Саашанхи хэрэгүүд тухайгаа бодожэ үзэгт гээд Та бүгэдэниг гуйха байнальби. Ажалша бүхэриг ямаршыг бэрхшээлнүүдһээ тунхарихагүй зориг ехэтэй хүнүүд Таһай дунда яһала биил. Галина Раднаева, Ардан Ангархаев,

Бальжинима Юндунов мэтэ хүнүүдыг правленийн түрүүлэгшээр хунгыт. Мүнөө сагнай тад ондоо болоо ха юм.

Буряад Республикын арадай уран зохёолшод Цыденжаб Жимбиев:

- Съездын үглөөдэр болохо гэжэ байхада, маңда урилга эльгэгдээ. Буряадай Уран зохёолшодой холбооний хүгжэлтэдэ зохёохы ажалайнгаа аяар 25 жэлыг зориулаһан Дамба Жалсараев, Николай Дамдинов болон бусадшыг мэдэжэ зохёолшод правленийн эмхидхэгшэ ажалыг буруушаажа гараһан байнабди. Юуб гэхэдэ, «Гэсэр» үльгэрыг аяар 25 мянган хэһэгээр гаргуулжа, хэмгүй ехэ мүнэ гаргалһандань, дураа гутамаар байгаа. Эды олон номой оройдоол 3 мянга шахуун наймаан болоо наа, болоо. Харин бэшэнь элдэб складуудта ябталаатай хэбтэжэ байдаг. Бидэ сууга энэ үльгэрыг огто хэблэхэгшэ гэнэ бэшэбди. Хэрбээ эдэ ехэ гаргалшынгаа 4 мянган хэһэгыг «Гэсэртэ» зориулаад, бэшыень залуушыг, наһатайшыг зохёолшодойнгоо бүтээлнүүдыг хэблэгдэдэ зориулаа наань, арба гаран авторнуудай номууд нара хараха байгаа. Миний онсолон хэлэхэ юумэмшэй энэ. Амжалта хүсэһэб.

Поэт Жорж Юбухаев:

- Буряад хэлэн зарим хургуулинуудта муугаар заагдана. Үндэһэн хэлэн дээрэ гаража байдаг газетнүүд элдэ, тэндэ хаагдана гэжэ мэдэжэ байгаа, бидэ уран зохёолшод юундэ абяагүй ябана гээшэбиди. Түрэлхэлсэ, шоур шарайгаа адангүй ябаял. Нэгэ хэдыһэн байгаа, юундэ таһарнабиди. Хүсөө нэгдэжэ ябаял.

Буряадай уран зохёолшодой XII съездын хүдэлмэрида Буряад Республикын Арадай Хуралай Түрүүлэгшэ М.И.Семенов. Буряад Республикын Правительствын Түрүүлэгшын орлогшо Е.К.Ханхалаев, соёлой министр Е.Б.Раднаева, хуралсалай болон эрдэмэй министрэй орлогшо Е.Д.Чимитова амаршалгын үгнүүдыг хэлэхэдэ, Арадай Хуралай, Правительствын зүгһөө али болохо дэмжэлгэ үзүүлэгдэхэ гээд найдуулаа.

СССР-эй арад артист Д.Дашиев, Россия габыята артистнууд Д.Сапгажапова, Б.Бороев, Буряадай арадай артистнууд Х.Аюржапаева, Г.Туманова гэгшэд съездын делегадуудай урда уран бэлигтэ харуулаа.

Уран зохёолшодой холбооний правленийн гэшүүд правленийн түрүүлэгшээр «Буряад үнэм» газетын ахмад редактор Ардан АНГАРХАЕВЫЕ нэгэн дуугаар хунгаа.

Съездын түгсэхэдэ Буряадай Уран зохёолшодой холбооний гэшүүдээр М.Хамгүшкеева, А.Виноградова, И.Филиппова, Д.Сультимов, С.Батажаргалай, С.Бахлаев гэгшэд абтаад, Россия Уран зохёолшодой холбооний гэшүүн болохоор зууршалагдаба.

Республикынгаа бүхы уран зохёолшодто, шэнээр хунгадһан правленийн гэшүүдтэ амжалтануудыг хүсөөд, уран зохёолойнгоо урасхалыг улам эршэдхэн, ушгашадайнгаа сэдхэхэлэй хүбшэргэе дайрама захатануудыг олоор бүтэжэ ябахыгтай хүсэһэбди.

Далай ХУБИТУЕВ.

Мэлс Самбуевай түрэнһөөр

60 жэлэй ой

БУРЯАДАЙ СОЛОТО ПОЭТ

1960-аад онуудта буряад литературада дуута, сууга «ехэ долгээр» орожо ерэнһэн оюун бэлигтэ Доцдог Улзытуев, Даша Дамбаев гэгшэдэй үетэн нүхэр Мэлс Жамьянович Самбуев захэ холын Захаамитай аймагай Сагаа нотагта 1940 оной февралын 13-да түрэнһэн намтартай. Тэрэнэй элигсэг хулинсаг таабтар хонгоодор угай хасаг зон байгаа гээдэ. Аяар холын 270 жэлэй саада тээ (1730 ондо) Түхэнһөө Захаамитай Сагаа нотагта гүрэнэй хялэ харахаар Онгорёон Абхай гэжэ хоёр аха дүүнэр ерэнһэн түүхэтэй. Онгорёон ахан долоон хүүдтэй болоо. Тэрэнэй Хаһагтай хүүдэй Дэлгэр гэжэ ганса хүүдтэй һэн. Дэлгэр хүүдэй Шагалаан долоон хүүдтэй болоо. Шагалаанай Балдан гэгшэ Шэхэтэ гэжэ нэртэй нэгэ хүүдтэй бэлэй. Шэхэтын долоон хүүдтэй нэрлүүд: Балдан, Будажаб, Сагдан, Дашанима, Сулытн, Ширабэснэг, Дагзан. Эдэнгэрэй аха Балдан гэгшэ гурбан хүүдтэй, табан басагатай болоһон. Балданай Ринчин гэжэ басагатай хүүдэй Мэлс Самбуев мүн.

Поэдэй өөрын хөөрөөһөө: «Таабаймни тосхойнгоо хүүгдэй гэгтэнь суглархада баярлаад, тэдндэ өөрынтөө мэдэхэ үльгэр, онтохонуудыг хөөрөжэ үгдэг бэлэй. Нүүдлэриг хадуужа абаһанаа сээжээр хэлэжэ ябагты гэдэг һэн. Эгээл тнхэдэ би шүлэглэжэ хураһан хаб».

Поэдэй үетэн нүхэдэй хөөрөөһөө: «Мэлсэмнай бүри хургуулида ябахадаа, хараһан дуулаһанаа шог өгтоор шүлэглэжэрихэ бэлигтэй бэлэй. Нэгэтэ һонин ушарай хүүдээр иигэжэ зохёожорхөө һэн».

Ташаашын годирнуу харгыгаар Табилаууна велосипедээр Валимнай, Тэрэхэн крутой повородто Тарайшаба газарта, баарһаннай». Мэлс Самбуев Эрхүүтэй гүрэнэй университет дүүргэдэ, республикынгаа нийслэл хотодо амжалта түгсөөр, магтаалтайгаар хүдэлжэ ябаа бэлэй. Шүлэгүүдэйнь 12 ном «Түрүүлшын саһанһаа» (1967 ондо) «Зуун дуун» (1990 ондо) хүртэгшөө буряад, ород хэлэн дээрэ Улаан-Үдэдэ, Москвада хэблэгдэхэй гэжэ тоологдодог. Эдэ номуудта поэт түрэнһэн гараһан Сагаага, хаһагтай баян Захаамин нотагаа, үргэн уужам Буряад ороноо магтан дуулаһан байдаг. Жэхээшье, нэгэ шүлэгтөө иигэжэ бэшээ: Хүдоогшэ найжар, хүйтэн үбэл Хүбшымнай ногоон нэбшээн - намтай.

Дуулим Сагаагын үрээл үгэ Дуундам, зүрхэндэм шэнгээд - гамтай. Олон шүлэгүүдынь үрээл боложо хадуугданхай: Олондо одотой, түмэндэ түрүүтэй ябаарайт, Габьяата ажаллаа сагай байханда эхлээн, Гансал найхан хэрэгүүдээрэ толорон ябаарайт.

Мүнөө эрдэмтэд поэдэй шүлэгүүдыг болон зохёохы ажалыг нэгжэлэн үзэжэ, эрдэмэй хүдэлмэринүүдыг бэшэһэн. Поэдэй үгэ дээрэ бэшэгдэһэн ирагуу дуунуудынь буряад арадай дунда эдэгдэһэн заадаа. «Адуушанай дуун», «Ишагай захяа дуун», «Эжынгээ түрэнһэн нотагта» гэгшэ дуунуудайнь аялга, хүгжэм тайгын солото хүүдтэй дүрсэ шарайнь, номуудынь саған шаһалаар бидэндэ һануулан, Мэлс Жамьяновиче сэдхэхэдэмнай дуулааһанаар дурсуулжа байдаг даа:

Арбан зургаан наһандаа, айдар залуугаар Аглаг Буряадайнгаа үргэниг гайхажэ тагна, Сүлөөдэ дуратай, сүлөөтэ хонгөн дуугаа Сэдхэхэлэй гүнһөө эхилээли - сэнгэжэ шагна. Сергей БАБУЕВ, буряад хэлэ шэнжэлэгшэ.

Хүдөө ажахын академийн механическа факультедэй 5-дахи курсын оюутан Вячеслав Байминов 3-дахи курсда буража байхадаа, Залуушуулай хэрэгүүдэй, аялшалгын, физическэ культурын ба спортын талаар гүрэнэй хорооной нэрэтэ стипендидэ зууршалагдахан байна. Тэрэ гэхээр Вячеслав жэл бүри энэ стипендидэ хүртэнэ гэшэ.

Оюутан болоод, республика олимпиадануудта хабаадахадаа, шангай хууринуудта гарадаг хэм. Гурбадахи курсын байхад, манай деканат нэрэтэ стипендиат болоһон тухайм мэдүүлээ хэн. Нэгэ жэл энэ стипендидэ хүртөөд лэ, дүүрхэ гэжэ ханааб, - гээд Слава хөөрэнэ.

Тэрэнэй хэлэхээр, суг хамта бурадаг 456-дахи бүлэг соонь найнаар бурадаг хүбүүд олон. Тиймэлээ нэрэтэ стипенди абадагби гээд ябахар бэшэ, бүри харюусалгатайгаар хуралсалда хандаха хэрэгтэй болоно. Нэрэтэ стипендиадэй ажабайдал юрын оюутадай

байдалда ади. Сүлөө сагтаа түүхын номуудыг, фантастика уншаха дуратай. Гэртэхиндээ тулалха ажал мүн лэ байгаа бээ. Мүнөө энэ Славын туйлаһан амжалтанууд хургуулиинь багшанарай, түрэлхидэйнь аша туһа болоно. Энээн тухай хөөрөлдөөнэй үедэ эгээ түрүүн Слава тэмдэглээ хэн.

Вячеслав Байминов Улаан-Удын 31-дэхи дунда хургуули дүүргэһэн юм. Аба, эжынь түрэнэ шотаг Түпхэнэй аймагай Галбай хууриин болоно. Тиймэлээ зундаа Слава Аршаан ошожо амарха ехэ дуратай. Хани нүхэдөөрөө хүдөө гаража, Байгалай эрьедэ сэнгэдэг. Эрээдүйдэ дээдэ хургуулитай мэргэжэлтэн болохо оюутан багшанарай мүнөө үгэжэ байһан эрдэм бэлиг найнаар хадуужа абахыг эрмэлзэнэ. Тиймэлээ Слава гансал найн сэнгэлтын хойноһоо ябанагүй, харин өөрийнөө ханаагаар хамаг юумэ гүнзэгыгөөр шудалха гэжэ оролоно. Эсэргынгээ жэшээ

Нэрэтэ стипендиадүүд

«ОЮУТАН БАЙХА ҮЕ ЭГЭЭЛ НАЙХАН ХАНА»

даган, түмэр түдэгдэ хэдэбтэй байһан хадаа хүдөө ажахын академийн механическа факультедэ орохо гэхэн шийдхэбэри Слава мүн лэ өөрөө абан байна.

- Дунда хургуулиа дүүргээд, энэ эрдэмэй гуламта ерээжэ, зунай шалгалтануудыг «эрхим» сэнгэлтэнүүдээр тушаагаа хэм. Хуралсалай табан жэл соо олон нүхэдтэй болооб, тэдмни мүнөө эгээл сэнгэй. ханаад үзэхэдэм, эндэхи хуралсални эхиндээ урагшатай байгаа, - гэжэ Слава хэлээ хэн.

Манай Буряад Республикада арба гаран оюутан нэрэтэ стипендидэ хүртэнэ. Буряад Республикын Президентын, Л. Линховойной, Залуушуулай хэрэгүүдэй, аялшалгын, физическэ культура ба спортын талаар гүрэнэй хорооной, мүн бусад нэрэтэ стипендинүүд бии юм. Слава юрын оюутадай стипенди дээрэ нэмэлтэ 220 түхэриг нэрэтэ стипенди абана.

Зоригтой, шог зугаатай, энээбхилэн зугаалдаг хүбүүн «оюутан байха үе эгээл найхан хаһа» гэжэ тэмдэглэнэ. «Нэрэтэ стипендиат юрын оюутандал ади алауу эндүүшье хэжэ, «хоёр» сэнгэлтэ абахадашье болохо. Теэд энэтэй «залуу наһан ха юм...» гэжэ Слава энээбхилээ хэн. Үгэхөөрөөл, залуу наһан зали ошотой.

Е.ЦЫБЕНОВА. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нэрэтэ стипендиат В.Байминов (дундань).

А.Жилинэй фото.

Залуу наһан — залитай үөл.

К 55-летию Великой Победы

ОН ЗАЩИЩАЛ МОСКВУ

Двадцатилетним парнем был призван в Красную Армию Санжа Гундынович Цыдеев. Шел 1939 год. Рядовой Цыдеев участвовал в боях на Халхин-Голе. Затем в Монголии вместе с однополчанами строил железную дорогу.

Осенью 1941 года часть, где он служил, перебросили в Подмоскovie. В составе 601-го стрелкового полка 8-ой стрелковой дивизии батарея 76 миллиметровых пушек выдвинулась на шоссе Москва-Минск. 6 пушек батареи противостояли 30 немецким танкам. В результате перестрелки батарея была полностью уничтожена, а Санжа Цыдеев был ранен в ногу. Раненые, а их было около двадцати, лишь на седьмые сутки добрались до наших. Вот так закончился его первый бой в Великой Отечественной.

После госпитали, операции. Ему вручили первую награду - медаль «За оборону Москвы». Наконец, в апреле 1942 года он прибыл на Брянский фронт. Наши войска наступали на Орел. За мужество и стойкость он представлен к ордену Славы III степени. Опять осколочное ранение в ногу. Но солдат снова в строю. В январе 1943 года его назначают командиром отделения. Во время ночного наступления 3 февраля 1943 года он получил третье ранение и был контузен. Пришел в себя уже в г. Златоусте, в госпитале. Демобилизовали в 1943 году по инвалидности. Кавалер ордена Отечественной войны I степени С.Г.Цыдеев в мирное время был награжден орденом «Знак Почета».

Здоровья и долгих лет желает всем ветеранам войны и труда Санжа Гундынович. Он верит, что наша Родина будет процветать.

Фототекст Гомбо САМБЯЛОВА.

Хойто-Байгалһаа мэдээсэнэ:

"БАИР" ТҮБТӨӨ БАЯРТАЙБДИ

хөөрэхэ дурам хүрэнэ. Энэ багшанарай Агаһаа уг гарбалтай, ехэ дүй дүршэлтэй багша, авторска програмитай, мүнөө сагта 14-дэхи разряда дэбжүүлэгдээд байна. Долгоржаб Галсановна олон жэлдэ түбэһингөө методистар хүдэлөө. Элдэб зүбшэл заабари буража хандахадамнай, дуратай эгэшэ мэтээр маандалтаа зааха, хургаха юм. Дүршэлтэй багша байханаа гадуур Долгоржаб Галсановна бэрхэ режиссёр, элдэб хайндэрнүүдые саадтаа бэлдэжэ үнгэргэдэг. Тэрэнь сооһоонь мартагдашагүй Сагаалганай хайндэрнүүд ханагдаагхина.

Нэгэтэ «Солнышко» саагайнгаа хүтэлбэрлэгшэ Галина Ивановна Светловае Сагаан үбгэн болгоод, хүмүүжүүлэгшээ гэрэй эзэн

эхэнэрээр хубсалуулаад, Сагаалганай эрын 3 наада үнгэргөө хэн. Энэнише ехэ таатай зохигоор, үхибүүдтэ тааруулан хээ хэн. Барилдаанда «Баатар» боложо гараһан хүбүүндэнь басагад эрын соло дуулаа. «Унаган» гэжэ аялга доромори урилдаан үнгэргэгдөө. Сагаан моридые унаһан хүбүүд ишэ тишэ харайлганад. Илажа гараһан хүбүүнишэ мориёо баряад, урга гаража, мориной соло дуулана. Тэрэнэй хүүлээр дуунай конкурс, таабари таалган болоо. Эндэ түрэлхиг, саагай хүдэлмэрлэгшэд барагдаа хабаадаа. Бултадаа мэдэхэ юумээд ханажа гарабадги. Мүнөөшье болотор тэрэ Сагаалганай хайндэр мартагдашагүй Долгоржаб Галсановнагай бэлдэһэн найр

нааданууд эхиндээ эхилээд түгэхсэл хүртээрөө найнаар хараалагданхай байдаг юм. Багашуул бага сага гарай бэлдүүдтэ хүртэхэ.

Мүнөөшье Долгоржаб Галсановнагай Сагаалганда бэлдэжэ байна. Ямаршье шалгалта болог, мандаа тулга боложо гарадаг юм. Ерэхэ жэлдэ Долгоржаб Галсановна тэбхэр 50 наһажа уртахань. Хүндэтэ Долгоржаб Галсановна Багмациреновае, «Баир» түбэй багшанарые, үхибүүдээ Сагаан хараар амаршалжа, ажалдаа, хуралсалда амжалтануудыг туйлажа, эүүр энхэ, зоригтой, зол жаргалтай ябахыень хүсэнб.

Тонирма ЭРДЫНЕЕВА. Северобайкальск хото.

СОВЕТ МИЛОЙ ЖЕНШИНЕ

ХОЧЕШЬ БЫТЬ ВСЕГДА МОЛОДОЙ И КРАСИВОЙ? ТОГДА РАССМАТРИВАЙ ФОТОГРАФИЮ СВОЕЙ МОЛОДОСТИ

Вы хотите помолодеть и стать здоровой? Для этого нужно лишь регулярно выполнять не такое уж сложное упражнение.

Возьмите свою фотографию в возрасте 18, 20, 30 лет, то есть того возраста, на который вы желаете «выйти». Наклейте ее на белый лист плотной бумаги (лучше картона) так, чтобы вокруг было поле шириной примерно 10 сантиметров. По горизонтали над фотографией напишите цифрами, сколько вам было лет. Внизу под ней напишите слово «здоровье». Слева вертикально, буква под буквой, - «молодость», справа - «духовность». Буквочки пишите красиво, с любовью.

Повесьте картон на стену. Сядьте напротив в удобном кресле на расстоянии двух метров, включите спокойную музыку. Желательно, чтобы с трех сторон возле фотографии - внизу, слева и справа - горели свечи или хотя бы одна свеча

внизу. Горячая свеча «сжигает» все плохое и настроивает на творческую работу.

В течение 3-5 минут вы рассматриваете фотографию, концентрируя внимание только на ней. Постепенно начинаете раскручивать мысленно ленту событий своей жизни до желаемого возраста. Неприятное событие постарайтесь стереть из своей памяти с помощью самовнушения. «Это, как туман, ушло из моей жизни». Повторите 3 раза. Дойдя до возраста, зафиксированного на фотографии, вы должны остановить свои мысли и,

обращаясь к своему изображению, мысленно произнести фразу: «Я хочу жить в этом возрасте всю свою жизнь». Учтите, что мысленно она сильнее, тем очевиднее будет результат.

В течение минуты вы вглядываетесь в фотографию, вспоминая себя ярко, со всеми подробностями такой, какой вы были в это время.

Затем приподнимите обе руки вверх и мысленно пошлите свою энергию к снимку. После чего надо закрыть глаза и двумя руками как бы снять энергетический «слепок» вашей

фотографии. Поднесите их колбу, положив пальцы на лобные доли. Постарайтесь увидеть свое изображение с закрытыми глазами и послать его вместе с энергией через головной мозг в затылочную часть. Зрительный образ необходимо удержать в течение полутора-двух минут. Руки опустить, соединить их вместе. Трижды произнести формулу самовнушения: «Я произвела сброс лет. Все мои системы сильны и здоровы».

Этот метод практикуют такие известные целители, как Альберт Игнатенко и Лариса Чора. Конечно, пока нет статистических данных об эффективности этого метода оздоровления. Но свидание со своей молодостью, да еще такой, когда вы правите себе, не вызовет отрицательных последствий, а только положительные, это точно.

«Аномалия» - «Магический кристалл», № 22, 1995г.

**ЗҮРХЭ СЭДХЭЛЭЙ МҮРНҮҮД,
ЗҮБШЭХЭ ӨНӨТӨЙ ЗҮЙЛНҮҮД**

САГААЛГАН

*Наступает Новый Год,
Белый к нам Дракон идет!
Небо в разноцветных красках,
Всюду пестрые огни,
Дети - в самых разных масках,
Все подарков ждут они.
Года Нового Дракон -
Шум, веселье любит он!*
Саша РОМАНОВА,
ученица школы №33.
Дом творчества Советского района.

**Батажаргалай
Сэрсэгма**

АМИН ШҮТӨӨН

Түрэн тоонгоёо тахижа,
Тэрэнэй эзэн болоё.
Түрэ гүрэнөө хамгаалжа,
Түби дэлхэйдэ суурхай.
Гал тэнгэридээ шүтэжэ,
Гай тодохоры арюудхая.
Гал бурханаа тахижа,
Газар дэлхэйгээ мүнхэлэе.
Ухан лусадаа тахижа,
Ууһан уһаа арюудхая.
Унаһан шоройгоо хүндэдхэжэ,
Угай шотагаа хамгаалаа.
Огторгойн олон бурхадаа,
Обоо уулын эзэдэ
Отол тахижа мүргэхэмнай -
Оршон тогтохо амин шүтөөн юм.
Сэнхир хүхэ тунгалаг агаарнай,
Салгидаһан ехэ мүрэн(Байгал)
далаймнай,
Сэлигэр уужам нютаг оромнай -
Сэдхэхэл зүрхэнэймнай амин
шүтөөн гээшэ.

**КТО ТАКОЙ
ЮНКОР?**

Хочу рассказать немного о своей работе, так я уже называю свое увлечение, детскую журналистику.
Мы, юнкоры, как проводы, а редакция газеты всегда, как большой мотор. Детская газета без таких «проводов» остановится. «Мотор» заглохнет. Что редакции делать без юнкоров? Кто даст наиболее интересные материалы?
Иногда трудный для взрослых корреспондентов вопрос? Кто предложит провести важный и нужный диспут на страницах для ребят? Юнкор. Кто посылает в редакции свои первые рисунки, фотографии, стихи? Опять же юнкор! Юнкор - юный корреспондент. Раньше таких ребят называли пионерами - пионерскими корреспондентами. В послереволюционное время мало-помалу образовались редакции интересных детских журналов, туда стали писать пионеры о жизни своих сверстников, отрядов, школ. Первым таким журналом стал «Барaban». «Барaban» без пионеров не был бы «Барabanом». А затем кто-то соединил два слова «детский» и «корреспондент» - получилось «дектор». Но суть одна: будущие журналисты. Ими сейчас называются стать многие юнкоры. Это непросто - надо знать и философию, и политику, и социологию...
Но как же интересно ходить, общаться с людьми, брать интервью, писать спецпросы, ходить на разные концерты, мероприятия, чтобы написать о них статью, общаться в газетах «Буряад үнэн», «Бизнес олзо», «Бурятия», журнале «Олон», делаясь своими мыслями с читателем.
Вот и рассказала я о своей «профессии» ЮНКора.
Работа моя интересная.

Саша ХРОМОВ, 11 лет, юнкор.
АТАП Советского района.

ПОЗДРАВЛЕНИЕ

Поздравляю с Белым месяцем - Сагаалганом всех читателей газеты! Желаю всем всего хорошего, наилучшего. Хочу поздравить с праздником национальный профессиональный лицей №24, передать большой привет п.Батарейка, Шишковке, а особенно бывшим «амазонкам» с Лесной улицы села Сотниково. И, конечно, пламенный привет 149-й группе лицей!
Вика ЖАМСАРАНОВА,
НПЛ №24,
группа 149, «Зодиак».

БАГШАНАРАЙ УУЛЗАЛГА

Захаамин аймагай буряад хэлэ литературын бүлэг багшанар Зэдын аймагай Дээдэ-Үшөөтэй шотагта урлалтайгаар ошободди. Аймаг соогоо мэдэжэ Утаатын дунда хургуулийн буряад хэлэнэй багша, завуч, урагшаа һанаатай, бэрхэ, габыята багша Римма Пагбаевна Дымбрыловагай оролдолгоор ошожо хараха азатай байгаади.
Хургуулин директор Лубсанова Ольга Цыбикдашевна, завуч Батодоржиева Долгор Гомбоевна, бүхы багшанарын хүндэтгэйгөөр угтабад. Манһаа урид айлашад Улаан-Үдэ хотоһоо эрлэн байбад: Ускеева Вера Шоеновна - БГУ-гай үндэрэн хургуулийн кафедрин ахлагша багша, Будайн Бадмажаб Баясхаланович - педагогикын эрдэмэй кандидат.
Тингээдшье Зэдын аймагай буряад хэлэ литературын багшанар, районгоой методист Амагырова Татьяна Павловна хүрэхэ ербэд. Эдэ олон зоной урда хэшээл харуулаха багшанартаа таһилсуулбад.
1988 ондо миний Цакир шотагта жэл хүдэлөөд байхада, эрдэм мэдэсэеэ дэршэлүүлгын дээдэ хургуулида һарын курсда эльгээгээ һэн. Эндэл үни удаан хургуулида хүдэлһэн, дүй дүршэлтэй багшанарай дунда яһаһандаа омогорхоо һэм. Тинхэдэл Захааминайнгаа багшанарай пэгэнтэй, Римма Пагбаевнатай, Зэдын аймагай багшанартай - Чердопова Хапда Шагжиевнатай, Шаранова Галина Идамовнатай, Хорини дунда хургуулийн багша Цыбанова Сэсэг Цыреновнатай таһилсаһан хүм. Мүнөө тэрэ гэнээр уулзаагүй багшынгаа Галина Идамовнагай хэшээл хараха болоһондоо бүтүүхэн досоогоо баярлабад. 9-дэхи класста буряад литератураар Доржо Эрдэшевэй «Ехэ уг» гэнэн романаар хэшээл һонирхолтойгоор, үндэр дээдэ хэмжээндэ үнгэргэжэ, эрлэн багшанарай эрдэмтэдэй һайшаал магтаалда хүрэхэл өһоороо хүртэбэ.
Мүн эндэ 11-хи класста баһал һонирхолтой класстаа гадуур хэшээл - «Мүнхэ сэсэн байгааһиннай һайхан» гэнэн нэрлэлтэйгээр Баданова Долгор Дамдинсуруновна үнгэргөө. Эдэ хоёр хэшээлэй удаа хүүгэдэй хэлэндэ анхаралаа хандуулаа һэмди. Юундэб гэхэдэ, хүүгэд өһөдүйшөө шотаг хэлэн дээрэ хөөрөлдгөө һураһаһан хадаа, литература хэлэн дээрэ хэлэхэдэ, ядалсаһы һаа, яһала һайһаар харюусажа шадаа. Ядалдаа һаа, өһөдүйшөө хэлэн дээрэ хэлэхэ яагаа гэлсэ һэмди.
Тэднэй дунда олон бэрхэ хүүгэд бии гэжэ ойлгохоор. Жэшээнь, 11-дэхи класстай һурагша, эдир элэг Сарюуша Бадмажановагай шүлэгүүд «Одон» гэжэ журналда хэблэгдһыһы хараабди. Ускеева Вера Шоеновна, Будайн Бадмажаб Баясхаланович, манай Захааминай багшанар республика соогоо мэдэжэ, олон номой автор Гомбоев Банр Будавич, Дымбрылова Римма Пагбаевна, Ринчинова Сэсэг Мушкеевна, Запеева Тамара Гомбоевна, Гуляева Любовь Матвеевна, мүн Зэдын багшанар хэшээлүүдыһы зүбшэн хэлэжэ, ехэ һайн сэгнэлтэниүүдыһы үгэжэ, хэшээл үгэһэн хоёр багшанарай урма зоригһыһы үргэжэ урмашуулба.
Хэшээлүүдэй һүүлээр Дээдэ-Үшөөтэй дунда хургуулийн уран бүлэгмэй «Ая ганга» гэнэн ансамбль дуулажа, хатар наадаяа харуулжа, эрлэн айлшады баясуулба. Тэднэй дунда эдир бэлигтэй дуушад ба хатаршад олон. Энэ бүлэгһы хүгжэм хатарай багша Дарима Константиновна Доржиева хүтэлбэрилдэг юм. Хүүгэд оюун бэлигтэй уранаар харуулжа, аймаг соогоо суугай болоһон байна. Ур дүй һайтай хэшээлүүдыһы хараад, уянгата дуунуудыһы шагнажа, уян цугархай хатарыһы хаража баясаад, хургуулийн музей хаража хужарлаад, бүхы хургуулийн багшанарта ба хүүгэдтэ, эрлэн айлшадга, аймагай багшанарта ба дарганарта һайн һайханыһы хүсөөд, ута харгы замдаа мордоо һэмди.
Хоёр аймагай багшанарай сугларжа, таһилсажа, дүй дүршлөөрөө хубаалдажа байхада, ехэл тунһатай даа.

Дарима ЦЫДЕНЖАПОВА,
Захаамин аймагай
Бортын дунда хургуулийн
буряад хэлэ ба литературын багша.

ВСЕ РАДИ ДЕТЕЙ

Есть на улице Ленина, что в Гостиных рядах, старинный купеческий дом. Сказывали раньше, что там водятся духи. Не знаем, как уж темной ночью, но днем там водятся дети. Потому что это здание теперь занимает Дом творчества Советского района, бывший Дом пионеров. Ребята занимают в кружках и студиях различного направления: и шьют, и вяжут, и поют, танцуют, и стихи слагают. Открылась секция восточных единоборств, студия технического творчества и исторического моделирования. Пришли молодые преподаватели С.Д.Синицына, А.М.Сахиров, Е.С.Святкин. У молодых загоря много - дело в руках спорится!
Вот уже на протяжении двадцати пяти лет Домом творчества Советского района руководит Зинаида Борисовна Топская, взрастившая не одно поколение талантливых педагогов. А ученики? Кто-то защитил кандидатскую, кто-то работает в исполнительных органах власти. Так и должно быть. Система дополнительного внешкольного образования дает прямую дорогу в будущее.
Недавно коллектив и учащиеся отметили 25-летний юбилей ДТ в стенах нашего оперного театра. Вся городская власть пришла на праздник, мэр Геннадий Архипович Айдаев и Президент Леонид Васильевич Потапов выделили юбилейные деньги на покупку всего самого нового и современного. Огромное им спасибо!
Сейчас в Доме творчества есть и новейшая аудио- и видеотехника, хорошая мебель.
Настает праздник Белого месяца, кружковцы готовятся - оборудование есть и зал реконструировали. И все ради детей. Ради них и директор, и педагогический коллектив находятся в постоянном творческом поиске.

Саша ХРОМОВ,
детская журналистская студия
«Зодиак» Советского АТАП.

Амаршалга

Хүндэтэ «Буряад үнэн» газетын редакци!
Амар мэндэ хүргэн бэшгэ бэшгэиэ Ломбоева Ринчи́ма болоһоб. Үнэн зүрхэйгөө хүгшэн эжыгээ зориулжа, зохёһон шүлэгһыһы газетэдэ хэблэхыһы гуйһаб. Хүгшэн эжыһы аяар холын Захаамин аймагай Мэлэ шотагта ажалуугар юм. Шүлэгһыһы толлжо баярлуулһыт.

ТӨӨБИДӨӨ

Үндэр һаһагай болоод байхадаа,
Урихан залуугаар һанагдаат.
Уршалаатаһан шараһтай
Уян залгыгаар харагдаа.
Балшар һаһанһаам хойшо
Альган дээрэ үргөөт.
Алдуу эндүүем заһажа,
Арюухан сэдхэлтэй болгоот.
Хүльем дүрөөдэ хүргэжэ,
Гарьем ганзагада хүргөөт.
Буряад арадай заншал
Бултыһы заажа үгөөт.
Наян һаһые дабажа,
Намдуухан гэшхэжэл ябанат.
Нарайһаам намаа үргэжэ,
Нарһандал үндэр болгобот.
Хүндэтэ минни тообни!
Ходоотол мэндэ байгит.
Одон арбаад жэл соо
Удаан жаргажа һуугыт даа!

**ЦАГААТАЙНХИД -
САГААН НАРААР!**

Зэдын аймагта Цагаатай гэжэ тосхон оршодог. Тосхоной нэрэ тухай нимэ домог бии юм.
Чингис хаанай ангуушан хаанай зарлигаар Зэдын талаар халюун шаргал үнгэ намнажа гараһан байгаа. Манай шотагта хүрэхэ ерхэдэнь, үүр сайжа, бүхы юмэн һайхан, сагаан үнгөөр харагдаһан хаш. Иггэжэ шотагтай Цагаатай гэжэ нэрлэһэн түүхэтэй.
Шотагтаһан түрүүн эхин хургуули байһан аад, удаань 8 жэлэй хургуули болоо һэн. Арбаад жэлэй саһа шэнэ томо байһан баригдаад, дунда хургуули нээгдэ. Мүнөө хургуулидаһан 46 багшанар ба техникческ хүдэлбэрилдэг ажаллана, 207 үхибүүд һураһа.
Шотагтаһан гаһса буряад зон ажалуудаг, абари зангаараа эб нэгэн, һайһаа үргөөд, муугаа дараад байдаг. Угаа мэдэхэ, шотагта һайһаанаар һанаха, арадаа хүндэлэхэ мэдэрлэлтэй эдир үетэһиһе хүмүүжүүлхы оролдодог бии. Юундэб гэхэдэ, нимэ хүн ондоо яһанай, ондоо голлой хүниһе ойлгохо хабатай, зан заншалыһы хүндэлэхэ, сэдхэхэ бодолыһы сэгнэхэ сэгнэгтэй ха юм.
Хуралсаһан энэ жэлдэ хургуулийн багшанар хургалһын ба хүмүүжүүлгын ажалаа шэнэ шэглэлээр ябуулжа эхилэ. Хургуулида туршалгын ажал хэгдэнэ. Тэрэнэй ёһоор хургуулийн класууд шотагтайнгаа 6 омог (һан) зоной, 10 уг гарбалай түүхы шэнжэлэхэ түсэбтэй. Тинхэдэ һурагша өөрынөө уг гарбалье 7-8 үе хүртэр мэдэхэ, түрэл түтүмөө, аха захаяа хүндэлэхэ, һайн һайхан һанаатай хүнүүд болон ургаха бшуу.
Түрүүһин шатада шотагтайнгаа аха үсын зонһоо уг гарбал тухай мэдэһүүдыһе, урданай домог, туужа, һонин ушарнууд тухай хөөрөө бэшэжэ абаад, удаадахи шатада суглуулһан материалуудаа шэнжэлдэг, зүбшэн хэлсэдэг бди. Хэрбээ ямар нэгэ уг гарбалда урда үедэ уран дархан, мэдэжэ ламанар гү, али уран бэлигтэн, жэшээнь, дууһан байбал, тэрэ уг гарбалай мүнөө үсын үри хүүгэдыһе түрэл шэглэлээр хүмүүжүүлэхэ, хургаха тухай бодожо үзэхөөр бэш гү?
Туршалгын ажалнай мүнөө эхин шатадаа гэгшэ. Хургуулийнгаа бүхы багшанарта энэ туршалгага һайһаар үнгэргэжэ, үндэр амжалта гуйлахыһы хүсэхэ байлаб. Сагаан һараар, хүндэтэ нүхэд!
Дари АЮШЕЕВА,
шотагай дунда хургуулийн
буряад хэлэнэй багша.

Ринчинов мэргэжлээрээ мүн лэ математик юм. Новокижипинскийн хургуулида Ринчиновтэй бүлэ тус предмет эрхилэн гэхэдэ, жаахашье алдуу болохогүй. Бүлэ соогоо

Баһа амаргүйгөөр «ташуурдадаг» хүдэлгэдэг лэн даа. Хэшээл соо 30-40 жэшээ үрдилдэжэ байжа бодогшо лэмди. Тэрэмнай олон юм ааб даа. Манай классай Дарима Будацыренова, Даниил Дриганов, Коля Гомбожапов,

Журналист, публицист, оршуулагша

М.Н.Нимаевай 75 жэлэй ойдо

СЭДВХЭЛДЭЭ ДУРСАЖА ЯБАДАТБИ

Тэрэ гэхээр үни болоо. Сохом гаа.

Тэрэнги, алтарганын газартал лэн даа...

Тэрээхэн хүншумнай тэмдэг дурасхаал

Тэрээхэн горхоннай мүнөөш харьялхаар...

— гэжэ түрүүшн номдо ороһон шүлэг домоглоходоо, анхан «Буряад үнэндэ» суг ажаллаһан, мэргэжэлтэ журналист Мунко Нимаевич Нимаевые эзэлүүдгүй һанаандаа оруулнаб... Мүнөө аха нүхэр энх мэндэ ябаа һаа, 75 наһанайгаа оёе нүхэд зонийнгоо дүхэрэн соо, халаг, найрлажа һууха лэн. Тээдсагай оршолон гэшээ аргагүй. Хаа-яахан «схын газар» эрэхэдэ, гэртэн орожо, Сержна Бадмаевнтай уулзаад гарадагби. Тэрэ үри хүүгэдэ үргэлэжэ, үнэр баян төөдэй боложо һуунал даа.

Алгашын-Адагай хүбүүнтэй анхан яажа танилсаа хэмби? Дайн дажарай дүүрэн хойто гэлын олоной харгыдаг гуламта-«Үнэн» сониний үлд татажа ороходоо, сэргэй үеын сэргэгэр хубсаһатай, нимгэн сагаан шарайтай нүхэртэй заяагаараа золгодоо гэшэ лэн хаб. Асархан шүлэгүүдыемни тэрэ анхралтайгаар уншаад, «Шүүһе гаража магад, Шираб Нимбуевта харуудайлши» гээд, хүдөөгэй хүбүүе дам дахуулаад оробо... Тэрэл гэхэнхээ хойшо үзэгэй «булуудхануудые» бэдэргэ корректортэй туһалагша гэхэг, али үнөөхил нимгэн сагаан шарайтай, шуран янзын нүхэргээ хожомоо суг хүдэлдэг болобо.

Үбэлэй хүни ута даа, хоюулан үргэнхээ һаншажа, зуулагдажа һуугаад, газетбэ «нүхэ гаратарнь» уншадаг, хинан шалгадаг лэмди. Нүхэрн хорон үхэл, хохидол үзэн хүн хадаа долоронги, шэрүүн хатуужалаһан, сээр хурдан хэлтэй, сариуэн салгар хүн лэн. Залуу хүнэй элдэ хүдэлжэ байгаад, нэгэ үе Буряадай радиокомитетдэ диктор болобо гэшэ. Заримдаа корректор-дикторшумгайхан эрээл орхихогүй, шэнэ ажалдаа һаатадаг лэн бээ. Найса заһагдаһан хуудаһан (газетчигүүд полоса гэдэг) бэлэн болоод, «эээ» хүлэжэ, эбхээтэй заандаа хэбтэжэн байха. Тинһээ тивгэр «Үтэр бушуу шалгаад, полосагаа элбэгэгты» гэнэн сонордуу һануулга буужал байха! «Зай, зай. Мэнгэ гээр...» гээд үзэг барлагшадай сэдхэһыень тэбшэжэ, намдууханаар харюусахаш даа, Талаан болоходоо, үүдэн гэнгэ түрл гээд... танил шарай... ойро зуура андалдаан... Мунко Нимаевич урда мэтэ часыгаа халта хараад, хонгёо хоолойн шадал мэдүүлэн, полосагаа бузар түргэн, лужаганаса уншаха даа. Бинь мур бүхэниһень химгадан шалгажа хүсэд үрдихгүй, тинһэн муртөө «Мунко Нимаевич, халта аалар, аалар...» гэжэ ама алдахаяа түбэгшөөхш.

Сариуэн хурса шөгтэй, гүн хургаалтай, эрид сэхэ хүн юм лэн. ...Утаһан холбоо дохёо, шаралзада гал шалгаһанда, мэгдүүгээр ханхинажал байха.

Шалгагдаһан, уншагдаһан хуудаһан эбхэгдээ, «бушуу гэхэдэнь, тинографи тээшэ түргэн шумгай гэххэлхэнэ. Инмэрхүү үүтэргэн гэхэ али үдэрэй талын үзэгдэлүү болодог лэн бээ, алиһиниһе мүнөө һанахабшээ. Хүнэршье һаа, элбэг һонни зугаатай элдэн һайхан үе байгаал даа.

Коммунист М.Н.Нимаев эрид сэхэ зан ябадалтай, эрхн хүндэмүүшэ, энэрхы һайн эсэг байгаа. Гансашье тэрэ бэшэ Үндэр оюун мэдэрэлтэй хүс байһан тула нэн түрүүн ажалл хүнэй аша габыяа харуулх гэһинэ журналистын нангин уялга мүн гэжэ манда, залуу хүдэлмэрлэгшэдтөө заажэ захидаг байгаа. Нангин найдальеһе сохом харюулаһан үнэн үйлэ ушарые хурса гуурһанайнгаа үзүүртэ хатуу торгохо, найруулан харуулх гэжэ хүсэдэг, эрмэлзэдэг байһаннай гайхалгүй лэн бээ.

М.Н.Нимаев «Буряад үнэн» сониндо үни удаан хүдэлжэ үедөө олохон журналистнуудай харгыен олгоһон байха. Тэрэ түбэн юумэндэ яаран тэбдэнгүе бодомжотой зүб сэгилтэ үгэдэг, тингээд эгэе шухалаһ гэхэдэ, газетын ноур тала, нугалбарниһе бүри гоё, тодо уншахада ульгам болгожорхидог-ёһотойдүлээ публицист байһыень шаналан үгылдэгби. Иймэ хүнүүд үсөөн юм.

«Оронгын татуур», олон үгэдэ олзогүй, түрүүшн ном гэшэ шалгахан шалгалта шатануудые дабажа, хожомоо үргэн олон уншагдай гарт ородог гэшэ бээ. Тэрэл үеэр Мунко Нимаевич Буряадай номой хэблэлэй даргаар хүдэлжэ байхалаа, наһанаймин оролдолго хүсэл зүбөөр ойлгожо, бодолтой сээһе ажаглалтануудые өөрөө хэһэн, онсолбол, бэлигтэй бэрхэ хүнүүдые хабаадуулжа ягахан гадаргай номыемни яһала урагшалуулаа лэн даа. Юубгэхэлэ, хуули засаг шалга заабари эрилтэнүүдэй жэншэдгүй сахигдадаг - нимэ саг байгаа ха юм.

Мүнөө һанахадам, Мунко Нимаевич «летучка» мэтын үгэ андалдаан дээрэ юомые улам бусайдуулжа, булангиртуулжа огто байдаггүй, галтайхан хурса нүдээ эрбэлзүүдэн хошон үгэнүүдые холбои шэдээд орхидог түрэлхини абартай юм лэн. Хайра туһыень халгашье мартаггүй, соохорхон заяанайнгаа согтойдө үгэ бүхэниһень үрэн мэтэ һанажа, дулаахан шэгыень дурсажа ябадагби.

Хатуу тэмсэлэй харгы замуудаар холын Эльбэ мурн хүрэн, хонгорхон заяата аха цүхэрэймин үеһи хүнүүд - Бато Дашнев, Иван Очиров, Иннокентий Бальдинов, Балма Цыремнилов - журналистын хүшэр зам анхан булга шэлэжэ дожо абахадаа, үндэр үүргэ мэдэржэ, нягта журамтай яола даа. Жэнгэ абамаар хүнүүд йнэ.

Юрэдөө, олон үгэдэ олзогүй, наһанаймин харгые олгоһон «Үнэн» сониндо, үндэр солто аха нүхэдөө домоглоһон дурсажа ябахадаа һайхан жаргал нарата юртэмсэдэ бин юм аал.

Ч.Ц.САНЖИЕВ журналист

ТҮРЭЛХИЙН БАГШАЛ ДАА

зүбшэжэ, шэбшэжэ, арсалдажа байгаад, математика гэжэ эрдэмые шудалжа, ургажэ байгаа залуу үетэндэ дамжуулжа байһан энэ хоёр мэргэжэлтын хоёр үри бөөш энэл хургуулине дүүргэе юм. Соёмла басагаһиниһ 1989 ондо мүнгэн медальтайгаар дүүргээд, технологическа университетдэй экономфак түгэсхөө. Гена хүбүүниһ мүн лэ инмэ медальтайгаар хургуулиа дүүргээд, Буряадай Гүрэнэй университетдэй хоёрдохи курсда хуража байһа.

Эндэ дурдагдажа байһан хургуулин директор Г.И.Кузнецоватай уулзажа, Гэрэлма Гутапбаловна тухай һонирхободби.

— Оо, Гэрэлма Гутапбаловна тухай гансал һайн юумэ хэлэхэ байнаб. Инмэ багшатай, тэрэ муртөө математик, байха гэшэмнай жаргал гэхэ хэрэгтэй. Хэшээлдэн орожо шангыт, харыг, 45 минутын үнэрһыньше ойлгохогүйла. Жэгтэй һонин урогуудые хэдэг даа! Гайхахат, бахархат, - гэжэ хөөрэхэ зуураа, багшаяа хүн талаһааныһе магтаба, Ринчиновтэй жэшээтэ һайн бүлэ байһаныһе тэмдэглэжэ, Гэрэлмаада хурагшадайнь дуратай гайхаба, - өөрын үхибүүдэй хүбээгэн хурсануудые онсолон хэлэбэ.

Гэрэлмаагай гэртэн ороходоо, хурагшадайнь бэшэгүүдээр һонирхобоб. Дүүрэн даа. Хаанаһаа бэшэгүүд эрэнгүйб даа? Геологууд түбээр дүүрэн ябаха. Үхибүүд дуратай багшадаа хаанаһаанше бэшэжэ болохо. «Энэ Вадим Файберг Германиһаа бэшэ. Ривлин Александр Новосибирскын университетдэ бэшэн» гэжэ мэтэһэн олон тоото бэшэгүүдые багша харуула, бэшэг бүхэниһе анхралтайгаар уншаа һаамни дуратай хэбэртэй. Зүб лэ даа. Багша хүн шабияал найрхашые оролдодог шэнжэтэй байдаг лэ даа. Гэрэлмаае ойлгохоор. Хүдөөгэй багшын гол баяр омогорхолынь шабинарынь лэ гэшэ ха.

Гэрэлма, хүршэмни, (гэртэхинтэйнь гушаад жэдэ Эдэрмэгтэ хаяа хаджаа һууһан зомди), юундэ математика шэлээ һэмни, бүхэ предметтэй һайн хурадаг бэшэ наалши? - гэд һонирхободом, тэрэмни намданше хабаатай хүн тухай дурдаба.

— Математикийн багша Мария Павловна Мясниковае һанаагта?

— һанангүй яахабиб. 6-7-дохи классуудта Вознесенскэдэ хурадаг байхадаа, заалгаһан хүн гүби.

— Математикийн багша Мария Павловна бидэниһе математикада дурлууһан багша гэшэл даа.

Володя Хонихоев болон бусаднай математикада ехэл шуһанхай хурадаг лэмди, - гэжэ Гэрэлма багшынгаа ашые тэмдэглэн хөөрэбэ.

— Гэрэлма, классые хүтэлбэрилдэг бээш даа... - Заатагүй ааб даа. 5-дахн классһаа 11-дэхи класс хүрэтэр хүтэлбэрилжэ, битнай дүрбэн выпуск хээд байнаб. Пенсидэ гаратараа үшөөшье хэгдэн юм бээ, - гэдэ, энэбхилэнэ.

— Үхибүүдэйши дээдэ хургуулида орохонь ямар гэшэб?

— Яһала һайн. Томск, Новосибирск, Москва, Ленинград, Эрхүү, Улаан-Үдэ хотонуудай университетүүдые олон хурагшадай дүүргэжэ гараһан, мүнөө үедэ хуражашье байна. Ольга Иванова гэжэ шабимни Новосибирскын университетдэ багшала. Ирина Анатольевна Мальцева - шабимни намтага сугтаа түрэл хургуулида багшала гэхэ мэтэ.

— Медальстнууд байдаггүй?

— Байгаа ааб даа. Түрүүшмнай медалист 1977 ондо дүүргээ лэн. Алтан. һүүлээрш хуаагүй байгаабди. Тингээжэ байгараа 20 жэл үнэрлэн хойно, 1997 ондо, аяар 10 медальстые гаргажархэбди. Тэдэймнай 2-ын алтан, 8-ниһи мүнгэн лэн. Айхабтар шадалтай класс байгаа. Тэдэймнай 4-ниһи Улаан-Үдэ соогоо хурана. Бэшэһиниһ оронойнгоо баруун зүг тээшэ ошоһон аад, хуу дээдэ хургуулида оронхой. Нэгэнһэнь лэ хүсэд дуулаагүй байна. Алтан медальтай Дарима Дашиева Таяа Холбооса хоёр мүнгэн медальтай Вася Грыдин, Гена Ринчинов гэгшэднай БГУ-да хурана. Иимэрхүү һонинтой байһалди даа, - гэжэ багша тодорхойло.

Жааханһаа хойшо олон үгэгүй, дуугайханаар аад, энэбхилэнэ дуугардаг Гэрэлмаманай ехэ шанга багша болонхой юм гэжэ дууладагби. Тиймэл хадаа класс соогоо журам һайнаар барина, олон юумэ мэдэдэг, хурагшадаа тэрэнэ ойлгуулахадаа бэрхэ хадаа хүндэ ямбагай ябана ха юм. Иймэл хадань тусхай комисси Гэрэлма Гутапбаловна Ринчиновае нэгэн дуугаар дээдэ категориин багша болгоһон байгаа ёһотой.

Хургуулин метод-нэгдэлэй хүтэлбэрилэгшэ Г.Г.Ринчиновгай Забайкалин багшанарай университетдэй студенттэрэйше практика жэл бүхэндэ гарахадань, туһалдаг тухай директор Г.И.Кузнецова тэмдэглэе лэн.

Бүхэ бэшэһинһээ тобшолол хэхэдэ, хүдөөгэй юрын хургуулин багша-математик Г.Г.Ринчинова ганса Дээдэ-Хэжэнгэдэ бэшэ, харин бүхэ айла аймаг дотороо, мүн хурагшадайнгаа ашаар холо ойрынше хото гороудта болон Буряад Республика соогоошье дурдуулааг, магтуулааг гэшэ ааб даа. Багшалажа байһан хургуулины директор пүхээр Г.И.Кузнецовгай хэлээшээр тэрэ математикийн багша болохо гэжэ түрэн табисууртай байшоо хаш даа. Директорэй энэ тобшололые яахын аргагүй дэмжээд, энэ хөөрөөгөө түгэсхэе даа.

В.ТОКТОХОЕВА, журналист. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Г.Г.Ринчинова.

Дээдэ-Хэжэнгын һомоной Вознесенскэ һуурин шадар үнэтэ металл олодожо, тэндэ геологууд, үрэмдэгшэд, инженерүүд, элдэб мэргэжэлтэй хүдэлмэриһэд дүүрэн болоһон юм. Уданшьегүй Новокижипинск гэжэ нэртэй поселок бодоодхёо бэлэй. Тийн эндэ нархяагай ургаһандаа түргэнөөр гэр байранууд бодоһон байна. Хүн зон олон болоо хадаа түбхын түрүүндэ хургуули хэрэгтэй болоо һааб даа. Новокижипинскийн дунда хургуули 1969 ондо үүдэнүүдэ сэлһин түүхэтэй юм. Харин тус хургуулида мүнөө 500 гаран үхибүүд хурана, 42 багша хүдэлнэ. Гэдэнэрэй нэгэн Гэрэлма Гутапбаловна Ринчинова тухай олондо хөөрэхэ һанаан байна.

Гэрэлма хураһалайнгаа 27-дохи жэлые энэл хургуулидаа хүдэлжэ байна. Тингээхэ зуураа эндэ хуража гараһан бүхы шахуу үхибүүдтэ математика заажа гараа, мүнөөшье заана. Эды олон жэдэ нэгэл газартаа хүдэлөөд, ямар амжалтатай ябана гэшэб, ямар габыятай болоо юм гэбэл, нэгдэхээр, ахалагша багша болонхой, хоёрдохээр, Хэжэнгын тэрэ район соохи математикуудай дунда тон гансахан методист-багша гэнэн нэрэ солодо хүртэнхэй.

...Буряадай багшанарай институт дүүргэн 22-тойһон багша Хэжэнгын райондо зууриалагдажа эрээд, Новокижипинскийн дунда хургуулида ажалайнгаа намгар эхилэн байна.

Гэрэлма Гутапбаловна, та өөрөө Эдэрмэгтэй аад, тэндэхи хургуулидаа бэшэ, харин юундэ ондоо тээшэ ошобот, математик хэрэггүй байгаа гэшэ гү? - гэжэ гайхаһандаа асуубаб.

— Гайхахатныһе буруу бэшэл даа. Өөрынөө түрэл хургуулида багшалаа һаа гэжэ ехэһе һанаһан хүм. Бүтөөгүйл даа. Ондоо тээшэ эбажашье ядаагүйб. Тээд эхэ, эсэгэмни хажуудамни, долоон модоной зайда байхадань, намда ехэ шухала байгаа лэн. Түрэн нотатайнгаа үхибүүдые математикийн һонирхолтой шосуануудтай ямар дуратайгаар танилсуула байһабиб, - гэд халаглангаар Гэрэлма харюусаа лэн.

Иймэ харюуень дуулахадаа, бинь халаглааб. Үнэхөөрөөшье, Эдэрмэг нотатай хургуулида, Б.Базароний нэрэмжэтэ Дээдэ-Хэжэнгын дунда хургуулида би өөрөөһе хүдэлжэ лэм. Нютагайнгаа багшанарые тухайлаа аабзаб даа. Тийнһээ Г.Г.Ринчинова шэнги багшанарай хүдэлдэг хургуулие олзотойдо тоолохоор гэд һанагдана.

Харин хори гаран жэдэ Новокижипинскийн дунда хургуулида хүдэлжэ ябаһан Гэрэлма Гутапбаловнае мүнөө аргамжаарыһе татаа һаа, ондоо тээшэ абаашажа шадахагүйбди. Шэнэ хургуулида эрэгжэ, шэнэ хүнэй хүдэлжэ гэшэ бүхэл түүхэ юм бээ. Кабинедэ түхээрхэ, оньһожоруула, шэнэ онол аргануудые нэбтэрүүлэхэ, тингээжэ тэрэнэ үхибүүдэй эгээл дуратай кабинет болгохо гэшэмнай олон жэлэй ашаг оролдодог гэд ойлгомоор. Эдэ бүгэдэ багша Г.Г.Ринчинова туйлажа шадаһан байда гэшэ. Тийнхэдэ, Гэрэлма Гутапбаловнагай наһанайн нүхэр Бадма Базарович

Гарал... феврал... Хара... модондо... буудалтай... сан (дуу)... бусаа э... эдэһини... адиха, т... абаха, н... уншуулха... тахиха, а... үхэдэ... үхэдэ... эхэ, аа... караал са... нэтын ү... номлол... пангариг... шуһа ха... үйлэнүү... наһа... асуудал... шиндэхэ... Энэ ү... үшэн х... Гара... (февра... Самбава... Харан... мэнгил, Бурхан... лусууда... тахиха, уншаха, дүтээхэ... бүтээхэ... дагдах... алага... үйлэдхэ... луйсөө... бүтээх... дайсани... даржа, кэтын... замда г... оршуул... бууса...

XVII ЖАРНАЙ САГААН ТҮМЭР ЛУУ ЖЭЛ

ХАБАРАЙ ЭХИН ШАРА БАР НАРА

Буряад-литэ	9	10	12	13	14	15	16
Европын литэ	14	15	16	17	18	19	20
Гараг Нэрэ Үдэр	Дабаа Лара панед.	Мягмар Марс вторник	Лабда Меркури среда	Лүрдэ Юпитер четверг	Баасан Солдон пятница	Бимба Сатурн суббота	Нима Наран воскр.
Үнгэ Үдэр	хара бар	харагшан туулай	хүхэ луу	хүхэгшэн могой	улаан мориш	улаагшан хонин	шара бишэн
Мэнгэ	2 хара	1 сагаан	9 улаан	8 сагаан	7 улаан	6 сагаан	5 шара
Луудал	могон	хиш	гал	шорой	түмэр	огторгой	уһан

Гарагай 2-то шэнын 9 (Февралин 14).

Хара бар, 2 хара мэнгын, модондо нуудалтай үдэр. Лусууд буудалтай үдэр байна. Шэнээр дасан (дуган), мүргэл шүтээнэй бусаа зүйлнүүдые бүтээхэ, эдэлиие арамшайлаха, бурхан тахиха, тарни бүтээхэ, даллага абаха, наһа утадхалгын ном уншуулаха, эм найруулаха, лусууд тахиха, абаһанаа бусааха, шэмэг үүдэхэл зүүхэ, бисалгал хэхэ, нүхэдөө суглуулаха, баярай найр үзэхэ, ада шүдхэр зайлуулаха, хараал сараха, абаһанаа бусааха мэтгын үйлэнүүдтэ байн. Харин номнол шагнаха, замда гараха, тангариг үргэхэ, модо отолхо, шуһа ханаха, төөнэхэ, үйлаха, сасалха, хүни ябаха мэтгын үйлэнүүдтэ муу. Бэри тухай наһа барагша тухай шуудалнуудые ламын абаралаар шийдэхэ хэрэгтэй.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абал, үбшэн хүрэхэ.

Гарагай 3-да шэнын 10 (Февралин 15). Бадма-Самбаавын үдэр.

Харагшан туулай, 1 сагаан мэнгын, хиидэ нуудалтай үдэр. Бурханда мүргэхэ, тахиха, лусуудта үргэл үргэхэ, тэнгэри тахиха, тангрын тарнинуудые уншаха, дасан (дуган), мүргэл шүтээнэй бусад зүйлнүүдые бүтээхэ, ном номнохо, наһа утадхалгын хэрэг эрхилэхэ, даллага абаха, үлзы буянай хэрэг үйлдэхэ, номой үйлэ эхилэхэ, үйсөөхэ, ямар нэгэн хэрэг бүтээхэ, зарга шийдэхэ, дайсание болон ада шүдхэр дараха, худалдаа наймаа эрхилэхэ мэтгын үйлэнүүдтэ байн. Зүгөөр замда гараха, аянда мордохо, ном оршуулаха, нүүхэ, шэнэ газарта бусаа түхээрхэ, шулуу шорой

хүдэлгэхэ, бэри буулгаха, хурим түрэ хэхэ, наһа барагшые хүдөөлхэ, тангариг үргэхэ, суглаанда сугларха, тээрмэ бариха, үхибүү хүдэ оруулаха, бага хүүгэдые гэрхээ холо эльгээхэ, хутага бүлюудэхэ, хюмһа абаха мэтгын үйлэнүүдые тэбшэхээр.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абал, бэын юрэнхы тамир найжарха.

Гарагай 4-дэ шэнын 12 (Февралин 16). Энэ нарада 11-нэй үдэр үгы, забхарлаба.

Хүхэ луу, 9 улаан мэнгын, галда нуудалтай үдэр. Бар нарада луу үдэр тудахадаа, модон хохи, алибаа үйлэдэ муу гэдэг. Хануулбал, бэри буулгаа хаа, үрэгүй байха; наһа тэдхэбэл, огто утадхагдахагүй; тарья тарнибал, оройдоо ургахагүй; мал адууһа хүнһөө абаа хаа, хэрэг боложо үгэхэгүй; нэрэ солодо хүртэбэл, урагшагүй байха; гэр балгаһа бодхообол, 100 үдэр соо түймэргэ шатаха гэхэ мэтэ муу ёртой байха.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абал, үбшэн хэжэг хүрэхэ.

Гарагай 5-да шэнын 13 (Февралин 17).

Хүхэгшэн могой, 8 сагаан

мэнгын, шоройдо нуудалтай үдэр. Бар нарада могой үдэр тохёолдоходоо, тэрсүүд гэхэ гү, али тон харша муу үдэр гэгдэдэг. Халга хануулбал, шэнэ гэр барья хаа, эзэдыш халажа хахасаха аюултай; бэри буулгаа хаа, нүхэрһөө халаха гэмтэй байха; дасан (дуган) барья хаа, лама хубарагууд тогтохогүй; замда гараа хаа, хулгайшан дээрмэшэн ушарха; үрхэ тарья хаа, хүрхэйдөө хатажа хосорхо; нэрэ алдар олоһон хүн доройгохо; мал адууһа суглуулаа хаа, тэдэ тогтохогүй; хэшэг даллага абаа хаа, хэшэгэй бурхан ерэхэгүй; хүнһэ хүдэ дуудаа хаа, тэрэн ерэхэгүй. Тиймэһээ эдэ бүгдэ, бусадшые байн үйлэнүүдые үйлэджэ болохогүй байна.

Энэ үдэр хүнэй үһэшье абалтагүй, ерэхэ ёһотой зол ерэхэгүй.

Гарагай 6-да шэнын 14 (Февралин 18).

Улаан морин, 7 улаан мэнгын, түмэртэ нуудалтай үдэр. Лусууд буудалтай үдэр. Бурханда мүргэхэ, залбарха, Наранда, нарада, бусад юртэмсэнүүдтэ шүтэхэ, сахюуса, тэнгэри

тахиха, бурханай шэрээдэ Мандал табиha, бисалгал хэхэ, бурханай ном уншаха, эм найруулаха, үзэгтэ нураха, замда гараха, амгалан байдалтай түлөө үргэл үргэхэ, наһа утадхалгын ном уншуулаха, бэри буулгаха, (морин үдэрэй заһаа хүүлээд). Эд зөөри, үхэр худалдажа абаха, модо сабшаха, тангаригаа болоулаха, хюмһа абаха мэтгын үйлэнүүдтэ байн. Гэбэшые амитание, (мал ан гүрөөһэ) хюдажа, улай гаргаха, тоһо өөхэ хайлуулаха, мяха шараха, мал эмнихэ, шуһа ханаха, төөнэхэ, үхибүү хүдэ оруулаха, бага хүүгэдые гэрхээ холо эльгээхэ, наһа барагшын хэрэг үйлэджэ, хүбүүдые сэргэтэ үдэшэхэ, шэрдэг бүрихэ, хэрэлдэхэ, үһөөрхэлдэхэ, мори худалдаха, худалдажа абаха, харин шогаруу нүүхэ, гэрхээ хэрэглэл гаргаха, хэрэ ажал хэхэ мэтгын үйлэнүүд сээртэй.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абал, эд зөөри арьбан болохо, мал үдэхэ.

Гарагай 7-до шэнын 15 (Февралин 19). Дүйсэн үдэр. Аюуша бурханай (наһа утадхалгын) үдэр.

Улаагшан хонин, 6 сагаан мэнгын, огторгойдо нуудалтай үдэр. Бурханда мүргэхэ, сахюуса, лусууд тахиха, бүлынгөө амгалан байдалтай түлөө даллага абаха, наһа утадхалгын ном уншуулаха, зарга шийдэхэ, нүгэлөө наманшалха, гүрэм уншуулаха, эльбэ сараха, ехэ хүниие бараалдаха, гэр заһабарилха, хэльбэхэ, бариха, гэрээ хорёолхо, дайсанай муу үйлэе болоулаха, хараал дараха, гал мандал хэхэ мэтгын үйлэнүүдтэ байн. Зүгөөр нүүхэ, наһа барагшые хүдөө табиha, бэри буулгаха, эм найруулаха, замда гараха, аянда мордохо, тушаал эзэлхэ, шуһа ханаха, төөнэхэ, дарсаг үлгэхэ, үбшэ аргалжа эхилхэ, нэмы гэр бүрихэ, дасанай (дуганай), субаргын нуури табиha, нүүхэ, юумэ бузарлаха, хүниие үзэн ядаха мэтгын үйлэнүүд хорюултай.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абал, амгалан тэнюун байдалда байн.

Гарагай 1-дэ хуушанай 16 (Февралин 20).

Шара бишэн, 5 шара мэнгын, уһанда нуудалтай үдэр. Бурханда мүргэхэ, сахюуса, тэнгэри, лусууд тахиха, абаһанаа бусааха, ном оршуулаха, номнол хэхэ, үзэгтэ нураха, бурханай ном шуудалха, эм найруулаха, буянаа арьбадхаха, тараг бэрхихэ, айраг халааха, түрэлхидэй хоорондохихи холбоо бэхижүүлэхэ, хани нүхэдэй аша туһада түшэхэ, аршаанаар бэээ ариудхаха, уранай ажал эрхилэхэ, юумэ худалдаха, худалдажа абаха, андалдаа хэхэ мэтгын үйлэнүүдтэ байн. Гэхэ зуура гэрэй нуури табиha, малгай, хубсаһа эсэхэ, шуһа ханаха, төөнэхэ, засаг буялалдажа хэрэлдэхэ, тэмсэхэ, заргалдаха, шэнэ газарта бусаа түхээрхэ, бэри буулгаха, хурим түрэ хэхэ, наһа барагшые хүдөөлхэ, ехэ уһа гатаха, доштон газар номгодохо, заһаншалха, тангариг үргэхэ, хубаг малтаха, дайсание номгодохо, шулуу шорой хүдэлгэхэ мэтгын үйлэнүүд сээртэй.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абал, үбшэн хүрэхэ.

Мэнгэ - это родовая мета, знак, который имеется у каждого человека, он в определенной мере влияет на здоровье, дух, тело, ум и характер человека. Астрологическое мэнгэ - это не родимое пятно на теле человека, на лице и т.д., а есть понятие отвлеченное, которое получило название от исчисления периодического повторения времени через девять дней, девять месяцев, девять лет. Число мэнгэ будет девять, и каждое в отдельности называется по цвету: одно белое, два черных, три синих, четыре зеленых, пять желтых, шесть белых, семь красных, восемь белых, девять красных.

1 БЕЛОЕ

В предыдущей жизни этот человек был сыном какого-либо божества, поэтому в этой жизни он чист не только духовно, но и в одежде, еде. Болезни обходят стороной, характер мягкий, но слово твердое. Душа светлая. По своей природе легкораним, уязвим. От того, что он был сыном божества в предыдущем рождении, его оберегают высшие силы. В подтверждение этого рождения на груди бывают родинки. Чем больше такой человек отдаст людям, тем больше получает в жизни доброго и хорошего.

2 ЧЕРНЫХ

В предыдущей жизни имел такую родословную, которая позволяет ему сейчас иметь все необходимые блага и большую внутреннюю силу. Ее настолько много, что человек может даже сам себе вредить. Часто у этого человека бывает мягкая речь, но внутренне он может быть очень жестким.

3 СИНИХ

В прежней жизни эти люди были честолюбивы или кем-то очень крупными, поэтому в этой жизни они спокойны, неторопливы, но в гневе страшны. Душа широкая, может быть много талантов, но только в том случае, если человек неболтлив. Эти люди верят больше немногословным. Этим людям нельзя

«ДЕВЯТЬ МЭНГЭ» ДЕВЯТЬ «РОДИНОК» СУДЬБЫ

Узнайте свое мэнгэ.

9 красных	1901	1910	1919	1928	1937	1946	1955	1964	1973	1982	1991	2000
8 белых	1902	1911	1920	1929	1938	1947	1956	1965	1974	1983	1992	2001
7 красных	1903	1912	1921	1930	1939	1948	1957	1966	1975	1984	1993	2002
6 белых	1904	1913	1922	1931	1940	1949	1958	1967	1976	1985	1994	2003
5 желтых	1905	1914	1923	1932	1941	1950	1959	1968	1977	1986	1995	2004
4 зеленых	1906	1915	1924	1933	1942	1951	1960	1969	1978	1987	1996	2005
3 синих	1907	1916	1925	1934	1943	1952	1961	1970	1979	1988	1997	2006
2 черных	1908	1917	1926	1935	1944	1953	1962	1971	1980	1989	1998	2007
1 белое	1909	1918	1927	1936	1945	1954	1963	1972	1981	1990	1999	2008

расгавать имущество, дарить его, так как они обеднеют и оно не восполнится. У таких людей в молодости счастья не очень много. При добродетельной жизни будет хорошее перерождение. Есть родинка на левой руке или ноге.

4 ЗЕЛЕННЫХ

Весьма дальновиден и проныцатель, однако будет жить с человеком с «черной» душой. Слово имеет жесткое, таланта и души много. Поскольку в прежней жизни был водяным, то в этой вокруг его дома, семьи всегда «толкнутся» водяные люди - хозяева воды», поэтому надо делать обряды, посвященные духу воды, забавляя его. Если этот человек проклянет, проклятие сильное, да и сам он может пострадать от собственных речей. Должен обязательно помнить место своего рождения. Родинка на правом плече.

5 ЖЕЛТЫХ

В прежней жизни был из многодетной семьи. В этой жизни талантлив, хорошая душа, может иметь высокую родословную. У этого человека могут быть вещие сны. Может быть двуличным. Если будут неплохими родственники и он сам не будет грешить, то переродится служителем Богу. А если будет грешным, то может

переродиться у хозяйши воды. В области сердца или на колене может быть родинка.

6 БЕЛЫХ

В предыдущей жизни был рожден на святом месте, поэтому в этой может будоражить души людей. Имеет мягкое слово, но это слово может быть и горьким, язвительным. Умеет внушить людям свое представление о жизни. Чуткая душа, но каждому не доверяет. Если немногословен - душа широкая. Может быть для человека одновременно очень добрым, а может быть ему же притеснит вред. Любит перемену мест. Не преклоняется перед большими чинами. Может почитать людей и ниже себя. Даже имея недостаточное образование, постигает многое своим умом. Если немногословен, то у этого человека характер скользкий. В жизни то беден, то богат. Может умереть от внешней силы и порчи. При добродетельной жизни ждет высокое перерождение, при грешной - страшное потустороннее животное. На теле должна быть красная отметина.

7 КРАСНЫХ

В прежней жизни этот человек был красной птицей. Любит все красное. Быстрый. Характер вспыльчивый,

любит скандалить. В жизни то беден, то богат. Может люто ненавидеть. Особенности его характера объясняются тем, что его одолевают души умерших. Сам одолевается в человека с доброй, светлой душой. Счастья этому человеку он не даст. Если не имеет своего таланта, может использовать чужой. Раньше отведенного срока не умрет. Родинка может быть под мышкой.

8 БЕЛЫХ

В прежней жизни был в окружении божественных людей, поэтому в этой жизни очень добрый, чист телом и душой. Дорога и дела у него светлые. Болезни сильно не одолевают. Если будет поклоняться богу трех времен года, то будут исполняться его желания, поэтому дела удачливы, сделает свое имя добродетельным. Его любят люди верные, полезные. В старости счастлив. Если имеет одного ребенка, это мало, а если совсем без детей - это плохо. Долго будет опекает родителей. При добродетельной жизни переродится в божество, а при грешной - в черта. На правом бедре и колене - родинки.

9 КРАСНЫХ

В прежней жизни был «четырёхглазой» черной собакой у жадного и богатого хозяина, поэтому в этой жизни не любит жестких людей. Может быть завистливым, умеет накапливать добро и пользоваться им. Немногословен. Мало родственников, помогающих ему. Если будет отдавать свое добро, то обнищает. Чем становится старше, тем лучше делается характер. При добродетельной жизни родится в кругу не очень богатой родовой, при грешной - у бедного человека собачкой.

(Использованные источники: «Краткая трактовка следствий по астрологии». Сочинение Лобсан-Данцзин-Чжалсана, 1689г. «Прекрасное хрустальное зеркало...». Сочинение Лобсан-Балдоржа, 1908г.)

любит скандалить. В жизни то беден, то богат. Может люто ненавидеть. Особенности его характера объясняются тем, что его одолевают души умерших. Сам одолевается в человека с доброй, светлой душой. Счастья этому человеку он не даст. Если не имеет своего таланта, может использовать чужой. Раньше отведенного срока не умрет. Родинка может быть под мышкой.

8 БЕЛЫХ

В прежней жизни был в окружении божественных людей, поэтому в этой жизни очень добрый, чист телом и душой. Дорога и дела у него светлые. Болезни сильно не одолевают. Если будет поклоняться богу трех времен года, то будут исполняться его желания, поэтому дела удачливы, сделает свое имя добродетельным. Его любят люди верные, полезные. В старости счастлив. Если имеет одного ребенка, это мало, а если совсем без детей - это плохо. Долго будет опекает родителями. При добродетельной жизни переродится в божество, а при грешной - в черта. На правом бедре и колене - родинки.

9 КРАСНЫХ

В прежней жизни был «четырёхглазой» черной собакой у жадного и богатого хозяина, поэтому в этой жизни не любит жестких людей. Может быть завистливым, умеет накапливать добро и пользоваться им. Немногословен. Мало родственников, помогающих ему. Если будет отдавать свое добро, то обнищает. Чем становится старше, тем лучше делается характер. При добродетельной жизни родится в кругу не очень богатой родовой, при грешной - у бедного человека собачкой.

(Использованные источники: «Краткая трактовка следствий по астрологии». Сочинение Лобсан-Данцзин-Чжалсана, 1689г. «Прекрасное хрустальное зеркало...». Сочинение Лобсан-Балдоржа, 1908г.)

Сагаан харын амаршалганууг

Буряад Республикын соёлой габьяата хүдэлмэрилэгш Д.Р.ЖАМСАРАНОВАДА

Хүндэтэ Долгор Ринчиновна!

Хүхэрэн залаатахан Хаан уулын орой Хүүгэн хайхитай хануудан Танише уяруулна гү? Холын замда аза заяа үрээжэ үгдэшэн Хонгор найхан эжын захна дуулдганах зангаа гү?

Соёл болбосоролой дээдэ нургуули түгэсхөөд, Сохом үнэн мэргэжэлээ бэдэрэн зорёо бэлэйт, «Эдэйн үнэндэ» оршуулагшаар намтарая захалаад, Сэтгүүлшын ажалай амтыг танихан залтой бэлэйт.

Аймагай сонинго оршуулагша, редакторай орлогшо, Арадай сонин «Буряад үнэндэ» оршуулагша, Албан ёһоор харюусалгата секретариин орлогшо — Ажалай шатанууг — нарин оролдосыйн гэршэ лэ.

Гэр бүлдөө наһанай үнэн хани Танаа, Налгай зантай энхэргэн эжы Танаа, Нам заабаритай хүгшэн эжы Танаа, Наһатай эжынээ түшэг болоһон Танаа

Үнгэтэ дэлхэйдэ түрэн үгдээртинэй амаршалай, Үндэр нэрэ абанан ушараартнай баясан, Ажабайдалтай али бүгдэйн найханые хүсэе, Азатай жаргалтай ажаһуухыетнай үрээе.

«Буряад үнэн» сониной ажалша коллектив.

Хайрата эсы Елена Лопсоновна ГЕРГЕНОВАЕ

65 наһанайн ойн баяраар үнэн зүрхэнһөө амаршалаад, хурьһэтэ алтан дэлхэй дээрэ ажимдаргар хүн түрэлтэнэй эдлэжэ боломоор хамаг найн найханые хүсөөд, ута наһа наһалжа, элүүр энхэ бээтэй, үшөө олон жэл соо үри хүүгэдээ, аша гушанараа харалсан, баяр жаргалай далай соо налайн ябахатнай болтогой!

Ухибүүдынь, аша гушанарынь.

«Буряад үнэн» сониной редакцида аяар холын Америкэхээ Джулия Энн Стюарт Сагаан харын найндэрөөр амаршалга эльгээбэ: - Луу жэлдэ Тандаа ажал хэрэгтэ амжалтатай байхыетнай, азатай хэшэгтэй, амар жаргалтай ажаһуухыетнай хүсэнэб.

Хаан Хурмаста хүхэ номин тэнгэри манай!

Зунаа наашань, Зудгаа саашань! Үгдэрөө наашань, Үбэлөө саашань!

Нойтоёо нөөсөлжэ, Ногоого элбэгээр!

Хаан Хурмаста хүхэ номин тэнгэри манай!

Луу жэлдэ баяртай байя!

Луу жэлдэ үлзэтэй байя!

САРАНГЭРЭЛ.

Жабхаланта ехэ жаран наһанайн ойгоор, Россин соёлой габьяата хүдэлмэрилэгш болоһон хүндэтэ нэрэ зэргээрнь, гарахаяа байһан Сагаан нараар томагайнгаа эрхим хүбүүдэй нэгэн Булад Намдакович ЖАНЧИПОВЫЕ үлгэн дэлхэйн алтан булан-Ульдэргэһөөнь, Дари хээтэйн эсэгүүдээр даллан байдаг томагаһань хани халуунаар амаршалха зуураа бага ехэгүй нигээжэ үрээтэбди:

«Мүнгэн шэнги мүнхэ байгыт, мүнгэн шэнги яларан ябыт, уран шүдэгтэй уһа булагтай дэлбэрэг, ушиагаһаднай магтаал үрээл олошорог, алдар суутнай алтан дэлхэйдэ бү замхаг! Гэр бүлдэтинэй үлзэ хутаг үрчөөгдэж, үри хүүгэдэтинэй үнэр баянбаг!»

Тиигээд баяр баясхалангыетнай хубаалдахаяа тоонто томагаһанай томоотойхон бүлэе тээжэ ядан хүлээтэбди.

НИЮТАГААРХИН.

Үнгэрһэн жэлдэ Гүнзэн-Норбо Гүнзыновай үндэһэн соёлоо нэргээн хүгжөөхэ ажал үндэрөөр сэгнэгдэжэ, «Буряад Республикын арадай артист», «Россин Федерациин соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ» гэхэн хүндэтэ нэрэ зэргэнууд олгогдоһон байна. Гараад байһан сагаан түмэр Луу жэлээр аха нүхэрөө хэбэд номхон хэжэнгынхидэй зүгһөө амаршалаад, ёһо заншалнуудаа, үндэһэн соёлоо залуу үстэндэ дамжуулха ажал хэрэгтэй урагшатай байг гээд үрээтэбди. Буряад Республикын арадай

артист, поэт Чингис Гуревай шүлэг дээрэ бэлигтэй композитор Пүрбэ Дамирановай «найхан урин найдалнай» гэхэн дууе олоной һонорто Аурадханабди.

найхан урин найдалнай Тогоон шулуун, нэбхээн дээгүүрээ Туяаран мандагаг наран шэнгээр Эргэм бэлигтэй, үрээл үгдэтэй Эжынгээ, абынгаа нэрын мүнхэлһэн Хүхюун нүхэр Гүнзыновай Хөөрхэ шотог тоонтогой! Эдгин ногоохон хүдөө дайгаараа

Эдгэшэн дэлгэрдэг таряан шэнгээр Араг зонойнгоо ухаан сэдхэлдэ Ашата буянай хэсэг хүртөөһэн Гүнзэн-Норбо

Цыренович Гумбум, Сэра харгытай! Дуулим намдуухан Буряад шотогоо Дурлажа магтадаг дуушан шэнгээр Бурхан багшынгаа суртаал номлооор Богото таршин шэди олоһон нахюул нэрэ Гүнзэн-Норбо найхан урин найдалнай!

«ТАМИР» ТААНАДЫЕ УРИНА

Сагаан түмэр Луу жэлэй сэргэдэмнай буухаяа байха үеэр республикымнай почтын албанда дэмбэрэлтэй үйлэ хэрэг болобо. Нинслэд хотын түбтэ «Тажный» магазинһаа холо бэнэ, Некрасовой гудамжаар оршодог байшангай нэгдэхэи дабхарта почтын албанайхид «Тамир» гэхэн магазин нээбэ.

Магазин нээлгын баяр ёһолодо Федеральна почтын Буряад таһагай дарга Д.Ц.Ринчинова, Президентын болон Правительствын дэргэдэхи Хэблээй, мэдээсэлэй ба нийтийн эмхи зургаануудтай холбоо баридаг комитедэй түрүүлэгшэ Б.Т.Жигмытов, журналистпууд хабаадалсаа. Д.Ц.Ринчиновайгай хэлэнээр, 4 жэлэй саана почтынхидэй нээһэн магазин худалдаа наймаанай эрьесые дээнхүүлжэ, үнгэрһэн жэлдэ 1,5 млн. түхэритгэ номуудые худалдаһан байна. Энэ хэрэгэй ашаг үрэтэй байһые хараада абажа, ганса номуудые бэнэ, мүн элдэб түхэлэй хэблэһүүдые, канцелярска эд бараа худалдаха магазин нээхэ ийидхэбэри абтаа һэн.

Москва, Санкт-Петербург, Ростов-на-Дону хотонуудһаа сэхэ асарададаг, доогуур сэнтэй, үнгэтэ найхан номууд, журталанууд, открытканууд, республикын хэблэл, «Үнэнэймнай» хэблэн гаргадаг журталануудые наймаанда табигданхай. Хотын түбтэ оршодог «Тамир» магазинда уринабди!

Туяна САМБЯЛОВА.

ОБОРОВ Цыден Владимирович

Ушел из жизни один из активных деятелей общественной жизни этнической Бурятии Цыден Владимирович Оборов.

Ц. В. Оборов родился 14 июня 1950 года в с. Загусте Кижингинского района в семье сельских тружеников. Закончил с серебряной медалью Чисанскую среднюю школу с красным дипломом Бурятского государственного педагогического института им. Д. Банзарова. Организаторские способности Оборова ярко проявились уже студенческие годы. Он был одним из лидеров историко-филологического факультета общественным деканом, участником ансамбля «Байкальские волны», членом комитета ВАКСМ, института города Улан-Удэ. После окончания БГПИ работал школой Кижингинского района, был первым секретарем райкома ВАКСМ, инструктором, а затем заведующим отдела агитации пропаганды РК КПСС.

Оборов имел творческую жилку, писал стихи, был прекрасным рассказчиком, энергичным и активным человеком, знатоком старинных улигеров, устного народного творчества, буддийских легенд и преданий. В 90-х годах работал в газете «Буряад үнэн». Его репортажи, статьи, очерки полюбилась читателям. Остроумные заметки, серьезные статьи, злободневные нитерьеры философичные очерки стали явлением бурятской журналистики 80-х годов.

С 1985 года Ц. В. Оборов работал в Золотинской средней школе интернационалистов им. Г. М. Васильева в Нерюнгринского района Саха Якутии. Работу в школе он совмещал с серьезной общественной работой: был юрис консультантом Эвенкийского диаспора, организатором бурятский центр культуры образовал и был директором музея этнографии г. Нерюнгри. Всегда энергичный и доброжелательный, отзывчивый и коммуникабельный грамотный и обязательный заряженный на работу и новое Ц. Оборов сплачивал коллектив где бы ни был. Этот особый дар человека пронес через всю жизнь. Не случайно о нем говорили:

Хүнүүд юнгэ обоорообди Хоорөө эхилээ гү, Оборов Ушел из жизни неординарный человек, со светлой душой и светлыми мыслями. Память о Цыдене Владимировиче Оборова навсегда останется в памяти его друзей, соратников коллег.

Группа друзей

ТА БУУДЭ ХӨӨР ТАНИЛСАЯ!

108. Гэр бүлэ болохо хүсэлэнтэйгөөр похой гү, али бар жэлтэй залуу эхэнэр хүнтэй танилсаха байнаб. Хотодо ажаһуудагби, тамхи татадаггүйб, архи уудаггүйб. Наһанайнгаа амаралтада гаранхайб, гэр бүлэтэй байжа үзөөгүйб.

109. Познакомлюсь с женщиной 55-60 лет для создания семьи. О себе: пенсионер, 56 лет, имею свою квартиру. Адрес: Главыпчамтг, военный билет №0880511 НЧ.

110. 33 наһатай, дээдэ мэргэжэлтэй эхэнэр Улаан-Удэдэ ажаһуудаг, үндэр (170 см. дээш) томо бээтэй эрэ хүнтэй танилсаха хүсэлэнтэй. Өөр тухайтаа: 9 наһатай хүбүүтэйб, гэр байратайб, Улаан-Удэдэ ажаһуудагби.

111. Познакомлюсь с мужчиной высокого крепкого телосложения, желательны с высшим образованием. О себе: педагог, 32 года, полная, замужем не была, детей нет.

112. Познакомлюсь для создания семьи с состоятельным, добрым, симпатичным, трудолюбивым мужчиной, можно с ребенком; с а/маш., без вредных привычек. О себе: в/служ., 36-158, мат. обеспечена, трудолюбива, приятной внешности. Адрес: 671111, Кабанский район, п. Выдрино, ИК - 4, до постребования.

Хүндэтэ манай ушагшад! «Танилсалгын буланд» бэшгэ бэшхэдээ, бэшгэ соогоо шэнэ конверт заабол эльгээгтэ. Гэрэ конверт соо Таний бэшгэ хэгдээд, саашань адресарнь дамжуулагдаха. 80, 81, 89, 94, 97, 102, 105, 107-дохи абн. «Үнэн» редакциин 69-дэхи кабинет ерээжэ, таанадта ерэхэн бэшгүүдээ абатгы.

Творческий клуб «Найрамдал» при Конгрессе бурятского народа предлагает всем желающим вступить в наш клуб знакомств «Жаргал». Для этого нужно сообщить в «Дүхэриг» точную дату рождения (число, месяц, год рождения), образование, профессию, родословную, место рождения, адрес и телефоны, по которым можно с вами связаться. Эти сведения не будут опубликованы, но будут учтены при организации знакомств. Знакомства будут осуществляться на основе совместности будущих супругов по «Зурхай» (с помощью «Зурхайчи» - хандамы).

Вступительный взнос в клуб «Жаргал» - 60 рублей (включает знакомства посредством писем до заключения брака). Дополнительное сервисное знакомство: 60 руб. для работающих людей, 30 рублей - для пенсионеров, инвалидов и безработных.

Эмхидхэн байгуулагшад - Буряад Республикын Президент, Арадай Хурал болон Правительство

Ахмад редактор А.А.АНГАРХАЕВ. РЕДАКЦИОННО КОЛЛЕГИ: Б.М.Ж. БАЛДАНОВ (ахмад редакторай орлогшо), Г.Х.ДАШЕЕВА (ахмад редакторай орлогшо), Б.В.ГЫНДЫНЦЫРЕНОВ (харюусалгата секретарь), Е. К. ХАНХАЛАЕВ (Буряад Республикын Правительств), Б.Ц.СЕМЕНОВ (РФ-гэй Гүрэнэй Дүүмэ), таһагуудые даагшад: Д.Ш.ХУБИТҮЕВ, А.А.Н.ГЕРГЕНОВ, Т.В.САМБЯЛОВА, С.Д.БУДАЕВ, А.Д.ТАПХАЕВ, Д.Д.АНГАЕВ (ахмад редакторай орлогшо), Н.Д.НАМСАРАЕВ, В.И.ПИНТАЕВ (хэблээй директор).

Манай адрес: 670000, Улаан-Удэ хото, Каландаринвиллин үйлэс, 23, «Буряад үнэн» газетын редакци. E-mail: unen@burnet.ru.

Газетэ хэблээй 5 хуудалан хэмжээтэй. Индекс 73877. Хамтын хэсэг 20.000. Хэблээдэ тушаагдалан сар 17.00.

«Республиканска типографи» гэхэн АО-до газетэ 7500 хэлгээр хэблэгдэ. Директорайн телефон: 21-40-45. Б-0165-дахн номсэтойгоор бүридхэлдэ абтанхай. Заказ № 8628.

Редакциин телефонууд: ахмад редакторай - 21-50-96 (факс), приёмный - 21-54-54, ахмад редакторай орлогшонорой - 21-68-08, 21-64-36, харюусалгата секретариин - 21-50-52, секретариатай - 21-50-52, таһагууд: экономикаын болон политикаын - 21-63-86 (даагшань), 21-34-05, соёлой болон түүхын - 21-60-21, залуушуулай, оюутгарай ажабайдалай болон олонийтын хүдэлмэрийн - 21-54-93 (даагшань), 21-69-58, рекламн, коммерческа ажалай болон захилай - 21-62-62, 21-67-81, хэблээй - 21-55-97, 21-33-61, оператор-корректорнуудай - 21-61-35, фотокорреспондентнуудай - 21-33-61, компьютерна түбэй - 21-66-76, бухгалтерийн - 21-23-67, кассын - 21-57-63, вахтын - 21-60-91.

Гоонуудай, бодото баримтануудай, хүнэй, шотагай нэрэнүүдэй бэшлэе хазагайруулан ушарта авторнуудын харюусалгатай. Редакциин һанамжа авторайхитай адли бэшэ байжа магад. *Түбэлэнтэй материалнууд.

Энэ дугаартайнай «АСТА PUBLICA» мэдээсэлэй агентствын материалнууд хэрэглэгдэ.